

Møte onsdag den 24. mai kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 81):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 21)
2. Referat

Presidenten: Representantene Fridtjof Frank *Gundersen*, Ola D. *Gløtvold* og Are *Næss*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Oppland fylke: Kjell Ivar *Fossnes*

For Sør-Trøndelag fylke: Tove Kari *Viken* og Michael *Momyr*

Fra representanten Carl I. *Hagen* foreligger meddelelse om at den innvilgede permisjonssøknad for dagene 24. og 25. mai er trukket tilbake. – Denne meddelelse tas til etterretning.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Anders *Hornslie* i tiden fra og med 24. mai og inntil videre
- fra den oppnevnte stortingsdelegasjon til Irland om permisjon, undertegnet av delegasjonens leder, Stortingets president Kirsti Kolle *Grøndahl*, i tiden fra og med 26. mai til og med 31. mai for representantene John I. *Alvheim*, Karin *Andersen*, Berit *Brørby*, Per-Kristian *Foss* og Lars Gunnar *Lie*
- fra Stortingets delegasjon til NATO-parlamentarikerforsamlingens sesjon i Budapest om permisjon, undertegnet av delegasjonens leder, stortingsrepresentant Jan Petersen, i dagene fra og med 26. mai til og med 30. mai for representantene John *Dale*, Jon *Lilletun*, Lisbet *Rugtvedt*, Hans J. *Røsjorde*, Per Ove *Width* og Jan *Petersen*.

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

– Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Hordaland fylke, Bjørg Hope *Galtung*, oppholder seg for tiden i utlandet og er av den grunn forhindret fra å møte på Stortinget under representanten John Dales permisjon i tiden fra og med 26. mai til og med 31. mai.

Fra første vararepresentant for henholdsvis Akershus og Vestfold fylke, Julie *Christiansen* og Jan Th. *Langgaard*, foreligger søknader om å bli fritatt for å møte under henholdsvis representantene Jan Petersens og Per Ove *Widths* permisjoner i tiden fra og med 26. mai til og med 30. mai, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
 - For Vest-Agder fylke: Dagrun *Eriksen*
 - For Akershus fylke: Margaritha *Rambøl*
 - For Hedmark fylke: Helge *Bjørnsen*

For Hordaland fylke: Terje *Søviknes* og Magnar *Lussand*

For Oppland fylke: Kjell Ivar *Fossnes*

For Oslo: Anders C. *Sjaastad*, Kai *Ekanger* og Heikki *Holmås*

For Sogn og Fjordane fylke: Gunn *Steinhovden*

For Telemark fylke: Thorleif *Vikre*

For Vestfold fylke: Anders *Anundsen*

3. Terje *Søviknes*, Magnar *Lussand*, Heikki *Holmås* og Anders *Anundsen* innvelges i Lagtinget for den tid de møter for representantene Hans J. *Røsjorde*, John *Dale*, Lisbet *Rugtvedt* og Per Ove *Width*.

Presidenten: Kai *Ekanger* er til stede og vil ta sete.

S t a t s r å d O l a v A k s e l s e n overbrakte 6 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Valg av settepresidenter

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges settepresidenter for Stortingets møter i inneværende uke – og anser det som vedtatt.

Presidenten ber om forslag på settepresidenter.

John I. Alvheim (Frp): Jeg foreslår Per Ove *Width*, Øyvind *Korsberg* og Kenneth *Svendsen*.

Presidenten: Per Ove *Width*, Øyvind *Korsberg* og Kenneth *Svendsen* er foreslått som settepresidenter. – Andre forslag foreligger ikke, og Per Ove *Width*, Øyvind *Korsberg* og Kenneth *Svendsen* anses enstemmig valgt som settepresidenter for inneværende ukes møter.

Representanten Thore *Aksel Nistad* vil fremsette et privat forslag.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg vil på vegne av Hans J. *Røsjorde*, Christopher *Stensaker*, Terje *Knudsen* og meg selv få lov til å legge fram et forslag om en alternativ seilingsled til Bergen havn.

Presidenten: Representanten Ursula *Evje* vil fremsette et privat forslag.

Ursula Evje (Frp): På vegne av representanten Ulf Erik *Knudsen* og meg selv vil jeg sette fram et forslag om valutakompensasjon for studenter som studerer i utlandet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- *muntlig spørretime*
- *ordinær spørretime*

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Tore Tønne
- statsråd Bjarne Håkon Hanssen
- statsråd Olav Akselsen

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Hilde Frafjord Johnson.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Jeg ønsker å stille et spørsmål til statsråd Olav Akselsen. Det vedrører gasskraftverk.

I tilleggsmeldingen til St.meld. nr. 8, Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, St.meld. nr. 33, sier Regjeringen at det ikke er nødvendig å endre forurensningsloven for å omgjøre utslippstillatelsene for de planlagte forurensende gasskraftverkene. Lovavdelingen sier i sin berømte uttalelse av 6. mars at det kan reises ganske tungtveiende rettslige innvendinger mot å gi utslippstillatelse etter forurensningsloven, med mindre en har høy grad av sikkerhet for en tilnærmet tilsvarende reduksjon av utslipp andre steder.

Når Regjeringen nå vil omgjøre utslippstillatelsene, burde en ha klart tiltak som sikrer at de totale CO₂-utslippene ikke vil øke. Det er bl.a. dette som ligger i lovavdelingens forutsetning. Regjeringen har imidlertid kommet med 20 ord om hva de vil gjøre på klimaområdet – og ingen nye tiltak. Jeg kan ikke skjønne annet enn at Regjeringen ved ikke å følge opp lovavdelingens forutsetning kan stå i fare for å handle i strid med forurensningsloven, med mindre klimakravene til de nye gasskraftverkene blir knalltøffe. Hva blir klimakravene?

Statsråd Olav Akselsen: Når det gjeld spørsmålet om lovbruk i samband med gasskraftverk, har ein frå Arbeidarpartiet si side hella til å hevda at det ikkje er behov for lovendringar. Me meiner no at dei undersøkingane som er gjorde i departementet, viser at det var eit standpunkt som det var grunnlag for å halda på.

Det er sjølvstakt slik at når det gjeld klimaspørsmålet, må Arbeidapartiet – orsak, Noreg – ha ei offensiv haldning, uavhengig av spørsmålet om bygging av gasskraftverk. Så lenge me var i regjering, var det ei offensiv satsing for å få gjennomført klimaforhandlingane – arbeidapartiregjeringa hadde ei offensiv haldning og var pådrivar i det arbeidet. Eg vil minna om at sentrumspartia, som den gongen var i opposisjon, var motstandarar av store delar av det som til slutt blei Kyoto-avtalen. Dei har heldigvis endra haldning på det punktet seinare, slik at òg dei no støttar intensjonane i klimaavtalen.

Det er no eit arbeid på gang for å sjå korleis Noreg skal følgja opp sine forpliktingar. Det kjem m.a. fram når ein snakkar om det kvotehandelssystemet som i desse da-

gar er ute til høyring, og der ein vil ha ei offensiv haldning til dette.

Når det gjeld gasskraftsaka, var det faktisk slik at alle faglege instansar i Noreg som uttalte seg om dette, hevda at utsleppet ville gå ned dersom ein fekk gasskraft i Noreg. Det har pr. i dag ikkje vore nokon forskingsinstitusjonar eller offentlege institusjonar på dette området som har hevda noko anna, og derfor legg me til grunn at klimautsleppa vil gå ned dersom ein byggjer gasskraftverk i Noreg, rett og slett fordi dei vil fortrenge meir forurenande energi i andre land.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Jeg er helt enig med statsråden i at Arbeiderpartiet kan trenge en mer offensiv holdning i dette spørsmålet. Jeg registrerer at statsråden har lite konkret å si.

For å sikre at en opererte innenfor rammen av forurensningsloven og i forhold til lovavdelingens uttalelse, burde man godtgjøre hvilken utslippsreduksjon man vil få på andre steder eller ved Regjeringens tiltak. Det foreligger altså ikke. Det er 20 ord om dette i en tilleggsmelding – 20 ord og ingen konkrete tiltak. Og jeg registrerer at heller ikke her kan statsråden si noe mer om hvilke konkrete tiltak Arbeiderpartiet vil foreslå.

Men jeg vil gjerne gi ham en sjanse til. Stortingsflertallet – inkludert Arbeiderpartiet – har sagt at kvotehandel og andre typer tiltak skal være supplerende til hovedtyngden, som skal være nasjonale tiltak. Hvordan har Arbeiderpartiet tenkt å sikre at vi oppfyller våre Kyoto-forpliktelse, når vi – uten gasskraftverk – står overfor en utslippsøkning på 23 pst.? Er det norske bilister som skal betale mer i bensinavgift? (Presidenten klubber.) Er det kraftkrevende industri – Odda, Sauda – som skal ta mer? (Presidenten klubber igjen.) Er det sokkelen som skal ta mer? Hva vil tiltakene være?

Presidenten: Presidenten ber om at spørrer holder seg innenfor den angitte tidsfrist på 1 minutt.

Statsråd Olav Akselsen: Me kan godt ta diskusjonen om kven som har vore offensive og ikkje i denne saka. Så lenge Arbeidarpartiet sat med styringa, bl.a. under Jagland-regjeringa, var det ei offensiv haldning for å få til desse Kyoto-avtalane. Det internasjonale samfunnet støtta faktisk opp om dei ordningane som Noreg den gongen forfekta, og som eg gjerne minner spørjaren om at sentrum var imot. Sentrum meinte den gongen at alle utslepp skulle skje innanfor Noregs grenser. Det hadde vore interessant å vita kva følgjene av det ville bli.

Kyoto-avtalen er ein internasjonal avtale, derfor må ein sjå fleire land under eitt. Me meiner at ein skal bruka alle verkemiddel i Kyoto-avtalen for å oppnå dei målsetjingane som er sette der. Dessutan er det jo slik at me vil ha ei rekkje tiltak i Noreg, det er ting som eg jobbar med (presidenten klubbar). Eg vil òg hevda at dersom ein synest det var for lite (presidenten klubbar igjen) ... ja, greitt.

Presidenten: Ja, tidsfristen innenfor reglementet gjelder også statsråder.

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til helseminister Tore Tønne.

Da Stoltenberg oppnevnte sin nye regjering, var Tore Tønne et av de mest positive og spennende navnene, og det gav løfter om evne og vilje til å modernisere offentlig sektor, ikke minst sykehussektoren. Derfor håper jeg at Tore Tønne også er villig til å følge opp i praksis.

Når det gjelder sykehusene våre, har noen en organiseringsform som heter AS. Det gjelder Lovisenberg Sykehus i Oslo, og det har vist seg meget effektivt og vellykket. Hvorfor vil Arbeiderpartiet og Tore Tønne hindre at også andre sykehus og sykehuseiere som ønsker å bruke denne spesielle organisasjonsmodellen, kan få gjøre det?

Statsråd Tore Tønne: Jeg vil for det første si at spørsmålet om framtidig organisering av sykehus nå er til behandling i Stortinget på grunnlag av en odelstingsproposisjon fremlagt av den forrige regjering. Jeg skal være forsiktig med å gå inn på selve behandlingen av den, men der fremmes det i hvert fall forslag om mulighet til å etablere fylkeskommunale sykehus – og det gjelder det vesentligste innenfor sykehussektoren i dag – som egne rettssubjekter. Det anser jeg for å være et meget viktig skritt på veien mot en – skal vi si – fristilling av sykehusene i forhold til dagens situasjon med fylkeskommunene som eier.

Når det så gjelder spørsmålet om aksjeselskaper i denne sektoren, er det ikke noe til hinder for at de ikke offentlig eide sykehus etableres som aksjeselskaper, slik representanten her viser til. Når det gjelder de offentlige sykehus, har jeg gitt uttrykk for at det er meget viktig at ansvaret for denne sektoren er et offentlig ansvar, og et udelt offentlig ansvar. Aksjeloven har svært mange viktige og riktige prinsipper når det gjelder styring av rettssubjekter først og fremst i næringslivssektoren, men for så vidt også i en del andre sektorer. Disse bestemmelsene lar seg utmerket godt praktisere innenfor de forslag til rettssubjekter som nå foreligger. Jeg er skeptisk til at aksjelovens bestemmelser om begrenset ansvar for eieren skal gjøres gjeldende innenfor offentlige sykehus.

Kristin Krohn Devold (H): Dette er en viktig sak, ikke minst for Oslo fylke. Det spiller mindre og mindre rolle for innbyggerne hvem som eier sykehuset. Det viktigste er at sykehuset tilbyr tjenester som kommer alle innbyggerne til gode. Lovisenberg, som er Oslos tredje største sykehus, får altså benytte seg av denne modellen, som har vært vellykket, mens Oslos nest største sykehus, Aker, som betjener det samme publikum, foreløpig forhindres fra å bruke denne modellen.

Hovedforskjellen mellom AS-modellen og den fylkeskommunale foretaksmodellen er at aksjeloven gir en unik mulighet til økonomistyring, økonomikontroll. Man kan bruke de regnskapsprinsippene som er nedfelt i regnskapsloven, og som har lange tradisjoner i Norge. Nett-

opp når vi vet at økonomistyring er de offentlige sykehusenes hovedproblem, vil jeg gjerne høre Tønnes svar på hvordan man kan løse dette konkrete problemet med økonomioppfølging, slik man kan i aksjeloven, men ikke for kommunale foretak.

Statsråd Tore Tønne: Jeg mener altså at det forslag som nå ligger til behandling i Stortinget, åpner for at man får sykehusselskaper som frittstående rettssubjekter, hvor mulighetene til f.eks. økonomistyring vil være de samme som i et aksjeselskap. Det vil være mulig å lede og administrere sykehusene etter så å si de samme regler, og det vil være regnskaper etter regnskapslovens bestemmelser. Men den viktigste forskjellen som representanten her ikke nevner, er at aksjeselskapet har som sin grunnidé å begrense eierens ansvar for rettssubjektet. Jeg mener at så lenge vi tross alt har en situasjon hvor det offentlige *har* ansvaret for sykehusene, og vi mener at det skal være et udelt ansvar, er det selvmotsigende å innføre en selskapsform som som grunnidé begrenser det offentlige ansvar.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Olav Gunnar Ballo.

Olav Gunnar Ballo (SV): Statsråden har i mellomtiden gitt svar på noe av det jeg hadde tenkt å spørre om, men jeg vil likevel spørre ham om et par ting.

En grunnidé i forhold til et aksjeselskap skal jo være at man driver ut fra forretningsmessige prinsipper, og at det også skal være rom for å gå konkurs. Ser statsråden så store begrensninger i bruken av aksjeselskapsmodellen for sykehus at det faktisk vil være svært vanskelig rent praktisk å kunne håndtere driften av sykehus ut fra en sånn modell?

I tillegg vil jeg spørre: Ser statsråden det som mulig å benytte regnskapsloven også i forhold til andre modeller enn aksjeselskapsformen, f.eks. kommunale foretak eller kommunale selskaper, sånn at man på den måten kan få til det som Høyre-representanten her tar opp, uten at man tar aksjeselskapsmodellen i bruk?

Statsråd Tore Tønne: Jeg kan bekrefte at med gjennomføringen av det forslag som nå ligger i Stortinget om organisering av sykehusselskaper som frittstående fylkeskommunale rettssubjekter, vil det åpnes for både å føre regnskap etter regnskapslovens prinsipper og å gjennomføre styring, økonomistyring osv. ved disse sykehusene i praksis etter de samme prinsipper som de som gjelder innenfor aksjeloven. Men som representanten peker på, har aksjeloven altså som grunnidé at eierens ansvar er begrenset. I det ligger også at aksjeselskaper kan gå konkurs. Det er ikke en papirbestemmelse, det er en reell bestemmelse, og jeg er meget betenkt over å åpne for en praksis hvor det i det hele tatt er mulig for offentlige sykehus å gå konkurs.

Presidenten: Sonja Irene Sjøli – til oppfølgingsspørsmål.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg er enig med helseministeren i at sykehusene er et offentlig ansvar. Men vi ser jo at de i det sosialdemokratiske Sverige nå prøver ut AS-modellen, og jeg kunne tenke meg å høre hva helseministeren mener om det. Det som går an i Sverige, burde vel også gå an i Norge.

Ser ikke også helseministeren at et overordnet statlig ansvar for finansiering og oppgavefordeling mellom sykehusene kombinert med lokal frihet til å organisere slik som de finner det best, vil gi pasienter bedre og raskere behandling? Og ansvaret blir plassert der ansvaret hører hjemme: i Regjeringen og i Stortinget. Den ansvarsfraskrivelse og det svartepersillet som vi nå ser mellom stat og fylkeskommune, taper pasientene på.

Vil helseministeren se på om ansvaret skal ligge hos staten?

Statsråd Tore Tønne: Jeg har hatt anledning til å diskutere sykehusorganisering med svenske kolleger, og det er riktig at det der utprøves modeller som også kan utprøves i Norge.

Og jeg understreker: Jeg har ikke tatt avstand fra at private sykehus også kan være organisert som aksjeselskaper. Som det er pekt på her, har vi eksempler på det i dag. Det er ikke det som er problemet. Men jeg kjenner ikke til eksempler på at man eksperimenterer med offentlig eide sykehus som aksjeselskaper. Jeg har tvert imot fått mange spørsmål om det i det hele tatt kan være en særlig aktuell vei å gå.

Da kommer jeg til den andre kommentaren representanten hadde, om nettopp ansvarsfraskrivelse. Jeg er ikke bare imot ansvarsfraskrivelse, men jeg er altså imot ansvarsbegrensning (presidenten klubber) for de offentlige eiere av sykehusene.

Presidenten: Presidenten må forholde seg til talebegrensninger.

John I. Alvheim – til oppfølgingsspørsmål.

John I. Alvheim (Frp): Det er noe overraskende at man tar opp en sak som ligger til behandling i Stortinget. Det har vært uvanlig, og kom litt overraskende på meg, men når saken først er reist, har jeg et spørsmål til helseministeren.

Sykehusselskap skal ikke ha ansvaret for tariffavtalene. Når vi da vet at over 70 pst. av utgiftene i et sykehus er lønnsutgifter, er det jo et handicap for et sykehusselskap at det ikke har herredømme over dette. Det er heller ikke tillatt for et sykehusselskap å skille ut i egne AS-servicefunksjoner, som kan være nødvendig, og som praktiseres mer og mer i utlandet i forhold til private sykehus. Dette er to ting som atskiller sykehusselskap fra AS, slik at det er ikke de mulighetene i et kommunalt sykehusselskap som det er i et AS.

Når det gjelder dette med konkurs, har jeg liten tro på det. Det er bare et skremselsskudd.

Jeg håper at dette er begynnelsen på noe som en kan gå videre med, og der har jeg veldig stor tro på den nåværende helseministeren.

Statsråd Tore Tønne: Jeg er også noe overrasket over at det her blir nærmest en debatt om en sak som ligger til behandling i Stortinget. Og når en så erfaren representant som Alvheim peker på det, vil jeg bli ytterligere forsiktig med å uttale meg om saken.

Når jeg valgte å uttale meg om spørsmålet om organisering av sykehus som aksjeselskap, er det bl.a. fordi jeg allerede har uttalt meg offentlig om spørsmålet og gitt uttrykk for de betenkeligheter jeg som sagt har til slik organiseringsform.

Når det gjelder spørsmålet om tariffavtaler, som representanten Alvheim tok opp, vil jeg foretrekke å avvente behandlingen i komiteen og i Stortinget.

Når Alvheim sier at dette med konkurs bare er et skremselsskudd, kan jeg forstå det. Men samtidig er det ikke en papirbestemmelse at det er en begrensning i eierens ansvar i aksjeselskaper.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

John I. Alvheim (Frp): I spørretimen den 29. mars i år spurte jeg helseministeren om hva han kunne gjøre i forhold til den boikottaksjonen som sykepleierstudentene har satt i verk når det gjelder tjenestegjøring ved norske sykehus i sommermånedene, og som vil føre til store driftsproblemer for de fleste sykehus. Helseministeren svarte den gang at han ville ta kontakt med Kommunenes Sentralforbund for å få oversikt over driftsproblemer som kan oppstå som en følge av aksjonen. Sykehusene har antydnet at om aksjonen opprettholdes, vil mellom 1 000 og 1 500 somatiske sykehussenger være ute av drift i sommermånedene juli, august og delvis halve september.

Kan helseministeren i dag bekrefte at konsekvensene av denne boikottaksjonen kan bli så alvorlige som jeg nettopp har antydnet, og hvilke beredskapsplaner har helseministeren for å møte denne situasjonen? Det er naturlig at mitt spørsmål går til helseministeren.

Statsråd Tore Tønne: Det er riktig at jeg på det tidspunktet sa at jeg ville ta kontakt med sykehuseierne for å få en bedre oversikt over følgene av slike aksjoner, for, som jeg da også understreket, om det hadde vært avtalebundne som hadde gått til slike aksjoner, ville de ha vært ulovlige. Det er ikke tilfellet her, siden det er studentene som har anmeldt disse aksjonene.

Det som siden er gjort, er at jeg har tatt den kontakt som jeg den gang bebudet, også gjennom Helsetilsynet. Det er sendt brev til alle sykehuseiere om å melde tilbake om deres vurdering av hva som kan bli situasjonen dersom slike aksjoner gjennomføres. Vi vil ha en oversikt over dette ved slutten av denne måneden. Jeg kan derfor på det nåværende tidspunkt ikke akkurat bekrefte omfanget eller alvoret i situasjonen annet enn å si at det er all grunn til å tro at en slik aksjon, om den blir gjennomført, vil få alvorlige konsekvenser. Men omfanget har jeg på det nåværende tidspunkt ikke oversikt over. Det er gitt en frist for å komme med tilbakemeldinger ved utløpet av måneden. Det er ganske naturlig at graden av beredskaps-

tiltak som da vil bli vurdert, også vil være tilpasset det som kommer av tilbakemeldinger fra sykehusene.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker for svaret, men jeg synes nok at det var en litt for defensiv holdning fra helseministerens side. Ferieavviklingen starter i midten av juni måned, så vi har ikke så veldig mye tid på oss.

I 500 somatiske sykehussenger ute av drift i sommermånedene vil gi som konsekvens at det vesentligste av den elektive virksomhet ved våre somatiske sykehus, særlig ved kirurgiske avdelinger, men også ved medisinske, vil opphøre. Dette vil igjen føre til et alvorlig press på innleggelses som øyeblikkelig hjelp.

Verken helseministeren eller Stortinget kan eller bør gå inn i selve grunnlaget for boikotten, men det er både helseministerens og Stortingets absolutte ansvar at pasientene i denne situasjonen ikke lider overlast.

Mitt spørsmål er: Har helseministeren vurdert å ta kontakt med våre nærmeste naboland, eventuelt England og Tyskland, for å etablere en luftbro for alvorlig behandlingstrengende pasienter for det tidsrom konflikten varer, slik at færrest mulig menneskeliv går tapt under denne aksjonen?

Statsråd Tore Tønne: For det første må jeg si at det følger vel av sakens natur at beredskapstiltak mot bebudede aksjoner nødvendigvis må være defensive. Men jeg vil ikke i det legges at vi har en defensiv holdning til å møte de problemer som en slik bebudet aksjon kan reise.

Nå er det også slik at de problemer som dette kan skape, i første rekke må håndteres av de enkelte arbeidsgivere og de direkte ansvarlige for driften av sykehusene. Vi har en del erfaring med de problemer som knytter seg til avvikling av sommerferie ved sykehusene uansett, og de innskrenkninger som det krever. Jeg har det inntrykk at de også har et arbeid i gang med sikte på å se på hvilke muligheter de har til å finne andre løsninger dersom – jeg understreker dersom – aksjonen blir gjennomført og blir vellykket.

Jeg har ikke tatt noe initiativ i forhold til utlandet av den karakter representanten spør om.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til landbruksministeren.

Det er kanskje uvanlig å bringe inn jordbruksforhandlingene i spontanspørretimen på et tidspunkt hvor forhandlingene pågår, men med bakgrunn i at det for noen få uker siden ble inngått et forlik mellom sentrumspartiene og Arbeiderpartiet her i Stortinget, finner jeg likevel grunn til å gjøre det.

I det tilbud som staten har lagt fram, bryter man med Stortingets politikk på tre områder. Prisene kuttes mer enn det Stortinget slo fast. Det lå nemlig til grunn for det forliket som ble inngått, at man skulle sørge for å få lave matvarepriser, samtidig som dette skulle kompenseres gjennom et fradrag i skatten. Og siden dette skattefradraget ville tjene de små brukene, var det lagt opp til en jus-

tering i strukturprofilen i distriktstilskuddene. I det framlegget som vi nå har sett, kuttes prisene mer enn det Stortinget slo fast. Kompensasjoner er foreslått for et halvt år og ikke for et helt år i det skattefradraget som nå skal innføres, og tilskuddene favoriserer større bruk i større grad enn det justeringen skulle tilsi.

Hva er bakgrunnen for at det blir lagt fram et tilbud som til de grader bryter med det forliket som man inngikk i Stortinget for to uker siden?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Regjeringens utgangspunkt er selvfølgelig at det tilbudet som vi har lagt fram i årets jordbruksoppgjør, er innenfor de retningslinjene som Stortinget har trukket opp. Jeg har sett i media at det har vært en god del debatt om dette med målprisreduksjonene og skattefradraget. Det er jo en direkte kobling i meldingen og i Stortingets behandling mellom reduserte målpriser og et nytt skattefradrag. Men årets jordbruksavtale virker fra 1. juli i år til 1. juli neste år. Det betyr at kuttet i målprisene bare får halv effekt i år 2000. Da synes Regjeringen det er helt rimelig at også skattefradraget gis en halv effekt i år 2000. Ifølge det som Stortinget har sagt i innstillingen fra næringskomiteen, skal det «innføres et inntektsfradrag ved beskatning som gir kompensasjon tilsvarende de reduserte målpriser». Og når vi da får halv reduksjon av målprisene i år, vil Regjeringen ta sikte på at vi i og for seg innfører en ny skatteordning for landbruket fra og med 1. januar 2000, men at den gis halv virkning, altså et fradrag på 18 000 kr første år. Men så vil den få full virkning i år 2001, fordi reduksjonen i målpriser vil ha full virkning i 2001.

Ellers vil jeg selvfølgelig være enig med representanten Enoksen i at det vil være vanskelig for meg å gå inn på alle mulige detaljer knyttet til jordbruksoppgjøret. Vi sitter jo i en forhandlingsposisjon. Det er et tilbud som er lagt fram fra staten, og det er klart at her skal det forhandles. Så får vi komme tilbake og vurdere resultatet når de forhandlingene forhåpentligvis har ført til en avtale.

Odd Roger Enoksen (Sp): Det slås uttrykkelig fast både i stortingsmeldingen og i innstillingen at inntektsfradraget skal gis tilbakevirkende kraft fra og med det år målprisene blir redusert. Det har også ligget til grunn for Stortingets behandling. Men forutsigbarhet bør være et nøkkelord også i forhold til landbruksnæringen. I innstillingen til stortingsmeldingen er det også sagt at jordbruket skal sikres en inntektsutvikling som er på linje med andre grupper i samfunnet.

Er det landbruksministerens oppfatning at det framlagte tilbud til næringen er i tråd med denne målsettingen, og står målsettingen fast i Regjeringens videre arbeid når det gjelder landbrukspolitikken? Når jeg spør om dette, er det fordi det lå i bunnen for hele det forliket som ble inngått, og det er selvfølgelig av interesse å høre om Regjeringen fortsatt står fast ved det man var enig med sentrum om for to uker siden.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg først få presisere at når Enoksen sier at det vi gjør med skatt,

ikke er i tråd med innstillingen fra næringskomiteen, er jeg altså uenig i det. Jeg siterte at det innføres et inntektsfradrag ved beskatning som gir kompensasjon tilsvarende de reduserte målpriser. Enoksens opplegg, slik det nå fremføres, vil jo gi et skattefradrag som er dobbelt så stort som årets målprisreduksjoner, og det står ikke i innstillingen fra næringskomiteen.

Til det andre spørsmålet: Ja, vi står fast på inntektsformuleringene. Vi står også fast på formuleringer fra komiteen som Senterpartiet har knyttet seg til, om at det er begrensninger i handlingsrommet for inntektsdannelse framover, og

«god utnytting av markedsmulighetene, økt mangfold, et balansert marked, strukturelle endringer og fornuftige kostnadstilpasninger vil i økende grad få betydning for at en slik inntektsutvikling kan oppnås». Det er jeg enig i.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Jon Lille-tun

Jon Lilletun (KrF): Det gjeld òg landbruksforhandlingene, og eg har respekt for at statsråden ikkje kan gå inn i mange detaljar. Dette er så ferskt, og det var eit så grundig arbeid med forliket i komiteen at det er mange av oss som var med på det, som reagerer ganske sterkt. Eg viser òg til kva den utmerkte saksordføraren, Gunnar Breimo, har sagt om dette skattegrepet.

Eg skal sitere for statsråden det som står i meldinga, som statsråden har slutta seg til:

«Inntektsfradraget vil imidlertid bli foreslått innført med tilbakevirkende kraft i den forstand at fradraget får virkning f.o.m. 1. januar i det året målprisene blir redusert i jordbruksforhandlingene.

Provenyvirkningen av fradraget kan anslås til mellom 600 og 700 mill. kr., og det foreslås derfor en målprisreduksjon i tilsvarende omfang.»

Eg opplever at statsråden plukkar delar av ei innstilling, at det ikkje er ein heil samanheng.

Eg varslar berre på vegner av Kristeleg Folkeparti (presidenten klubbar) at vi ikkje aksepterer at ein tolkar seg vekk frå (presidenten klubbar) det som var ei semje, den dagen det endelege resultatet (presidenten klubbar) kjem til Stortinget.

– Eg ber om orsaking.

Presidenten: Tilgivelse er muligens til stede, men det får vi avvente.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg skal i hvert fall ikke være den som gir det eller ikke.

Men til det Lilletun sier: Jeg hører selvfølgelig alvoret i det som legges fram. Samtidig må jeg nok en gang få lov til å komme tilbake og si, når også representanten Lilletun og Kristelig Folkeparti har sagt at det skal innføres en skatteordning som skal gi en kompensasjon tilsvarende reduksjonene i målprisene, og når reduksjonene i målprisene får halv effekt i år 2000, at det står ingen steder, verken i stortingsmeldingen eller i innstillingen, at

det norske landbruket i år 2000 i tillegg skal gis et generelt skattefradrag uten gjenytelse. Det er direkte koblet opp til et målprisgrep som gjennomføres med halv virkning i år 2000. Vi kompenserer da med halv virkning i år 2000, og 650 mill. kr har en virkning før skatt lik 900 millioner.

Presidenten: Johan J. Jakobsen – til oppfølgings-spørsmål.

Johan J. Jakobsen (Sp): Det er nesten utrolig å høre landbruksministerens fortolkning av det som står både i meldingen og i innstillingen, for innstillingen slutter seg jo til – det brukes til og med uttrykket «slutter seg til». Og hvis det var slik at flertallet i Stortinget mente at en sluttet seg til noe annet enn det som står i meldingen, måtte det i så fall ha blitt sagt klart og tydelig ifra om. Nå har vi hørt at saksordføreren har en annen oppfatning enn det statsråden har, ja, til og med representanter for partier som gikk imot dette elementet i landbruksmeldingen, er enig i den fortolkning som bl.a. saksordfører Gunnar Breimo har lagt til grunn.

Jeg vil imidlertid ta opp en litt mer alvorlig side av saken, for dette innebærer jo at Arbeiderpartiet, arbeiderpartiregjeringen og landbruksministeren ikke respekterer det som oppfattes som en avtale og et forlik og et kompromiss. Ser landbruksministeren hvilke konsekvenser det kan ha for andre saker i Stortinget hvis det er slik at opposisjonspartiene ikke kan stole på avtaler og inngåtte kompromisser, inkludert fellesmerknader?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg først få si at jeg har diskutert dette spørsmålet med saksordføreren flere ganger, og vi er helt enige om de uttalelsene jeg kommer med her.

For det andre: Hvis det hadde vært slik at Regjeringen overhodet ikke tok hensyn til flertallsinnstillinger fra Stortinget, ville Regjeringen selvfølgelig ikke ha noen god sak.

Mitt utgangspunkt er at det tilbudet som vi har lagt fram i jordbruksforhandlingene, er innenfor det som innstillingen redegjør for av fremtidig landbrukspolitikk. Og jeg føler at jeg har redegjort ganske grundig for særlig dette med skattefradraget, der jeg aldri har sett noen som helst uttale – heller ikke representanten Jakobsen – at norske bønder i første halvår 2000 skal få et generelt skattefradrag uten gjenytelser. Hele tiden har det vært koblinger opp mot målpriser, og det følges til punkt og prikke.

Presidenten: Ansgar Gabrielsen – til oppfølgings-spørsmål.

Presidenten vil minne om at komitebehandling normalt bør finne sted i komiterommene.

Ansgar Gabrielsen (H): Det vil jeg slutte meg helt til.

Det er ikke mer enn 14 dager siden vi diskuterte landbruksmeldingen og norsk landbrukspolitikk for de neste

ti år, og omfavnelsene mellom sentrum og Arbeiderpartiet var så klamme at de ikke tok replikker på hverandre engang. Men nå – 12-14 dager etterpå – er man uenig om alt. Hanssen snakker om at framlegget er innenfor dette forliket, mens alle fra sentrum sier at det er utenfor. Og det er jo som kjent umulig å være både utenfor og innenfor samtidig.

Mitt spørsmål er: Burde ikke statsråd Hanssen ha lyttet til tidligere saksordfører Hanssen, som for å unngå dette ville trekke meldingen og legge fram en egen melding om hva Arbeiderpartiet stod for? De som blir rammet av dette, er selvfølgelig norske bønder, som ikke vet verken ut eller inn.

På de siste ti sekundene vil jeg i forhold til landbruksoppgjøret som er på gang, si: Jeg har lest og sett krav fra organisasjonene, jeg har sett Hanssens framlegg. Jeg synes ikke han skulle fire en tomme. Når det er sagt, skjønner jeg at sentrum er frustrert.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Til det siste er det helt klart at vi er i en forhandlingssituasjon, og det er en reell forhandlingssituasjon som gjør at vi nå frem mot helgen går noen spennende timer i møte. Vårt ønske er selvfølgelig å få til en avtale med jordbruksorganisasjonene, og det er vi også innstilt på å bidra til. I så måte må jeg nok skuffe representanten Gabrielsen, som også i årets statsbudsjett på vegne av Høyre egentlig foreslo at man ikke burde kutte 400 mill. kr i årets jordbruksavtale, men 2,4 milliarder kr. Slik sett er det ganske langt mellom Arbeiderpartiets og Høyres landbrukspolitikk. Også derfor føler jeg meg, som statsråd, veldig komfortabel med at vi har lagt et løp i Stortinget der vi vil forsøke å bygge en allianse med sentrum også i fremtidig landbrukspolitikk. Men det vil bli krevende, vanskelig og utfordrende. Det sa jeg også fra om i Stortinget da vi hadde debatten om innstillingen. Men nå får vi se forhandlingsresultatet, og så får vi ta debatten om det når den faktiske skal tas.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg vil rette mitt spørsmål til helseministeren.

Stortinget har vedtatt en opptrappingsplan for psykiatrien, der hensikten er at man skal få et bedre psykiatrisk tilbud både ved institusjonene og ute i kommunene. Nå viser det seg altså at ikke et øre av de nye driftsmidlene settes inn for å styrke psykiatriske institusjoner innenfor den opptrappingsplanen som vi er inne i. Dette får en rekke praktiske konsekvenser. Dikemark sykehus i Asker skal ferielukke tre poster til sommeren for å minske underskuddet, og det rammer 30 pasienter med alvorlige psykiske lidelser. Fordi det tar lang tid å komme i gang med tiltak ute i kommunene på tross av at man etter hvert får midler dit, vil en rekke pasienter bli rammet og stå uten tilbud.

Jeg vil spørre helseministeren hva han har tenkt å gjøre med den situasjonen som nå har oppstått, for at disse pasientene skal få et anstendig tilbud.

Statsråd Tore Tønne: Det er ingen tvil om at det er mangelfulle tilbud innenfor psykiatrien, mangelfulle tilbud for personer med alvorlige psykiske lidelser i Norge. Det er også i hovedsak bakgrunnen for at det er vedtatt å gjennomføre en opptrappingsplan for de offentlige tilbud i psykiatrien.

Jeg tror ikke det er riktig å hevde at den opptrapping som nå er i gang, ikke kommer denne sektoren til gode. Vi har tvert imot en ganske god tilbakemelding på at den gjør det. Vi gjennomfører opptrappingsplanen slik at de mål som er satt for denne, også av Stortinget, skal bli nådd, men det er en opptrapping som nødvendigvis må gå over lang tid. Det er også forutsatt i planen slik den ble vedtatt i Stortinget.

Gjennom denne planen satses det først og fremst på utvikling av kommunale botilbud i den kommunale og lokale sektor. Det er for så vidt også riktig at det i denne planen ikke er en tilsvarende tilgodeseelse av en del av de institusjoner som representanten her peker på. Det er spørsmål som vi må behandle på annen måte, og det er slik sett spørsmål som jeg må få komme tilbake til.

Olav Gunnar Ballo (SV): Jeg hører hva statsråden sier.

Jeg registrerer at innenfor barne- og ungdomspsykiatrien har vi stått overfor den situasjonen at f.eks. Senter for barne- og ungdomspsykiatri i Oslo har måttet avbryte behandling knyttet til spiseforstyrrelser på grunn av personalmangel. Men personalmangel henger jo i sin tur sammen med ressursmangel, mangel på midler. Og spesielt barne- og ungdomspsykiatrien har i mange år vært rammet hardt med til dels totalt manglende tilbud til dem som har psykiske vansker. Regjeringens svar på det i forbindelse med revidert statsbudsjett er å foreslå et kutt på 38 mill. kr, knyttet opp mot barne- og ungdomspsykiatrien.

Jeg vil spørre statsråden hvordan man tenker seg at en opptrappingsplan skal fungere som en opptrappingsplan hvis det Regjeringen tar initiativ til, er å trappe ned istedenfor å trappe opp.

Statsråd Tore Tønne: Jeg vil gjerne gjenta at det faktisk skjer en opptrapping innenfor psykiatrien, slik det også er forutsatt i Stortingets vedtak om denne planen.

Når det gjelder personellmangel, er det riktig at det er en meget viktig side ved dette. Det har også vært pekt på som en beskrankningsfaktor når det gjelder å gjennomføre de reelle tiltakene. Det viser seg imidlertid at vi så langt ikke har så store problemer med å få personell til å gjennomføre de tiltakene som skal gjennomføres, slik det kanskje har vært forutsatt. Tvert imot har vi relativt gode tilbakemeldinger når det gjelder økning i tilgangen på den typen personell som det her er snakk om. Jeg vil også si at det er gitt en prioritet til barne- og ungdomspsykiatri i gjennomføringen av opptrappingsplanen, men – som jeg også har sagt – det tar tid å gjennomføre disse tiltakene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Ola D. Gløtvold.

Ola D. Gløtvold (Sp): Det som skjer innenfor psykiatrien, er svært bekymringsfullt. Og det er nå ekstra bekymringsfullt hvis de store institusjonene på grunn av ressursmangel, og ikke minst på grunn av personellmangel i forbindelse med ferieavvikling må stenge sine avdelinger. Det som nå skjer, er jo at de midler som skulle ut i primærhelsetjenesten, ikke har nådd fram. Det er mangel på personell, ressurser og oppbyggingssystem, noe som gjør at den satsingen som skulle være i primærhelsetjenesten, ennå ikke har kommet godt nok i gang.

En annen sak som jeg har lyst til å få helseministerens kommentar til, er det at med innsatsstyrt finansiering, den såkalte stykkprisfinansiering, innenfor de somatiske sjukehusene, blir fylkeskommunene og sjukehuseierne både direkte og indirekte oppfordret til å prioritere de somatiske sjuke, som da igjen går på bekostning av psykiatrien og de store institusjonene som skal være der innenfor 2.-linjetjenesten. Jeg har lyst til å høre helseministerens kommentar til det, pluss til dette med at det ennå er for lite satsing i primærhelsetjenesten, hvor de fleste oppholder seg, ikke minst innenfor barne- og ungdomspsykiatrien.

Statsråd Tore Tønne: Igjen har jeg ingen problemer med å være enig i at det er en alvorlig situasjon innenfor psykiatrien. Jeg tror at de tiltak som følger av den opptrappingsplan som er vedtatt, over tid vil avhjelpe dem, og vi må ha tillit til at vi derved langt på vei vil oppnå de mål som er satt. Men vi må erkjenne at dette tar tid.

Det har vært problemer med personelltilgangen. Det tar tid å møte dem, men jeg synes nå tross alt at de tilbakemeldinger vi får når det gjelder akkurat det spørsmålet, er ganske oppmuntrende.

Det er også avsatt midler til investeringer i sykehusplasser innenfor denne sektoren, og vi vil nok også se at det vil gi resultater. Men igjen: Vi må erkjenne at dette tar tid. Når det har vært gitt prioritet til de kommunale og fylkeskommunale tiltak, er det også fordi det skal lette presset på de større institusjonene.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg har et spørsmål til olje- og energiministeren.

I gasskraftsaken kom den nye regjeringen i full konfrontasjon med miljøbevegelsen. Statsministeren lovet at Regjeringen skulle beflitte seg på å bygge opp et bedre forhold til miljøbevegelsen under behandlingen av kommende saker. Så har ikke skjedd. I budsjettet er det nye, tunge miljøkutt, og i forrige uke kom det et signal fra Regjeringen som ble møtt med motstand fra miljøbevegelsen. Det gjelder klarsignalet for utbygging av Beiarnvassdraget i Nordland. Hva er grunnen til at statsråden ikke kunne medvirke til at det ble laget en ny konsekvensutredning for dette vassdraget, slik det er et bredt ønske om lokalt, og slik som en samlet miljøbevegelse krever? Den forrige konsekvensutredning er nærmere 20 år gammel og ikke på høyde med det som er dagens miljøstandard.

Statsråd Olav Akselsen: Eg burde vel kanskje aller-er i mitt første svar i dag ha sagt at det er miljøvernministeren som har ansvaret for oppfølginga av gasskraftsaka og oppfølginga av desse internasjonale avtalane. Det som har skjedd til no, er at Regjeringa har gjeve tilbakemelding til Stortinget innan fristen, om at det ikkje var behov for å endra lovene på det området.

Når det gjeld Beiarn-utbygginga, må eg innrømme at eg er overraska over spørsmålet og vinklinga. Då me diskuterte gasskraftverk, var det mykje debatt om jussen. Det blei stilt spørsmål om ein kunne utføra fleirtalet sin politikk, fordi det var strid om norsk lovgjeving på dette området. Når det gjeld Beiarnvassdraget, er det ingen juridisk tvil. Det er faktisk slik at denne saka har vore behandla. Stortinget gav si tilslutning til utbygging så tidleg som i 1987, og Kongen i statsråd gav konsesjon i 1989. Ein slik konsesjon er bindande, varig bindande, og den kan ikkje gjerast om. Det er altså slik at Statkraft derfor har høve til å byggja ut etter dei konsesjonar som er gjevne, dvs. full utbygging. I mellomtida har likevel Statkraft bedt om å få gjennomføra ei mindre utbygging, ei utbygging med mindre inngrep, og eg kunne ikkje sjå at det var grunnlag for å seia nei til den søknaden.

Ein annan grunn til at eg er overraska over at sentrumspartia tar opp denne saka, er at spørsmålet om Beiarnvassdraget låg i den førre regjeringa i over eitt år. Den førre regjeringa hadde med andre ord meir enn 365 dagar på seg til å behandla denne saka og gje ho eit anna utfall. Eg er heilt sikker på at når det ikkje kom noko initiativ frå den førre regjeringa, og det ikkje blei noko anna utfall, var det rett og slett fordi jussen her er så bindande at det ikkje var noko alternativ. Derfor blei ikkje denne saka behandla av den førre regjeringa. Eg fann ikkje noko grunnlag for å venta med den saka når utfallet av ho likevel var gjeve.

Gunnar Kvasheim (V): Jeg har registrert at Olav Akselsen har sagt at han meldte seg inn i Arbeiderpartiet på grunn av Alta-saken. Det er et nokså oppsiktsvekkende standpunkt i en sak hvor Gro Harlem Brundtland har sagt at en gjorde en feil. På den bakgrunn hadde jeg kanskje ikke grunn til å vente det store engasjementet i forhold til vern av verdifulle vassdrag.

Selv om jussen ligger fast her, er det fortsatt mulighet for å drive politikk, og det er langs det sporet jeg utfordrer statsråden. Hva var grunnen til at en ikke ønsket å signalisere overfor Statkraft at en burde laget en konsekvensutredning selv om en ikke var pålagt dette? Jeg kan forsikre om at den forrige regjeringen arbeidet etter helt andre miljøspor enn det denne regjeringen gjør. Her trenger en bare noen få uker for å konkludere i nok en sak i miljøets disfavør.

Statsråd Olav Akselsen: Det eg har å halda meg til når det gjeld den førre regjeringa, er at den ikkje greidde å behandla denne saka, sjølv om dei hadde over eitt år på seg. Det tar eg som eit signal om at dei ikkje lika utfallet som likevel måtte koma fordi saka var avgjort ut frå juridiske rammer.

Stortinget har vedteke at denne elva skal kunna byggast ut. Kongen i statsråd har gjeve konsesjon. Det kan ikkje gjerast om. Sjølv om eg skulle ynskt det, kunne eg ikkje gjort noko anna enn å seia ja til ei redusert utbygging, som det no er søkt om.

Så kunne ein sjølv sagt hevda at det hadde vore hyggeleg om Statkraft gjorde ei ny konsekvensutgreiing her. Men det ville likevel ikkje ha endra situasjonen, for Statkraft har allereie fått konsesjon for å byggja ut dette vassdraget. Nye konsekvensutgreiingar ville difor ikkje ha endra dei realitetane. Her er det gjeve ein konsesjon. Den konsesjonen er bindandane, og det er slik at den kan korrjere Stortinget eller Kongen i statsråd gjera om.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Hallgeir H. Langeland.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg er einig med statsråden i at sentrumsregjeringa sjølv sagt sjølv kunne ha gjort noko i denne saka. Dei kunne ha stoppa ho og fått ei konsekvensutgreiing. Det gjorde dei ikkje.

Men nå set jo Arbeidarpartiet på ein måte fart i saka igjen. Ein hadde altså den førre konsekvensutgreiinga om Beiarvassdraget i 1979. Sidan den tid har ein altså brukt store midlar, bl.a. for å styrkja villaksstammen i Beiar. Eg må få spørja statsråden: Er det ikkje då i den samanhengen naturleg å sjå på f.eks. kva utslag ei utbygging vil få i forhold til villaksstammen? Er ikkje det ein logisk konsekvens av at ein har brukt midlar for å styrkja villaksstammen?

Statsråd Olav Akselsen: Eg er faktisk ueinig med spørjaren. Langeland seier at den førre regjeringa kunne ha gjort noko. Det trur eg faktisk ikkje var mogleg. Hadde dei kunna det, trur eg dei hadde gjort det. Men her er altså lovene klare: Konsesjonane er gjevne, og Statkraft har løyve til å byggja ut. Det dei har søkt om no, er ei redusert utbygging som gjev mindre miljøinngrep. Eg kunne ikkje sjå at det var grunnlag for å seia nei til mindre miljøinngrep, slik Statkraft no har ønskt.

Når det gjeld situasjonen i denne elva med tanke på laks, er det slik at Jagland-regjeringa sette ned eit utval for å sjå på situasjonen for villaksen i Noreg. Dette utvalet gjekk gjennom lakseelvane våre og foreslo ein god del konkrete tiltak, bl.a. å innføra nasjonale laksevassdrag, der ein tek vare på dei viktigaste vassdraga. Beiar var ikkje nemnt i den samanhengen.

Eg synest sjølv sagt det er viktig å ta vare på villaksen, og eg er glad for at den nye regjeringa – i motsetnad til den førre – no har foreslått at Stortinget skal innføra prinsippet om nasjonale laksevassdrag.

Presidenten: Hilde Frafjord Johnson – til oppfølgings-spørsmål.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Denne saken er en ny sak hvor Arbeiderpartiet er på kollisjons- og konfrontasjonskurs i forhold til en samlet miljøbevegelse. Det som er den store bekymringen, er situasjonen for lakse-

stammen. Og en av grunnene til at dette vassdraget ikke var med i nasjonal laksevassdragsplan og utvalgets arbeid, var bl.a. at det har vært rotenonbehandlet. Nå er laksestammen på vei opp, og dette kan bli et av de virkelige store og flotte laksevassdragene i Norge.

Sentrumsregjeringen brukte tid for å se om vi kunne finne en løsning på problemene knyttet bl.a. til det juridiske, som statsråden var inne på. Og sentrumsregjeringen brukte tid for å prøve å finne et miljøspor som vi kunne følge. Arbeiderpartiregjeringen banket igjennom denne saken i hurtigtogs fart, og dette er blitt oppfattet som en provokasjon av ganske mange innenfor miljøbevegelsen og i de lokalsamfunnene som dette gjelder. Men vi kunne altså hatt en situasjon hvor dette vassdraget hadde blitt tatt inn i det nasjonale lakseutvalgets arbeid.

Jeg vil gjerne ha statsrådets kommentar til det.

Statsråd Olav Akselsen: Eg er heilt ueinig i at den nye regjeringa ikkje har brukt tid på denne saka. Det er òg slik at miljøvernministeren gjekk gjennom denne saka for å undersøka om det var mogleg å gjera noko.

Når ein då innsåg at her er det ikkje noko anna utfall enn det Regjeringa no har gått inn for, fann vi ikkje nokon grunn til å sitja på denne saka og trenera ho vidare. Det er gjeve løyve til å foreta utbygging av dette vassdraget. Det er ikkje nokon som kan trekkja det tilbake. Når det er ein realitet, kan eg ikkje skjøna at Regjeringa trong bruka meir tid på det enn ein har gjort. Arbeidarpartiregjeringa vil ha ein offensiv politikk når det gjeld å verna villaksen. Men eg må gjenta at denne elva ikkje har vore nemnd i denne samanhengen.

Så vil eg seia at det i samband med energimeldinga var ei målsetjing for store delar av denne salen, inkludert sentrumspartia, å auka vasskraftutbygginga i Noreg for å få meir miljøvennleg kraft.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få lov til å stille et spørsmål til landbruksministeren.

Det var den avgåtte Bondevik-regjeringen som la fram landbruksmeldingen. Men i og med at den nåværende regjeringen ikke trakk den meldingen, må man jo anta at landbruksmeldingen også er denne regjeringens politikk. Men så kommer det signaler fra det pågående landbruksoppjøret og det tilbudet som staten har lagt fram. Da begynner jeg å bli i tvil om hva som egentlig er Regjeringens politikk.

Jeg vil da spørre statsråden: Er det landbruksmeldingen og Senterpartiets bonderomantiske landbrukspolitikk som er gjeldende også for denne regjeringen, eller vil man nå begynne å se på bønder som selvstendig næringsdrivende innenfor matvareproduksjon?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Det som selvfølgelig er utgangspunktet for det tilbudet som staten har lagt fram i årets jordbruksforhandlinger, er jo den behandlingen som Stortinget gjennomførte den 9. mai, der

man vedtok innstillingen som er knyttet opp til den stortingsmeldingen representanten viser til.

Etter min mening er det en innstilling som er godt egnet som et landbrukspolitisk virkemiddel i årene som kommer, fordi den tar inn over seg at norske bønder er selvstendig næringsdrivende som har et ansvar for egen inntekt – altså ikke vanlige lønsmottakere – samtidig som den i motsetning til representantens parti tar opp i seg at landbruket har flere funksjoner å fylle enn bare å produsere mat. Den tar altså opp i seg alle landbrukets oppgaver i forhold til viktige fellesgoder i det norske samfunnet. Og slik sett er det klart at statsråden føler seg veldig komfortabel med den innstillingen, vi jobber nå iherdig med sikte på at den skal komme til uttrykk, forhåpentligvis gjennom en avtale med jordbruksorganisasjonene om en jordbruksavtale for 2000-2001. Det er klart at den landbrukspolitikken er veldig forskjellig fra Fremskrittspartiets landbrukspolitikk. Fremskrittspartiet har jo gjennom flere budsjettbehandlinger foreslått å halvere jordbruksoverføringene på ett år – altså kutte 6 milliarder kr i jordbruksoverføringene på ett år. Staten har lagt fram et tilbud som innebærer en reduksjon på 400 mill. kr, som et forhandlingsgrunnlag, så her vil det nok fortsatt bli slik at det er en betydelig forskjell på spørre og svarer.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg er i hvert glad for at Arbeiderpartiet begynner i den retningen, og jeg håper de går videre.

Statsråden nevnte i sitt svar at man ser på norske bønder som selvstendig næringsdrivende, og da er det jo interessant når man går på det politiske her. Så vidt jeg vet, er det ingen andre selvstendig næringsdrivende som har den fordelene som de har i landbruket, både når det gjelder avløsning i forbindelse med ferie og en rekke andre tiltak.

Men jeg vil ta opp et litt annet problem i tilknytning til akkurat den biten. Når den avtalen man er i ferd med å få til med landbruket i forbindelse med landbruksmeldingen, eventuelt kommer på plass, vil man fra 1. januar neste år gi et skattefradrag på 36 000 kr for å få ned matvareprisene i Norge. Ser statsråden det problemet det innebærer for konkurrerende virksomhet, bl.a. innenfor sjømatproduksjon? Der har man ikke den vinklingen og de fordelene som landbruket vil få, og man får da en konkurransevridning over mot landbruket, slik at de får ytterligere fordeler når det gjelder pris, i motsetning til det de som produserer sjømat, får. Ser landbruksministeren dette problemet?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Nei, ikke umiddelbart, det må jeg vel innrømme, for det som er utgangspunktet for det pris- og skattegrepet, er jo at nordmenn også i dag spiser sin mengde kjøtt, og de spiser mer hvis de får tilgang på billig kjøtt, og mindre hvis prisen blir for høy. Det som er problemet i dag, er at nordmenn definerer prisen på det norske kjøttmarkedet som for høy, men det fører ikke til at man begynner å spise fisk, det fører til at man kjører til Sverige og handler kjøtt der. Det

vi gjør gjennom dette pris- og skattegrepet, er å starte arbeidet med sikte på å få redusert prisen på noen viktige landbruksbaserte matvarer, med sikte på å øke størrelsen på det norske kjøttmarkedet ved å redusere grensehandelen.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: På grunn av det høye antall spørsmål som skal besvares, finner presidenten å måtte meddele at han, med hjemmel i forretningsordenen § 53 nr. 3, siste ledd, har bestemt at det kun blir gitt anledning til ett tilleggsspørsmål etter at hovedspørsmålet er besvart. Det anses nødvendig for at dagens kart kan bli ferdigbehandlet innenfor den reglementsmessige tid for formiddagens møte.

Videre vil presidenten meddele at det blir en lang rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Øystein Hedstrøm til statsministeren, vil bli besvart av helseministeren.

Spørsmål 2, fra representanten Sonja Irene Sjøli til statsministeren, vil bli besvart av helseministeren.

Spørsmål 3, fra representanten Magnhild Meltveit Kleppa til statsministeren, vil bli besvart av finansministeren. Etter anmodning fra finansministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart før spørsmål 12*, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 4, fra representanten Hallgeir H. Langeland til utenriksministeren, vil bli besvart av forsvarsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålene 5, 6 og 7, fra henholdsvis representantene Inger Lise Husøy, Ivar Østberg og Einar Steensnæs til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren, som er bortreist.

Spørsmål 8, fra representanten Odd Roger Enoksen til utenriksministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 11, fra representanten Steinar Bastesen til nærings- og handelsministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av nærings- og handelsministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra samferdselsministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart før spørsmål 19, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmålene 15 og 16, fra henholdsvis representantene Øyvind Korsberg og Lars Rise til helseministeren, blir etter anmodning fra helseministeren flyttet og besvart etter spørsmål 2, som skal besvares av samme statsråd. Spørsmål 15 vil bli tatt opp av representanten Kenneth Svendsen på vegne av representanten Øyvind Korsberg.

* Spørsmål 12, fra representanten John I. Alvheim til finansministeren, ble senere trukket tilbake.

Spørsmål 17, fra representanten Ola T. Lånke til kulturministeren, vil bli besvart av kirke-, utdannings- og forskningsministeren på vegne av kulturministeren, som er bortreist. Etter anmodning fra kirke-, utdannings- og forskningsministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart før spørsmål 40, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 18, fra representanten John I. Alvheim til sosialministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra helseministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart etter spørsmål 2, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 23, fra representanten Sigrun Eng til fiskeriministerens, er trukket tilbake.

Spørsmålene 24, 25, 26 og 27, fra henholdsvis representantene Steinar Bastesen, Bror Yngve Rahm, Ivar Østberg og Harald T. Nesvik til fiskeriministerens, vil bli besvart av justisministeren på vegne av fiskeriministerens, som er bortreist.

Spørsmål 34, fra representanten John Dale til miljøvernministerens, vil bli tatt opp av representanten Ola D. Gløtvold.

Spørsmålene 36, 37 og 35, fra henholdsvis representantene Ansgar Gabrielsen, Tor Nymo og Øystein Hedstrøm til landbruksministerens, blir etter anmodning fra statsråden flyttet og besvart før spørsmål 1, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 38, fra representanten Jørn L. Stang til justisministerens, blir etter anmodning fra statsråden flyttet og besvart etter spørsmål 27, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 39, fra representanten Lars Rise til barne- og familieministerens, vil bli besvart av justisministerens som rette vedkommende. Etter anmodning fra justisministerens blir dette spørsmål flyttet og besvart etter spørsmål 27, som skal besvares av samme statsråd.*

Presidenten: De første spørsmålene som etter disse endringer vil bli tatt opp til besvarelse, er spørsmålene 36, 35 og 37, fra henholdsvis representantene Ansgar Gabrielsen, Øystein Hedstrøm og Tor Nymo til landbruksministerens.

S p ø r s m å l 3 6

Ansgar Gabrielsen (H): Jeg skal få lov til å stille følgende spørsmål til landbruksministerens:

«Gjennom media er det blitt kjent at et enstemmig omsetningsråd stod bak beslutningen om å male opp store mengder svinekjøtt til dyrefôr, blant annet for å hindre lavere forbrukerpriser. Landbruksdepartementets representant, som er leder for Omsetningsrådet, stod dermed bak beslutningen.

Vil statsråden instruere departementets representant om å forholde seg slik at han bidrar til at overproduksjon i større grad fører til billigere mat for forbrukerne i stedet for at maten males opp til dyrefôr eller tilintetgjøres?»

* Spørsmål 39 ble besvart etter spørsmål 29

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Det er Omsetningsrådet som vedtar iverksetting av eventuelle markedsregulerings tiltak innenfor jordbrukssektoren og i så fall hvilke tiltak som skal nyttes innenfor de rammer som er fastsatt av myndighetene.

Jeg vil understreke at de vedtak Omsetningsrådet har gjort i denne saken, er innenfor de rammene som er satt av myndighetene, og vi vektlegger fra departementets side at man ikke instruerer vår representant i Omsetningsrådet i enkeltsaker. Jeg er imidlertid opptatt av at man også vurderer mulighetene på det norske markedet og ikke bare tenker eksport når det oppstår et overskuddsproblem. Ikke minst for den generelle politiske forståelse for våre reguleringsystemer vil det være positivt om en mer bevisst søkte å utnytte mulighetene for avsetningstiltak som kan komme norske forbrukere til gode, som f.eks. billigsalg av kjøtt. Jeg vil i denne sammenheng vise til de signaler som ble gitt fra min side i den saken representanten Gabrielsen tar opp, og som førte til at opplegget ikke ble gjennomført.

Ansgar Gabrielsen (H): Vi har i mange år hatt en kraftig overproduksjon, særlig av svine- og storfekjøtt. I fjor gikk 19 millioner kg på dumpingsalg – 10-20 trailerlass pr. uke gikk ut av Norge. Omsetningsrådet har hatt ansvaret for hele dette markedsområdet, som er det mest regulerte vi har i landet, og det minst vellykkede. Det må være ganske definitivt.

Det jeg kunne tenke meg å spørre statsråden om, er om han er enig med meg i hva virkningene av denne overproduksjonen er – at det fører til et høyere bevilgningbehov i forbindelse med landbruksavtalen, at det fører til høyere matvarepriser, og at bonden får lavere inntekt. Jeg har forstått det slik at det faktisk er opptil 3 kr pr. kg i fradrag for bonden som driver med svin og som skal finansiere dette, slik at alle parter taper på det som foregår og har foregått siden midt på 1990-tallet, til tross for at det offentlige har hånd om det.

Og det siste spørsmålet: Hvem har gevinst av den situasjonen vi er i?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg først bare få si at det var en helt spesiell situasjon i 1999, da man lå på et langt høyere volum enn hva man har gjort både i årene før og det man vil gjøre i årene som kommer. Situasjonsbeskrivelsene med nesten 20 mill.* tonn kjøtt vil ikke være virkeligheten i årene som kommer. Men likevel vil det også i år være snakk om oppimot så mye som 6 mill.* tonn, slik at det er betydelige kvantum.

Det er klart at det er all grunn til å være opptatt av dette spørsmålet, men samtidig er det veldig viktig – i forhold til hovedspørsmålet – at dette er næringens eget ansvar. Statsråden vil altså ikke instruere, fordi det betyr på mange måter å ta over ansvar. Derfor vil jeg være opptatt av å delta i debatten og utfordre næringen i forhold til det å tenke på det norske markedet også knyttet til overproduksjon, med det mål å gjøre det norske markedet større.

* skal være «tusen», se statsrådens korrigerings under neste spørsmål

S p ø r s m å l 3 5

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har følgende spørsmål til vår ærede landbruksminister:

«I 2000 vil det være umulig for norske kjøttprodusenter å eksportere seg bort fra overskuddsproblemene, fordi WTO begrenser mulighetene til å bruke eksportsubsidier. 2 000 tonn av kjøttberget ble nedgradert til dyrefôr for å holde prisen til forbrukerne oppe, men dette ble omgjort på grunn av kraftige reaksjoner.

Vil statsråden bidra til at overskuddskjøtt legges ut på billigsalg som et ledd i å redusere kjøttoverskuddet og grensehandelslekkasjen, og gi forbrukerne rimeligere matvarer?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: La meg bare først få lov til si at i mitt svar til Gabrielsen brukte jeg begrepene millioner tonn kjøtt, det er altså tusen tonn kjøtt. Statsråden er klar over forskjellen, slik at det i hvert fall er sagt.

Så til svaret til Hedstrøm. I samsvar med jordbruksavtalen er det jordbrukets ansvar å dekke kostnadene knyttet til overproduksjon av jordbruksvarer. Næringen må derfor selv få ansvar og mulighet til å fastsette og iverksette de nødvendige tiltak innenfor de rammene som er satt av myndighetene. Det har vært gjennomført flere tiltak, som redusert markedspris, tidligere utslakting av svin og storfe og reduksjon av samlet slaktemengde gjennom utslakting av mordyr.

Ved billigsalg og – viktigere – et generelt lavere prisnivå på norsk kjøtt vil vi kunne få økt salg av norske varer gjennom en redusert grensehandel, som i de siste årene har hatt en sterk økning. Et lavere prisnivå er viktig. Det viser den klare sammenhengen vi har hatt mellom økningen i kjøttforbruket og prisnedgangen på kjøttvarer kombinert med reallønnsøkning for forbrukerne. Regjeringen legger derfor nå opp til at en ved de pågående jordbruksforhandlingene tilpasser målprisene slik at de gir grunnlag for nasjonal markedsbalanse og redusert grensehandel.

Det er Omsetningsrådet med hjemmel i omsetningsloven og tilhørende bestemmelser som fastsetter om det skal iverksettes reguleringstiltak, og hva slags tiltak som i så fall skal benyttes. Omsetningsloven inneholder bestemmelser om eventuell omgjøring av rådets vedtak. Det som imidlertid er viktig i denne sammenheng, er at de som har ansvaret for markedsreguleringer, også vurderer mulighetene på det norske markedet og ikke bare tenker eksport når det oppstår et overskuddsproblem. Jeg vil i denne sammenheng vise til de signaler som ble gitt fra min side i den saken Hedstrøm tar opp, hvor kjøtt fra hoder av svin og storfe var vedtatt benyttet som bestanddel i dyrefôr. Det ble omgjort, og dette burde vise tydelig nok at landbruksministeren vektlegger bruk av reguleringstiltak til fordel for norske forbrukere.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg har store problemer med å følge hans tankegang. Han kommer stadig tilbake til at det er jordbru-

kets eget ansvar, og det burde det jo være. Til tross for det har man jo norgesrekord i produksjon av svinekjøtt, 110 000 tonn. Man har altså denne gass-brems-problematikken. Først sprøytes det milliarder av kroner inn i denne næringen, og da får man en overproduksjon, alle økonomiske teorier tilsier det. Men så skal man komme med nye stimuleringsiltak – tidligslaktingstilskudd ble nevnt – for å bremse dette ned, altså en totalt gjennomregulert politikk som etter mitt skjønn er helt uansvarlig overfor dem som må betale regningen, først for det som pumpes inn, og så for dette med reduksjon av produksjonen. Det blir et astronomisk subsidiesluk.

Vil ikke statsråden nå i forbindelse med jordbruksforhandlingene osv. forsøke å få til helhetlige virkemidler som motvirker denne gass-brems-problematikken, som motvirker at de som går ut av enkelte næringer innenfor landbruksbransjen og starter på andre områder der det også er overproduksjon, får tilskudd til det?

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Representanten Hedstrøm får det nå til å høres ut som om systemet er slik at først gir staten tilskudd gjennom overføringer i jordbruksavtalen, og så er det også staten som betaler de tiltakene som settes inn av Omsetningsrådet for å begrense produksjonen ved overproduksjon. Det er jo ikke tilfellet. Det er næringen selv som betaler de grepene som må gjøres for å begrense overproduksjon. Dermed er det også næringen selv som ikke får den effekten av jordbruksavtalen som de ellers ville ha kunnet fått hvis de hadde kontroll i eget hus. Det er jo omsetningsavgiften som i vesentlig grad har bidratt til at den inntektsutviklingen vi kan måle i jordbruket de siste årene, har vært som den har vært. Men jeg er enig med Hedstrøm i at det er viktig å tenke norsk marked knyttet til overproduksjon. Det er mulig å gjøre det norske markedet større, men jeg tror nok vi er ganske uenige om hvordan vi skal gå fram for å nå målet.

S p ø r s m å l 3 7

Tor Nymo (Sp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«Etter at Felleskjøpet Trondheim kjøpte opp Stormøllen, er det igjen én kraftfôrprodusent i Nord-Norge. Deler av landbruksmiljøet er bekymret og hevder at dette betyr en monopolsituasjon for kraftfôrmarkedet i Nord-Norge, og at en ikke får produktutvikling, sikkerhet, pris og mulighet til reklamasjoner som en ville ha fått om det var to aktører i markedet.

Deler statsråden deres bekymring?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Jeg er oppmerksom på at det nå er bare én kraftfôrprodusent i Nord-Norge, og at dette gjør det aktuelt å se nærmere på hvordan de landbrukspolitiske virkemidlene i korn- og kraftfôr-

sektoren virker på konkurranseforholdene i dette markedet.

I Innst. S. nr. 167 for 1999-2000 har næringskomiteen forutsatt at det skal arbeides videre med utformingen av en ny markedsordning for korn, med sikte på gjennomføring fra 1. juli 2001. Utformingen av detaljene i den nye ordningen vil også omfatte en gjennomgang av frakttilskuddsordningene for korn og kraftfôr og hvordan disse og andre virkemidler påvirker konkurransen mellom aktørene i markedet.

Jeg viser også til at det er tatt et initiativ fra statens side i tilbudet til årets jordbruksforhandlinger om at utformingen av frakttilskuddsordningene for kraftfôr i Nord-Norge blir vurdert særskilt i løpet av disse forhandlingene. Jeg finner det derfor ikke riktig å gå nærmere inn på konkrete saker som til de grader er oppe i de pågående forhandlingene.

Tor Nymo (Sp): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg oppfatter det som å være en åpning gjennom de forhandlingene man nå er inne i, og også det som skjedde i forbindelse med næringskomiteens uttalelser. Jeg tror derfor at de av næringens utøvere som kommer fra disse distriktene i Troms innland, som er de dyktigste og også har det beste jordbruksmiljøet, kan føle at deres situasjon blir tatt på alvor. Det budskapet skal jeg ta med meg tilbake igjen, og jeg ser fram til at man kan få en løsning på dette som de er tilfreds med, og som også gir dem en mulighet for å drive på en optimal måte slik de egentlig ønsker, og dermed også få en produksjon som er rimeligst mulig.

Presidenten: Vi går da til spørsmål nr. 1.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Øystein Hedstrøm til statsministeren, vil bli besvart av landbruksministeren.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har følgende spørsmål: «Reguleringseksporten av landbruksvarer satte rekord i 1999. Hundrevis av trailerlass, 19 000 tonn svine- og storfekjøtt, ble dumpet til gi bort-priser i verdensmarkedet i konkurranse med fattige land. Til Dagens Næringsliv 22. januar 2000 uttalte daværende stortingsrepresentant Jens Stoltenberg: «Den rike verden kan ikke fortsette å ødelegge u-landenes landbruk ved å dumpe sin overproduksjon.»

Hvordan vil statsministeren følge opp uttalelsen?»

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Balansering av matvaremarkedene er en hovedutfordring i landbrukspolitikken både i Norge og i mange andre land.

Den generelle strategien med hensyn til å tilpasse produksjonen av jordbruksvarer til det innenlandske marked og retningslinjene for markedsregulering er trukket opp i St.meld. nr. 19 for 1999-2000, Om norsk landbruk og matproduksjon, som Stortinget nylig har behandlet.

For 2000 må norsk eksportvolum og eksportstøtte ikke overstige den faktiske bindingen for året etter landbruksavtalen i WTO, i motsetning til tidligere år i perioden 1995-1999 hvor det har vært en viss fleksibilitet i eksportadgangen mellom årene. Jeg vil også legge til at i årene før 1999 var omfanget av reguleringseksporten vesentlig lavere enn i 1999. Jeg vil også vise til at Norge gir u-landene eksportmuligheter gjennom vår åpning for import av landbruksvarer fra de minst utviklede landene, de såkalte MUL-landene. Dette er gjort gjennom tollfri import av alle landbruksvarer, med unntak av korn, mel og fôrvarer. For storfekjøtt har den tollfrie MUL-importen en sikkerhetsmekanisme på 2 700 tonn.

Jeg vil understreke at det i samsvar med jordbruksavtalen er jordbrukets ansvar å dekke kostnadene knyttet til overproduksjon av jordbruksvarer. Det er næringen selv som må gjennomføre de nødvendige tiltak innenfor de rammer som er satt av myndighetene. I den forbindelse har næringen bl.a. gjennomført reduksjon av markedspriser for å fremme innenlandsk salg av kjøtt og dempe produksjonen. Det er også gjennomført andre tiltak som reduserer produksjonen, slik som tidligere utslakting av svin og storfe og utslakting av morder.

Det er viktig å understreke at alle disse tiltakene i kjøttproduksjonen blir dekket av produsentene, dels gjennom lavere produsentpriser og dels gjennom økt omsetningsavgift som innbetales av produsenter av storfe- og svinekjøtt.

Med de sterke begrensninger WTO-avtalen gir for bruk av reguleringseksport, blir behovet for å tilpasse produksjonen til det innenlandske markedet større enn tidligere. Virkemiddelsystemet må utformes slik at en unngår permanente overproduksjonsproblemer, og målprisene må være fastsatt slik at det er mulig å oppnå disse i markedet. Regjeringen legger derfor i årets jordbruksforhandlinger, som nå pågår, opp til at jordbruksavtalens målpriser tilpasses slik at de gir grunnlag for nasjonal markedsbalanse og bidrar til å opprettholde konkurransevilkårene for næringsmiddelindustrien når EU gjennomfører Agenda 2000. Lavere priser vil bidra til at norske kjøttprodukter blir mer konkurransedyktige når det gjelder grensehandelen.

Jeg mener prinsipielt at de rike land ikke må dumpe sitt overskudd av jordbruksvarer på verdensmarkedet. Jeg mener videre at det ikke er dekning for å si at Norge gjennomfører dumpingseksport. Vi gjennomfører en kontrollert reguleringseksport. Løsningen på de problemer en reguleringseksport kan medføre, ligger imidlertid ikke i at Norge isolert sett avstår fra vår reguleringseksport, men i endringer i det internasjonale handelsregimet. Det er nettopp disse endringene i det internasjonale regimet det skal forhandles om i de WTO-forhandlingene som nå starter opp. Norge ønsker i de pågående forhandlingene å iverksette spesielle tiltak overfor de fattigste u-landene. Dette gjelder teknisk og økonomisk bistand samt å tilgode- se u-landene ved særskilte preferanser ved eventuelle tollreduksjoner.

Når dette er sagt, er det likevel viktig at de som har ansvaret for markedsreguleringen, også vurderer mulig-

heten på det norske markedet og ikke bare tenker eksport når det oppstår et overproduksjonsproblem. Ikke minst for den generelle politiske forståelse for våre reguleringsystemer vil det være positivt om en mer bevisst søkte å utnytte mulighetene for avsetningstiltak som kan komme norske forbrukere til gode.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Ingen kan vel med hånden på hjertet si hvis de er seriøse overfor seg selv, at de tiltakene som er satt i verk enten ved hjelp av omsetningsmidler eller ellers, har virket. Beviset fikk vi i fjor, da det ble «dumpet» – jeg bruker det ordet fordi Stoltenberg, som nå er statsminister, bruker det, og da må det vel være korrekt å bruke det – maksimalt for å tømme ut lagrene. Det var ikke av hensyn til norske stimuleringsordninger at man dumpet maksimalt. Men nå skal det altså være internasjonale regler og WTO som skal redde Norge igjen, for å gjøre de riktige tingene.

Så til dette med omsetningsmidlene og at det er bøndene selv som må ta ansvar osv. Det hører vi gang på gang. Men hvorfor gjør bøndene dette? Hvorfor bruker de sine egne innbetalte omsetningsavgiftsmidler? Jo, det er for å holde prisen til norske forbrukere oppe. Og da blir mitt spørsmål til landbruksministeren: Er det ikke forbrukerne som til syvende og sist betaler, og ikke bøndene, for prisene blir jo langt høyere og unormalt mye høyere, enn de ellers ville ha vært?

Statsråd Bjarne Håkon Hanssen: Det er selvfølgelig slik at hvis man hadde gjennomført Fremskrittspartiets landbrukspolitikk, fjernet importvernet og halvert jordbruksoverføringene på ett år, ville situasjonen vært den at prisen til forbrukerne ville ha gått klart ned, for da ville man ha fått verdensmarkedspriser på jordbruksbaserte matvarer i Norge. Men det ville også da ha fått den konsekvens at store deler av Distrikts-Norge øyeblikkelig ville ha ligget med brukket rygg, og det ville ha hatt den dramatiske konsekvens at det ville ha blitt total kollaps i enkelte kommuner og fylker i landet. Det er jo dette jeg og representanten Hedstrøm gang på gang har diskutert, vi ønsker å bruke landbrukspolitikken for å nå ulike mål, der Hedstrøm overhodet ikke er opptatt av alle de kollektive oppgavene landbruket skal ivareta.

S p ø r s m å l 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Sonja Irene Sjøli til statsministeren, vil bli besvart av helseministeren.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg har et spørsmål til statsministeren som altså blir besvart av helseministeren:

«Utbyggingen av nytt sentralsykehus i Akershus står i fare for å bli utsatt på grunn av uavklarte tomteforhold mellom staten og Akershus fylkeskommune.

Hvordan vil statsministeren koordinere Regjeringens arbeid mellom Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet, slik at tomten

kan klargjøres, og at fremdriften og utbyggingen av det nye sentralsykehuset kan fortsette som planlagt?»

Statsråd Tore Tønne: Jeg er orientert om det planleggingsarbeid som pågår i Akershus fylkeskommune og Helseregion Øst, om en utbygging av nytt sentralsykehus i Akershus. For ordens skyld gjør jeg oppmerksom på at dette arbeidet ennå ikke har kommet så langt at det foreligger en søknad til Sosial- og helsedepartementet om godkjenning i henhold til sykehusloven. Departementet har tidligere meddelt Akershus fylkeskommune at utbyggingsplanene må utredes og vurderes i et regionalt perspektiv, og man er beredt til å behandle de ulike spørsmål vedrørende godkjenning så snart det foreligger en konkret søknad.

Det forutsettes fra departementets side at fylkeskommunen som utbygger sørger for de nødvendige godkjenninger etter plan- og bygningsloven og andre forhold som gjelder lokalisering og forsvarlig bygging og drift. I denne forbindelse er det selvsagt også viktig at tomteforholdene blir avklart på en tilfredsstillende måte. I den utstrekning dette berører staten, vil det være forhold som er under arbeids- og administrasjonsministerens ansvarsområde.

Jeg har fra Akershus fylkeskommune fått opplyst at reguleringssaken nå er under utarbeidelse og vil bli oversendt til behandling i Lørenskog kommune, som er rette reguleringsmyndighet i dette tilfellet. Jeg har videre fått opplyst at tomtespørsmålene er til drøfting mellom fylkeskommunen og Statsbygg. Dersom det viser seg nødvendig, vil også Arbeids- og administrasjonsdepartementet bli trukket inn i disse drøftingene.

Det er ikke uvanlig at den type avklaringer det her er snakk om, kan ta tid. Det er imidlertid svært viktig at alle slike forhold blir tilfredsstillende avklart før det tas endelig stilling til et utbyggingsprosjekt og tilhørende fremdriftsplaner. Det er egentlig først etter en slik stillingtagen det kan være aktuelt å snakke om utsettelse.

Jeg finner på denne bakgrunn ingen grunn til at statsministeren nå skal fastlegge noen særskilt koordinering mellom de berørte departementer når det gjelder de forberedende arbeider med utbyggingen av nytt sentralsykehus i Akershus.

Sonja Irene Sjøli (H): Jeg synes dette var for defensivt. Man kjenner altså til planene og problemene, men lar byråkratiet mølle male istedenfor å handle. Helsedepartementet har jo lenge vært kjent med Akershus fylkeskommunes planer om nytt sykehus i Akershus, og behovet er helt udiskutabelt. En utsettelse vil skape store problemer, ja, det vil være uansvarlig både i forhold til pasientene og de ansatte. Det kan faktisk føre til en utsettelse på to år, og det bør bekymre helseministeren, iallfall synes jeg det er uakseptabelt.

Jeg er innforstått med at det er flere departementer inne i bildet her, og derfor stilte jeg også spørsmålet til statsministeren, som altså har overlatt til helseministeren å svare. Men jeg håper helseministeren tar med seg tilbake at det er nødvendig å få avklart disse forholdene ras-

kest mulig, og at det iallfall ikke skal være staten som gjør at denne saken utsettes enda mer.

Statsråd Tore Tønne: Jeg kan for så vidt bekrefte at det er alltid er grunn til bekymring når det meldes om utsettelse i planer for utbygging av nødvendig sykehuskapasitet, og jeg tror sånn sett ikke det er noen uenighet om det.

Ja, det er riktig at departementet i dette tilfellet er orientert om at det foregår planlegging av en sykehusutbygging. Men vi er altså ikke kjent med de konkrete planer, og det har vel også sammenheng med at de ennå ikke har kommet så langt at det er grunnlag for en søknad om godkjenning etter sykehusloven.

For øvrig kan jeg forsikre om at det er en god samordning mellom de berørte departementer i dette tilfellet, og at det sånn sett i hvert fall ikke er mangel på samordning som skal være årsaken til at saken eventuelt forsinkes. For øvrig vil jeg understreke betydningen av at disse forholdene blir avklart før det igangsettes ytterligere utbygging.

Presidenten: Vi går da til spørsmålene 15, 16 og 18.

S p ø r s m å l 1 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Øyvind Korsberg til helseministeren, vil bli tatt opp av representanten Kenneth Svendsen.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«En polsk øyelege må, ifølge Saltenposten, jobbe uten betaling på Nordland Sentralsykehus for å oppnå praksis. Arbeidskontoret har innvilget å dekke 75 pst. av hennes lønn mot at NSS dekker de øvrige 25 pst. Dette nekter NSS. Forskjellige sykehus har forskjellig praksis for dette, noen dekker lønn i praksistiden, mens andre, som NSS, ikke gjør dette.

Vil statsråden ta initiativ til at det blir like regler over hele landet, slik at den ressurs utenlandske leger er, i større grad kan tas i bruk?»

Statsråd Tore Tønne: Helsepersonell med utdanning fra land utenfor EØS som ønsker å oppnå norsk autorisasjon, må gjennom en godkjenningssprosess som ofte oppleves som kronglete. Jeg er innforstått med dette og vurderer endringer som kan forenkle prosessen.

For at en person med medisinsk utdanning fra land utenfor EØS skal oppnå norsk autorisasjon som lege i dag, må først den utenlandske medisinske utdanning anerkjennes som faglig jevn god med norsk cand.med.-grad. Dette følger av legeloven § 2. Deretter må vedkommende som hovedregel utføre tolv måneders turnustjeneste ved sykehus, etterfulgt av seks måneders turnustjeneste i kommunehelsetjenesten. Dette er likt med de krav som stilles til personer med utdanning fra Norge eller andre EØS-land.

For å godkjenne den utenlandske utdanningen som faglig jevn god med norsk cand.med.-grad, stiller imidlertid universitetsmyndighetene også krav om seks måneders legearbeid ved en norsk sykehusavdeling. Dette kalles forpraksis. Universitetsmyndighetene stiller krav til forpraksisens innhold samt krav om at legen må inneha midlertidig legelisen når forpraksisen utføres. Jeg antar at det er denne praksisen representanten Korsberg sikter til i sitt spørsmål.

Tidligere stilte også universitetsmyndighetene krav om at forpraksisen skulle være lønnet. Utenlandske leger hadde imidlertid store problemer med å få praksisplass med lønn. Sykehusene ønsket legene, men kunne ikke dekke lønnsutgiftene. Flere medisinerere arbeidet i stedet gratis for å få praksis, men universitetsmyndighetene godkjente ikke dette som forpraksis ettersom de ikke hadde fått lønn. Kravet om lønn i forpraksisperioden ble dermed en flaskehals i godkjenningssystemet. På denne bakgrunn ble kravet om lønn fjernet. Ønsket om å få flere leger fra land utenfor EØS gjennom godkjenningsordningen ble dermed ivaretatt. Men samtidig har dette ført til at flere medisinerere fra land utenfor EØS i sin forpraksis arbeider helt eller delvis uten lønn.

Jeg har forståelse for at det oppleves urimelig at det ikke gis lønn under forpraksisperioden. Sykehusene har imidlertid stram økonomi, og prioriteringene er strenge. En løsning for den enkelte lege kan derfor være å inngå avtaler med det lokale arbeidskontoret og eventuelt sykehuset for å komme frem til en ordning. Men avhengig av hvor gunstig avtale den enkelte klarer å oppnå, kan det bli forskjellsbehandling med hensyn til lønn i praksisperioden.

Som nevnt vil jeg vurdere forenklinger i godkjenningssprosessen. Jeg vil i den forbindelse ta et initiativ overfor universitetsmyndighetene for å gjennomgå alle sider ved nåværende praksis, herunder de forhold som gjelder den omtalte forpraksis.

Kenneth Svendsen (Frp): Det er et faktum at det er legemangel i dette landet. Spesielt rammer dette sykehusene i distriktene. Det er i tillegg stor mangel på leger ved kommunehelsetjenesten. Sykehusene og kommunehelsetjenesten bruker store summer i året for å leie inn leger gjennom vikarbyråer. For Nordland Sentralsykehus sin del leies det inn vikarleger for ca. 25 mill. kr pr. år, samtidig som sykehuset går med store underskudd.

Det fremstår derfor som et paradoks at et sykehus som NSS ikke griper sjansen når de kan sikre seg leger i fremtiden på ordinære lønnsvilkår ved å betale 3 000 kr i måneden i seks måneder. Dette vil etter mitt syn være en billig måte å få ned utgiftene til vikarleger på, og dermed være med på å sikre en stabil og langvarig legedekning.

Statsråd Tore Tønne: Jeg skal altså ta et initiativ overfor universitetsmyndighetene for å se på hvilke forenklinger som kan gjennomføres når det gjelder selve godkjenningssordningen for leger som har sin medisinske utdanning fra land utenfor EØS.

Jeg skal ikke gå inn på de konkrete forhold som gjelder ved Nordland Sentralsykehus, det er en sak for sykehuset og sykehusets ledelse. Men jeg vil bare minne om at det sett fra sykehusets side også kan være andre forhold som knytter seg til akkurat praksistiden, som har å gjøre med at det kan ta lang tid eller kreve betydelig veiledningskapasitet i en periode før de aktuelle kandidater kan gå inn i den regulære legetjeneste ved sykehuset. Det er forhold som det eventuelt også må tas hensyn til fra sykehusets side.

S p ø r s m å l 1 6

Lars Rise (KrF): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«Oslo kommune foretar dramatiske kutt i sitt tilbud til mennesker med psykiske lidelser.

Kjenner Regjeringen Stoltenberg seg forpliktet på de enstemmige vedtak Stortinget har fattet om å trappe opp innsatsen innenfor psykiatri med 24 mrd. kroner fra 1999 til 2006?»

Statsråd Tore Tønne: Opptrappingsplanen for psykisk helse for 1999-2006 er basert på Stortingets vedtak fra 1998 i forbindelse med behandlingen av St. prp. nr. 63 for 1997-98. Opptrappingsplanen er utarbeidet på grunnlag av St. meld. nr. 25 for 1996-97, Åpenhet og helhet som beskriver svikt i alle ledd i tilbudene til personer med psykiske lidelser. Regjeringen vil følge opp Stortingets vedtak slik at målene i opptrappingsplanen skal nås. Sosial- og helsedepartementet vil komme tilbake til gjennomføringen av opptrappingsplanen i forslag til statsbudsjett for 2001.

For 2000 er det over Sosial- og helsedepartementets budsjett bevilget ca. 1,75 milliarder kr til psykisk helsearbeid. De største postene er tilskudd til fylkeskommunale og kommunale tjenester med henholdsvis 627 mill. kr og 655 mill. kr, og tilskudd til investeringer i fylkeskommunale helseinstitusjoner med i alt 175 mill. kr. Satsingen fokuserer på kommunale tjenester og på desentraliserte spesialisthelsetjenester. Tiltak for barn og ungdom er høyt prioritert.

Det stilles som vilkår for utbetaling av statlige tilskuddsmidler for 2000 at de nyttes på en måte som gir reell kvalitetsforbedring og aktivitetsøkning. Videre kreves det tilfredsstillende rapportering for bruk av midlene i 1999 samt godkjent plan for gjennomføring av opptrappingsplanen.

Representanten Rise viser i sitt spørsmål til at Oslo foretar kutt i sine psykiatritilbud. Jeg finner det vanskelig å gå inn i en diskusjon om Oslo kommunes budsjettarbeid. Mitt departement vil imidlertid følge nøye opp hvordan Oslo kommune, og for den saks skyld andre kommuner og fylkeskommuner, benytter de øremerkede tilskuddene til psykisk helsearbeid og hvordan de realiserer målene i opptrappingsplanen. Oslo kommune har i likhet med de andre fylkeskommunene rapportert til departementet om bruk av øremerkede tilskudd til psykiatrisk spesialisthelsetjeneste for 1999. På linje med tidli-

gere år vil departementet nå kontrollere at tilskuddsmidlene er nyttet i samsvar med forutsetningene.

Lars Rise (KrF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er fint at statsråden kan referere til hva som bevilges, men det er jo faktisk slik at Regjeringen må ha et ansvar for at det følges opp. Nesten hver uke får vi nå meldinger om store kutt og store utfordringer når det gjelder hjelp til mennesker med psykiske lidelser.

Det er helt spesielle problemer i Oslo, som har halvparten av landets rusmisbrukere og svært mange mennesker med psykiske lidelser. Og når Oslo kommune foretar dramatiske kutt i sitt tilbud og det er store kapasitetsproblemer på sykehusene innen psykiatrien, må også Regjeringen se sitt ansvar for dette.

Ifølge oppslag i Dagsavisen 11. april fremgikk det fra regjeringshold at intet var hellig når Regjeringen skulle finne inndekning for økte utgiftsbehov. Og siden man nå faktisk har kuttet på psykiatritilbudet i revidert nasjonalbudsjett, regner jeg med at det er i tråd med dette oppslaget. Vil statsråden sørge for at psykiatriplanen nå følges opp?

Statsråd Tore Tønne: Med fare for gjentakelse av mitt første svar vil jeg bare si at det er Regjeringens klare intensjon å følge opp Stortingets vedtak slik at målene i opptrappingsplanen blir nådd.

Jeg må også gjenta at det er vanskelig for meg herfra å gå inn i den konkrete budsjettbehandling som Oslo kommune nå foretar, men jeg kan igjen forsikre om at vi på vanlig måte vil følge opp at de øremerkede tilskudd til psykiatri blir benyttet i samsvar med de forutsetninger som de er bevilget ut fra.

S p ø r s m å l 1 8

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten John I. Alvheim til sosialministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende.

John I. Alvheim (Frp): Jeg skal da få stille dette spørsmålet til den ærede helseminister:

«Ifølge Norsk Helse- og Sosialforbund (NHS) blir pensjonerte sykepleiere engasjerte som ekstrahjelp lønnet etter Hovedtariffavtalen etter avtale med Sosial- og helsedepartementet. NHS har søkt om å få regulert avlønning for pensjonerte hjelpepleiere tilsvarende. Kravet er avvist med begrunnelsen at avtalen med Norsk Sykepleierforbund (NSF) strider mot AADs retningslinjer for pensjonistavlønning. Meg bekjent er ikke særavtalen kjent ugyldig.

Vil statsråden revurdere NHS' krav eller avvikle avtalen med NSF?»

Statsråd Tore Tønne: Særavtalebestemmelsene som gjelder for pensjonerte sykepleiere i staten, og som innebærer at sykepleierne lønnes etter Hovedtariffavtalen, har eksistert for de avtaleperioder som departementet er kjent med. Jeg går ut fra at hensikten med bestemmelsen

(Statsråd Tønne)

den gang den ble avtalt har vært å stimulere pensjonerte sykepleiere til å ta ekstraarbeid for å motvirke sykepleiermangelen. Departementets underliggende virksomheter, særlig de to store statssykehusene, understreker at ordningen fortsatt er av stor betydning bl.a. for å få dekket opp ekstravakter.

Sosial- og helsedepartementet er gjort oppmerksom på at bestemmelsene om avlønning av pensjonerte sykepleiere i særavtalen for sykepleiere ikke samsvarer med de retningslinjer for avlønning av pensjonister som Arbeids- og administrasjonsdepartementet senere har utarbeidet.

Engasjement på pensjonistavlønning er etter Arbeids- og administrasjonsdepartementets retningslinjer for tiden 85 kr pr. time. Denne timesatsen medfører at den pensjonerte arbeidstakeren får beholde statspensjonen uten reduksjon. De engasjerte sykepleierne som arbeider på «vanlig» tariff lønn, vil derimot komme inn under pensjonslovens regler om reduksjon i alderspensjon. Det kan derfor være spørsmål om hvilke av ordningene som er gunstigst under de ulike forutsetninger.

Jeg gjør oppmerksom på at rekrutteringen av hjelpepleiere innenfor departementets tariffområde gir et noe annet bilde enn hva gjelder rekruttering av sykepleiere. De store statssykehusene melder til departementet at det for tiden ikke er store problemer med tilgang på hjelpepleiere. På Rikshospitalet har en dessuten hatt en viss overtallighet av hjelpepleiere som følge av omorganisering og overgang til det nye Rikshospitalet. Hvorvidt måten å organisere arbeidet på, bl.a. når det gjelder bruken av sykepleiere og hjelpepleiere, er hensiktsmessig, har jeg ikke tatt konkret stilling til. Dette vil imidlertid bli et viktig spørsmål fremover.

Når det gjelder det konkrete spørsmål om revurdering av krav fra NHS eller avvikling av avtalen med NSF, finner jeg det ikke forsvarlig av hensyn til den rådende markedssituasjon å avvikle særavtalen for sykepleiere nå, men jeg vil heller ikke ta initiativ til å endre hjelpepleierens pensjonistavlønning.

John I. Alvheim (Frp): Jeg takker helseministeren for svaret, som jeg ikke er fornøyd med.

Det må være likhet for loven også i dette forholdet. Jeg synes det er meningsløst og aldeles urettferdig og uakseptabelt at én helsepersonellgruppe i våre sykehus skal lønnes annerledes enn andre grupperinger når man er blitt pensjonist. Og at det er god tilgang på hjelpepleiere burde snarere tvert om medvirke til mer rettferdighet.

I et brev av 11. mai 1999 fra Sosial- og helsedepartementet til Norsk Helse- og Sosialforbund om denne saken går det tydelig fram at departementet vil avvikle denne avtalen, noe som fremdeles ikke er gjort. Så vidt jeg vet, eksisterer fremdeles avtalen med Sykepleierforbundet, og det har jeg for så vidt personlig ikke noe imot, men det må bli en rettferdig behandling og ikke en forskjellsbehandling.

Jeg vil igjen spørre helseministeren: Vil denne avtalen bli avviklet, eller vil hjelpepleierne få den samme fordel?

Statsråd Tore Tønne: Jeg vil for det første si at det, slik jeg oppfatter det, er likhet for loven i det tilfellet som det her er snakk om. Det dreier seg imidlertid om at det er ulike betingelser som det er inngått avtaler om, for ulike personellkategorier. Det er det for så vidt mange eksempler på både i helsesektoren og på andre områder. Når det er en slik ulikhet, har det sammenheng med ulikheter i arbeidsmarkedet og ulike forhold mellom tilbud og etterspørsmål for ulike personellkategorier.

Mitt svar er derfor at så lenge det er en markedssituasjon for sykepleiere som tilsier at de har slike avtalevilkår, vil jeg i og for seg ikke ta initiativ til å endre avtalen, det er det som ligger i svaret om at jeg ikke vil gjøre det nå, men det er noe som jeg da vil vurdere ut fra hvilken markedssituasjon som utvikler seg for denne type arbeidskraft.

Presidenten: Spørsmål 3 vil bli besvart senere.

S p ø r s m å l 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hallgeir H. Langeland til utenriksministeren, vil bli besvart av forsvarsministeren som rette vedkommende.

Hallgeir H. Langeland (SV): La meg først imøtegå Presidentskapets «rette vedkommende» om forsvarsministeren. Rett nok refererer eg til utanriksministeren sitt møte i Moskva, men eg har sjølv bede om å få forsvarsministeren til å svara på spørsmålet, og eg synest det er ein relevant minister som svarar.

Eg vil gjerne stilla følgjande spørsmål til forsvarsministeren:

«Russland sin utanriksminister varslar drøftingar med Noreg om Globus II-radaren i Vardø. På spørsmål frå SV har den tidlegare regjeringa hevda at radaren er under norsk kontroll og ikkje i strid med ABM-avtalen. Samstundes kjenner me til at USA har brukt 1 mrd. kroner på radaren i Vardø og har planar om eit nasjonalt rakettforsvar (NMD) til meir enn 100 mrd. kroner.

Kan det vera aktuelt å demontere radaren og senda den tilbake til USA, eventuelt kan det klargjerast kvifor radaren må stå like ved grensa til Russland?»

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg ber om å få gå litt utover normal taletid, i lys av interessen for spørsmålet.

Presidenten: Det er i orden.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Takk for det, president! Under utenriksministerens besøk i Moskva forrige uke ble det fra russisk side foreslått konsultasjoner på ekspertnivå om Globus II. Utenriksministeren kommenterte under samtalen ikke dette forslaget, og det er ikke riktig at det skal gjennomføres særskilte drøftelser mellom Norge og Russland om Globus II.

Vi har på norsk side gjentatte ganger forklart radarens oppgaver og virkemåte for russiske myndigheter, sist under utenriksministerens besøk forrige uke. Stortinget har

også fått denne informasjonen, slik at jeg her skal innskrenke meg til å minne om følgende:

- Radaren, når den kommer i full drift neste år, vil ha tre oppgaver, nemlig romovervåkning, overvåkning av norske interesseområde, og forskning og utvikling. Disse oppgavene ble offentliggjort i en pressemelding i mars 1998 – året før radaren ble flyttet til Vardø – og det er derfor ikke riktig, slik noen har hevdet, at Forsvarsdepartementet først i februar i år «innrømmet» at den ville ha en etterretningsoppgave,
- Radaren er et samarbeidsprosjekt mellom USA og Norge, men vil bli bemannet med norsk personell og bli operert under full norsk kontroll.
- Radaren vil ikke medføre noen overføring av data i sann tid mellom Norge og USA.
- Globus II er teknisk uegnet til å inngå i et eventuelt amerikansk missilforsvar.
- Radarens oppgaver og funksjoner er regulert i en bilateral avtale mellom Norge og USA som viser at det ikke på noe tidspunkt har vært planer om å kople radaren til et missilforsvar. Endringer i dette vil kreve et nytt politisk vedtak i Norge.

Radarens plassering i Norge er helt legitim og innebærer intet brudd med og ingen omgåelse av noen internasjonale avtaler, heller ikke ABM-avtalen. Dette gav min forgjenger en klar begrunnelse for i sitt svar på et spørsmål om samme tema fra representanten Langeland 1. mars i år. Det er derfor ingen grunn til, som representanten Langeland foreslår, å demontere radaren og sende den tilbake til USA.

Langeland spør også om årsaken til radarens lokalisering i Vardø. Det har sammenheng med

- at Forsvaret allerede har en stasjon på stedet
- at det på denne stasjonen er bygd opp meget god radar-kompetanse
- at Vardø geografisk ligger svært gunstig til for alle de tre oppgavene radaren skal løse. Når det gjelder romovervåkning, synes det å være en forestilling om at satellitter går bare i bane rundt ekvator. Dette er ikke tilfelle, og svært mange satellitter går i nordlige baner med forskjellig vinkel i forhold til ekvator. Det er riktig at såkalte geostasjonære satellitter har bane høyt over ekvator. Globus II er imidlertid i stand til å overvåke også slike romobjekter som følge av ombyggingen før den ble flyttet til Vardø. Det er, skulle jeg tro, heller ikke vanskelig å skjønne at Vardø også er et godt utgangspunkt for overvåkingen av norsk interesseområde, altså i etterretningsmessig sammenheng.

Til slutt vil jeg gjøre det klart at vi fra norsk side ikke har til hensikt å avskjære en diskusjon om Globus II med russerne. Vi har hatt en løpende dialog med russerne om denne radaren, som vi selvsagt er beredt til å videreføre innenfor rammen av de regulære utenriks- og sikkerhetspolitiske drøftelsene på embetsnivå mellom våre to land.

Presidenten: Når det gjelder den forsiktige kritikk representanten Langeland rettet mot Presidentskapet innledningsvis, vil presidenten bare gjøre oppmerksom på at

det er Regjeringen selv som bestemmer hvilken statsråd som skal besvare spørsmålene.

Hallgeir H. Langeland (SV): Berre ein kommentar til det presidenten sa om svararen. Mitt poeng var at «rette vedkommende» var utanriksministeren.

Eg takkar for svaret. For så vidt er det forholdsvis liten nasjonal interesse om denne saka, men monaleg internasjonale interesse knytt til NMD-problematikken – altså National Missile Defence – i t.d. Tyskland og Frankrike. Og då linkar ein denne saka til Vardø-radaren. Det burde uroa forsvarsministeren når ein faktisk ser at det er samband her, frå mange ulike kjelder. Så mitt spørsmål nr. 1 er: Kan ikkje noko av den informasjonen som er komen fram, bli brukt i eit slikt forsvarssystem? Og nr. 2: Dersom det er sånn at den ikkje har nokon funksjon, var det ikkje då naturleg å akseptera ein felles inspeksjon mellom norske og russiske styresmakter?

Statsråd Bjørn Tore Godal: I den grad man leser Bergens Tidende i utlandet og hører representanten Langeland stille spørsmål i Stortinget, er det mange som tror at det er noe i dette. Og følgelig blir det oppslag. Men man er altså selv kilde til det. Jeg kan ikke gjøre noe annet her og nå enn å svare det som er riktig. Og dette har jeg altså svart på etter beste evne. Det at andre fortsetter å spekulere og spørre, kan jeg ikke gjøre noe med – det kan jeg ikke forhindre. Jeg er heller ikke spesielt bekymret, for det er riktig som representanten Langeland sier, at den nasjonale interesse ikke er fullt så stor som det man kanskje kan få inntrykk av ved å følge med i enkelte medier.

Russland tillater *aldri* noen inspeksjon av sine stasjoner for etterretningsovervåkning. Hvorfor skulle vi gjøre det? Det faller jo på sin egen urimelighet om vi skulle introdusere en slik ny praksis. Vi legger ikke skjul på at radaren har etterretningsmessige oppgaver. Det er en av de tre jeg nevnte innledningsvis. Men vi har ikke tenkt å åpne det for utenlandske makter.

S p ø r s m å l 5

Presidenten: Dette spørsmålet fra representanten Inger Lise Husøy til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren.

Inger Lise Husøy (A): Jeg vil stille følgende spørsmål:

«Etter 22 år ved makten er det iranske regimet kjent for mange brudd på menneskerettighetene. Norge ønsker å normalisere forholdet og øke handelen. Nylig ble arbeiderloven strammet kraftig inn for mindre bedrifter. Det innebærer en klar forverring for arbeidere som verken har streikerett eller organisasjonsfrihet. Hensikten er å gjøre det lettere for utenlandske investorer i Iran.

På hvilken måte protesterer Norge mot brudd på menneskerettighetene i Iran?»

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Den overveldende valgseieren til reformvennlige politikere under årets parlamentsvalg bekrefter det iranske folkets ønske om politiske reformer. Den kontakt som nå finner sted mellom Norge og Iran, skjer ut fra vårt ønske om å støtte denne positive utviklingen i det iranske samfunnet.

Maktkampen mellom ulike politiske strømninger i det iranske samfunnet kommer særlig til uttrykk gjennom ulik håndtering av menneskerettighetsspørsmål. Menneskerettighetssituasjonen i Iran gir fremdels grunn til bekymring. Dette gjelder særlig håndtering av ytringsfriheten, strafferettspleien, likestillingsspørsmål, bruk av dødsstraff, fengsling av studenter etter optøyene i fjor sommer og situasjonen for bahaiene. I den senere tid har de deler av lederskapet som er motstander av president Khatamis reformpolitikk, gått offensivt ut. Utgivelse av uavhengige aviser er, med få unntak, blitt stanset. Flere journalister er fengslet eller kalt inn til forhør i revolusjonsdomstolene.

I denne situasjonen vurderer den norske regjeringen det som positivt at president Khatami har fornyet sin støtte til reform og en fri presse, og at kulturministeren har kalt stenging av uavhengige aviser ukonstitusjonell.

Med hensyn til arbeidstakeres rettigheter forventer vi at Iran følger de normer som er nedfelt i internasjonale konvensjoner. Iran har et stort behov for utenlandske investeringer for å kunne modernisere økonomien. Vi må kunne forvente at bedrifter som investerer i Iran, deriblant norske, forholder seg til internasjonale standarder for arbeidernes rettigheter. Når det gjelder de nylig vedtatte endringene i arbeiderloven, ble disse vedtatt av det sittende konservativt dominerte parlamentet mot mange reformisters stemmer. Vedtaket har skapt protester i Iran. Etter det vi har brakt i erfaring, har man fra reformhold uttrykt at man vil omstøte endringene når det nye reformdominerte parlamentet trer sammen om få dager.

Vi følger nøye med i den videre utviklingen i Iran, og har gitt uttrykk for vår bekymring for den utilfredsstillende menneskerettighetssituasjonen i våre møter med iranske myndigheter. Under viseutenriksminister Sarmadis besøk i april ble temaer som menneskerettigheter, demokrati og ytringsfrihet tatt opp under samtalen. Det ble understreket at en fri presse er en essensiell del av et demokratisk samfunn, og at man forventer at folkets vilje, slik den kom til uttrykk under valget, respekteres.

Regjeringen har også tatt opp menneskerettighetssituasjonen i Iran i internasjonale fora. Under Menneskerettighetskommisjonens sesjon i april stemte Norge for resolusjonen om menneskerettighetssituasjonen i Iran. Samtidig med at denne resolusjonen viser til den positive utviklingen som til tross for tilbakeslag har funnet sted i Iran i den senere tid, legges det vekt på at ytringsfrihet, trosfrihet og rettsstatsprinsipper må respekteres.

Inger Lise Husøy (A): Jeg takker statsråden for svaret, jeg synes det var mye bra der. Jeg håper det er riktig det som er brakt i erfaring, at særlig den ene loven vil bli endret. Men det er jo ille mye av det som skjer i Iran, uavhengig av den.

Bakgrunnen for spørsmålet er mangel på konsekvent politikk overfor terrorregimet i Iran fra den forrige regjeringen, som etter min mening ikke hadde en klar nok profil på å fronte menneskerettigheter i forhold til Iran. Iranere i Norge frykter for at den økte politiske og økonomiske kontakten legitimerer det barbariske regimet. Handelen blomstrer, samtidig som det er systematiske brudd på menneskerettigheter. Spørsmålet går på det offentlige ansvar for å utvise særlig aktsomhet – som det også er omtalt i St. meld. nr. 21 for 1999-2000. Jeg etterlyser etiske retningslinjer for næringslivet, også for den statlige delen, med utgangspunkt i menneskerettigheter, og at de norske protestene framføres i offentlighet.

Så er jeg litt redd for at det kanskje blir gitt et litt for rosenrødt bilde av regimet i Iran, men det får vi ta en annen gang.

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Etiske retningslinjer for næringsvirksomhet er fundamentalt i alle land, også i Iran. Det er klart at det er viktig for enhver bedrift og enhver aktør som har tenkt å engasjere seg i et land, å vurdere om det er mulig å drive forretninger på en etisk ansvarlig måte under de rådende forhold i landet.

Spørsmålet for oss – for norske myndigheter, for norsk næringsliv og også for frivillige organisasjoner – når vi engasjerer oss i et land som Iran, må være hvordan vi best kan være med på å påvirke situasjonen på menneskerettighetsområdet i landet på en positiv måte, slik at vi fremmer større respekt for menneskerettigheter.

Når det gjelder næringslivets rolle, er det klart at positiv påvirkning forutsetter en aktiv holdning hos bedriftene selv. Og det å holde orden i eget hus er det første skritt. Det er viktig også å stille spørsmålet: Hvilke holdninger viser bedriftsrepresentanter i kontakt med relevante myndigheter? Dette er et spørsmål som Regjeringen diskuterer løpende med representanter også for norsk næringsliv.

S p ø r s m å l 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ivar Østberg til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren.

Ivar Østberg (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål:

«Pomor bakeri i Murmansk må stenge. Det ble besluttet på styremøte i Pomor Invest AS 16. mai 2000. Bakeriet er i dag lokalisert i Næringsparken til SIVA i Murmansk. Hovedproblemet er husleien, som skal betales i norske kroner, mens bakeriets inntekter er i rubler. Siden august 1998 har rubelen falt ca. 80 pst. Daglig produseres 15 000 brød. Etter 6 års drift» – i Nikel og Murmansk – «blir 60 ansatte uten arbeid.

Hva vil ministeren gjøre for å redde det eneste vellykkede industriprosjektet i Barentssamarbeidet?»

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Pomor Invest er en av flere norske næringsbedrifter som har møtt økonomis-

ke problemer etter sin satsing i Russland. Departementet har tidligere gitt betydelig støtte til bedriften i form av tilskudd til opplæring av bedriftens ansatte. Andre norske offentlige institusjoner har også gitt økonomisk støtte til bedriften.

Utenriksdepartementet har nylig meddelt bedriften at departementet er innstilt på å yte et omstillingsbidrag. Dette forutsetter at det kan etableres en ny driftsform som ikke innebærer nye tilskudd i form av driftsstøtte. En omstillingsstøtte til bedriften som kan sikre fortsatt virksomhet ved bakeriet, vil altså måtte ha som forutsetning at det er mulig å oppnå langsiktig økonomisk lønnsomhet. Målsettingen må være at bedriften kan innfri sine fremtidige økonomiske forpliktelser.

En omstrukturering av bedriften er derfor nødvendig. I denne fasen er vi som nevnt innstilt på å gi et positivt bidrag i forståelse med bedriftens styre, SIVA og SND.

Ivar Østberg (KrF): Jeg takker for et positivt svar og den positive innstilling til å gi omstillingsstøtte.

Jeg er klar over at eierne er villig til å gå inn med ny aksjekapital for å få til omstilling. En forutsetning for dette er imidlertid at man finner løsninger på husleieproblemet, som nå har vært hovedproblemet. Det at husleien er avtalt i norske kroner, og at rubelen så har falt med 80 pst., er hovedproblemet. Vil statsråden sørge for at man også får reforhandlet husleieavtalen?

Statsråd Anne Kristin Sydnes: UD har i 1998 og 1999 gitt økonomisk støtte på i alt 1,5 mill. kr til bedriften, og total støtte fra norske offentlige institusjoner utgjør om lag 7 mill. kr. Det er få andre næringsprosjekter i Russland som har fått en så omfattende økonomisk støtte.

Østberg legger til grunn at det er SIVAs husleie som er hovedproblemet for bedriften i den aktuelle situasjonen. Jeg vil her for ordens skyld få opplyse at det ikke medfører riktighet at det er SIVAs husleie som er hovedproblemet i de akutte økonomiske problemene bedriften nå har, dette på bakgrunn av at husleie ikke har blitt innbetalt i år og bare en mindre del av leien ble innbetalt i fjor. Det grunnleggende problem er nok at kostnadsstrukturen for bakeriet, inklusiv de administrative utgifter i Norge, ikke er tilpasset inntektssiden.

S p ø r s m å l 7

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Einar Steensnæs til utenriksministeren, vil bli besvart av utviklingsministeren på vegne av utenriksministeren.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg vil få stille følgende spørsmål til utviklingsministeren:

«Krigen mellom Etiopia og Eritrea har krevd titusener av menneskeliv samtidig som sivilbefolkningen er utsatt for store lidelser på grunn av tørke og hungersnød. For å stoppe krigshandlingene har FN vedtatt våpenboikott av de to landene.

Hvilke andre tiltak mener Regjeringen kan være aktuelle å iverksette for å tvinge partene til forhandlingsbordet?»

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Krigshandlingene de siste dagene er en tragedie for de mange hundre tusener sivile som blir rammet av en humanitær katastrofe. Det er helt uakseptabelt at et grenseproblem søkes løst ved bruk av militære midler. Situasjonen er nå en trussel for fred og stabilitet i regionen. Begge parter må øyeblikkelig innstille krigshandlingene og gjenoppta forhandlingene i regi av FN og OAU med sikte på å komme fram til en fredsavtale.

FNs sikkerhetsråd behandlet situasjonen på nytt natt til i dag. I en uttalelse uttrykker Sikkerhetsrådet støtte til OAUs fredsinitiativ og oppfordrer partene til å inngå våpenhvile øyeblikkelig.

Etiopiske myndigheter har et særlig ansvar for å stanse den pågående offensiven for å hindre ytterligere lidelser for sivilbefolkningen. Fra norsk side vil vi fortsatt benytte oss av de nære kontakter Norge har med begge parter, og gjøre det klart at krigen må avsluttes raskt, slik at en positiv utvikling kan bli gjenopptatt i begge land.

Som kjent har Organisasjonen for afrikansk enhet, OAU, hatt et mandat for å bringe Etiopia og Eritrea sammen til forhandlinger om en løsning. Norge har støttet aktivt opp om OAUs arbeid generelt og OAUs arbeid i denne konflikten spesielt. Vi vil fra norsk side holde nær kontakt med OAU, med FN og med nærstående land, med sikte på å vurdere eventuelle felles initiativ overfor partene. Vi vil legge særlig vekt på å styrke FNs evne til konfliktforebygging og konfliktløsning. Vi har tidligere bidratt med 1 mill. US dollar til et eget FN-fond for demarkering av grensen mellom de to land, og er rede til å bistå på andre måter for å kunne bidra til en varig fredsløsning.

Norge har ansett det som viktig at en løsning i størst mulig grad arbeides fram innenfor afrikanske strukturer og ikke fremtvinges utenfra på en måte som likevel ikke vil bli akseptert i det lange løp. Norge har derfor nylig gitt økonomisk støtte til en effektivisering av OAU og til organisasjonens konfliktløsningsmekanisme.

Utenriksdepartementet hadde i går et møte med representanter for de humanitære hjelpeorganisasjonene og andre ressurspersoner for å diskutere den aktuelle situasjonen. Norske myndigheter har hittil i år bidratt med 72 mill. kr i humanitær bistand, og vi er i tillegg beredt til å bidra med ytterligere midler for å avhjelpe den humanitære krisen vi nå står overfor. Vi er også i kontakt med FNs hjelpeorganisasjoner om behovet for hjelp.

Når det gjelder vårt langsiktige bistandssamarbeid med Etiopia, vurderer vi nå dette meget nøye.

Einar Steensnæs (KrF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det har vært en rask opptrapping i det som er kalt verdens største krig, med hærer på henholdsvis 500 000 og 300 000, og mitt spørsmål hadde nok vært utformet annerledes om jeg hadde kunnet tatt inn den aktuelle situasjonen, hvor etiopiske styrker nå står langt inne i Eritrea. Jeg går ut fra at den politiske utfordringen nå vil være å legge et betydelig press på den etiopiske side for om mulig å stanse krigshandlingene. Jeg er dessverre redd for at

dette blir en langvarig krig, og at den oppgaven ikke blir enkel. Derfor vil jeg konsentrere meg litt om hjelpearbeidet, som statsråden var inne på. For det er bekymringsfullt at ikke bare eritreere er jaget på flukt – 650 000 – men også hjelpearbeiderne, slik at hjelpen blir umuliggjort. Samtidig er det også signaler om at millioner av tonn nødhjelp går til de militære i Etiopia og ikke til de åtte millioner sultrammede.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan kan en sikre at hjelpesendingene når fram til dem som trenger det? Og kan statsråden bekrefte at det er aktuelt å fryse bistandsmidler, slik hun antydet i sitt første svar?

Statsråd Anne Kristin Sydnes: Når det gjelder spørsmålet om bistanden når fram til dem som trenger den, er det selvsagt et påtrengende spørsmål i alle bistandssammenhenger, og ikke minst i en situasjon som den vi her står overfor, hvor vi vet at faren for at så ikke skjer, er overhengende. Det er derfor veldig viktig for oss i den løpende dialogen vi har med alle involverte aktører, å sørge for at hjelpen når fram i samarbeid med dem som er med på å gjennomføre bistanden.

Når det gjelder bistandssamarbeidet generelt, er det jo slik at som en følge av konflikten og krigshandlingene mellom Etiopia og Eritrea, har bistandssamarbeidet med begge land blitt redusert. Landrammen for norsk bilateral bistand til Etiopia og Eritrea i 2000 ble allerede i St.prp. nr. 1 for 1999-2000 redusert med 10 mill. kr i forhold til året før. I den nåværende situasjonen er det ikke mulig å fortsette et vanlig bistandsarbeid uten å ta hensyn til de ressurser som går med til krig og krigsforberedelser i landene. Vi har i revidert nasjonalbudsjett foreslått reduksjoner i landprogrammene med 25 mill. kr for hvert av landene, og ingen nye stat-til-stat-avtaler vil bli inngått før det er oppnådd en fredsløsning.

S p ø r s m å l 8

Fra representanten Odd Roger Enoksen til utenriksministeren:

«Ifølge Nationen 18. mai 2000 ser ikke utenriksminister Thorbjørn Jagland noen EØS-direktiver som det er verdt å legge ned veto mot. Dette synes å stå i skarp kontrast til daværende statsminister Brundtlands uttalelser i EØS-debatten i Stortinget i oktober 1992: «... vi vil være rede til å bruke den retten avtalen gir oss, til å motsette oss at forslaget blir til felles EØS-regel, dersom vi finner det nødvendig.»

Hvilke saker vil, etter utenriksministerens oppfatning, kvalifisere til bruk av vetoretten?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 9

Jørn L. Stang (Frp): Så langt er jeg tilfreds med å se at forsvarsministeren er til stede, slik at jeg kan stille ham følgende spørsmål:

«Forsvarssjefen har i februar 2000 besluttet at den nye samlede forvaltningsskole for de tre våpengrener i sin helhet skal utredes flyttet til Akershus festning. Forsvarssjefen utreder derfor kun et lokaliseringalternativ.

Mener statsråden dette vil være tilstrekkelig når Stortinget skal behandle saken, og hvorfor er ikke eksempelvis Fredriksten festning i Halden med som et alternativ?»

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg viser til spørretimen onsdag 29. mars hvor representanten Odd Holten stilte meg tilsvarende spørsmål om framtiden til Forvaltningsskolen i Halden.

Et av målene med omstillingsprosessen i Forsvaret er å samordne utdanningen på tvers av forsvarsgrenene der dette er hensiktsmessig. Der det er mulig, bør sivile høyskole- og universitetsmiljøer danne basis for kompetanseoppbygging framfor å bygge opp egne kompetansmiljøer i Forsvaret. Forsvarsgrenenes utdanningsordninger skal så langt mulig bygges over samme lest og etter de retningslinjer som er nedfelt i St. meld. nr. 22 for 1992-93 og St.prp. nr. 38 for 1995-96.

I dag foregår forvaltningsutdanningen i Forsvaret ved Hærens forvaltningsskole i Halden, Luftforsvarets skoler Stavern og ved KNM «Tordenskjold» i Bergen. Utdanningen er til dels parallell og overlappende.

Som et ledd i arbeidet med å finne løsninger på Forsvarets omfattende organisatoriske og økonomiske utfordringer, har departementet i samarbeid med forsvarssjefen fremmet en rekke konkrete tiltak for utredning. Et av disse er samordning av forvaltningsutdanningen.

Samordning av forvaltningsutdanningen innebærer ikke sentralisering av eksisterende ordninger. Hensikten er å finne effektive løsninger som ivaretar Forsvarets helhetlige behov, herunder å opprette en ny karriere- og fagrettet utdanningsplattform på tvers av forsvarsgrenene. I denne sammenheng skal det bl.a. vurderes større bruk av fjernundervisning, bruk av sivile kursplasser, regionale kurs, modulbasert utdanningsopplegg m.m.

Den nye utdanningsmodellen vil være et grunnleggende premiss for anbefaling om lokalisering av skolevirksomheten. Lokaliseringsspørsmålet er derfor helt åpent, og det er på det nåværende tidspunkt for tidlig å ta standpunkt til alternativer.

Jeg kan legge til at for to år siden leverte Sannes-utvalget sin innstilling vedrørende framtidig forvaltningsutdanning i Forsvaret. Både Halden, Stavern, Bergen og Oslo ble den gang vurdert som mulige lokaliseringsteder. Den utredning forsvarssjefen nå har satt i gang, har Sannes-utvalgets innstilling som plattform.

Tilpasning av styrkeproduksjonen i fredsstrukturen mot de krav krigsstrukturen stiller, vil få konsekvenser for mange av garnisonene rundt omkring i landet. Ingen militærleir er garantert å ha det samme innhold som nå. Når det gjelder framtidig forvaltningsutdanning i Forsvaret, skal forsvarssjefen utrede alle relevante alternativer og gi sin anbefaling til departementet. Departementet vil deretter gjennomgå og vurdere anbefalingen for at beslutningsgrunnlaget skal være så godt som mulig.

Både Fredriksten festning i Halden og alle andre militære forlegninger må til sjuende og sist bli vurdert i et helhetsperspektiv. Enhver forsvarsminister har et ansvar for å legge betydelig vekt på dette hensynet.

Jørn L. Stang (Frp): Det virker på meg som at det svaret som statsråden gir, ikke er i samsvar med det målet som jeg har ved å reise spørsmålet.

Det er fremmet konkrete tiltak for utredning, blir det hevdet, men det dreier seg om, er at det skal være en såkalt samordning av forvaltningsutdanningen, inkludert Hærens forvaltningsskole. Men i denne sammenheng er det riktig ikke bare å vurdere, men å utrede flere alternativer før et valg treffes. Det er forskjell mellom konkret politikk og en byråkratisk definisjon av hva fremdriften bør være. Med tanke på eksisterende forvaltningsskole for Hæren i Halden må jeg også som stortingspolitiker forsikre meg om at Stortinget kan være trygg på at flere alternativer utredes for å kunne fatte de riktige beslutninger. Statsråden bør etter min mening følge opp sine uttalelser i NRK Dagsnytt forleden hvor han uttalte at mål og oppgaver i Forsvaret må synkroniseres bedre. Det er også slik at flyttingen og omgjøringen ikke er gratis, og man må tro at statsråden er enig i at utredning av forskjellige alternativer vil få frem nettopp dette som jeg her påpeker.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg er enig i at det er om å gjøre å få fram alternative måter å løse oppgavene på, og det er grunnlaget for at jeg viste til Sannes-utvalgets innstilling vedrørende framtidig forvaltningsutdanning. Der drøfter og vurderer en både Halden, Stavern, Bergen og Oslo som mulige lokaliseringssteder, og det er denne utredningen som nå bl.a. ligger til grunn for forsvarssjefens innstilling til meg når den kommer. Jeg har ingen informasjon som tilsier at han ikke gjør det jeg sier, nemlig legger denne utvalgsinnstillingen til grunn, hvor en vel å merke har et veldig bredt tilfang av både pro og kontra, både for og mot for de ulike alternativer som her presenteres. Noen særlig annen måte å gjøre det på kan jeg ikke se det er grunnlag for.

S p ø r s m å l 1 0

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til forsvarsministeren:

«På Haslemoen, Jørstadmoen og Porsanger tekniske verksted praktiseres ulike lønns- og arbeidsvilkår ved at noen er basert på statlig regulativlønn og andre på overenskomstlønn. Dette medfører ulik lønn og ellers ulike arbeidsvilkår.

Mener statsråden dette er en akseptabel situasjon, og hva kan statsråden eventuelt gjøre for å legge forholdene til rette, slik at arbeidsbetingelsene kan bli mest mulig like innenfor verksteder i Forsvaret innenfor samme kategorier?»

Statsråd Bjørn Tore Godal: Jeg ser problemene med den arbeidsfordeling vi nå har ved to systemer for å regulere lønningene. Det er ingen ny problemstilling.

Den er kjent i Forsvaret over lengre tid. Vi er i tillegg inne i en forhandlingssituasjon knyttet til statsoppgjøret som har betydning, og hvor disse problemstillingene igjen kommer opp.

Vi har en hovedtariffavtale på den ene side som regulerer lønningene for de aller fleste i Forsvaret. Samtidig har vi overenskomster med lønn etter verkstedoverenskomsten for Forsvaret. Det er også riktig, som representanten Bredvold signaliserer, at det over tid har utviklet seg en lønnsforskjell mellom disse to tariffområdene, og at overenskomstlønte i Forsvaret er høyere avlønnet enn tilsvarende regulativlønte mekanikere. Det er imidlertid ikke riktig hvis spørsmålsstilleren med første del av spørsmålet mener at det ved de navngitte tekniske verkstedene er ulike hovedtariffavtaler. Alle arbeidstakerne ved de verksteder som er nevnt i spørsmålet, lønnes i henhold til Hovedtariffavtalen i staten, i likhet med den alt overveiende del av Forsvarets sivile og militære personell for øvrig.

Det som er vel verdt å merke seg her, er at overenskomstavlønning etter mønster fra privat sektor har en lang tradisjon i Forsvaret. Verkstedoverenskomsten for Forsvaret har røtter tilbake til 1922. Mens andre grupper i Forsvaret og staten generelt er overført til Hovedtariffavtalen i staten, har de ansatte i Forsvaret som primært er sysselsatt med verksteddrift, forblitt overenskomstlønte. Vi har rundt 1 800 på den kontoen.

Vi nedsatte på statlig basis i 1988 – eller før – en lønnskomite som skulle gå nærmere inn i det statlige avlønningssystemet. Staten ønsket gjennom den utredningen og oppfølgingen av den å samle alle arbeidstakergrupper under samme regelverk, dvs. Hovedtariffavtalen i staten. Med bakgrunn i de verkstedene som er nevnt i spørsmålet, er spørsmålet om utlikning av lønnsforskjeller reist, og en partssammensatt gruppe utredet denne problemstillingen foran tariffoppgjøret i 1998. En lyktes dessverre ikke i å komme fram til omforente anbefalinger. Verken Hovedtariffavtalen eller departementets generelle fullmakter som part i Verkstedoverenskomsten for Forsvaret gir adgang til å føre forhandlinger lokalt med sikte på å overføre grupper av arbeidstakere mellom de ulike tariffområdene. Dette reguleres av avtaleverket og forholdet mellom partene i et slikt historisk perspektiv.

Derimot har det vært gjort forsøk på å heve dem som lå dårligst an, og i forbindelse med oppgjør som ligger bak oss, har vi tatt noen skritt på det området. Men det er fortsatt en god del som gjenstår.

Forsvaret står nå midt oppe i to hovedtariffoppgjør. Som kjent pågår det meklings i hovedtariffoppgjøret mellom staten og hovedsammenslutningene og Norsk Lærerglag om ny hovedtariffavtale fra 1. mai 2000. For noen dager siden brøt forhandlingene om en ny verkstedoverenskomst sammen, og vi står foran meklings for å få på plass en revidert verkstedoverenskomst fra 1. april i år. Den problemstillingen representanten Bredvold med rette reiser, er blitt tatt opp også i forbindelse med disse forhandlingene. Utover det jeg nå har sagt, tilsier ikke situasjonen at jeg kan komme nærmere inn på disse problemstil-

lingene utover det jeg har gjort. Det er partene i oppgjøret som nå håndterer saken.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som også var en gjennomgang av hva som har skjedd. Dette er en situasjon som har pågått i mange år. Etter det som er meg fortalt, er det en forskjell på 25 000 – 30 000 kr i året på årslønner alt etter hvilket system de respektive er lønnet etter. Med en såpass stor forskjell er det ikke rart at de som er innenfor det systemet og som får minst, selvfølgelig reagerer.

Jeg ser at det må være en målsetting for staten – og Forsvaret – at man samler alle arbeidstakergrupper under samme regelverk, for det må jo være slik at likt arbeid må gi lik lønn, og at staten må gå foran med et godt eksempel. Jeg tolker det dit hen at statsråden ser positivt på dette og vil følge opp saken. Jeg vil gjerne få en bekrefteelse på at statsråden følger opp saken videre.

Statsråd Bjørn Tore Godal: Det ligger i det jeg sa, at vi er interessert i å følge opp dette. Men det ligger altså begrensninger i at vi har to typer avtaleverk. Vi kan ikke plutselig si nei til det ene og ja til det andre. Vi må ha en løsning i forhold til begge problemstillinger. I påvente av det fikk vi f.eks. et lønsmessig løft for den svakest stilte gruppe i forbindelse med oppgjøret i 1996. Så får vi se hva det er mulig å få til gjennom det oppgjøret vi nå er inne i. Uansett er det klart at det er prinsipielt ønskelig å få en samlet løsning for sivilt og militært ansatte i Forsvaret, noenlunde i samsvar med det jeg la til grunn i mitt svar. Men jeg kan forsikre om at dette står på dagsordenen i departementet og vil gjøre det også framover.

Presidenten: Spørsmål 11 vil bli besvart senere i dagens møte.

Vi går så tilbake til spørsmål 3.

S p ø r s m å l 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Magnhild Meltveit Kleppa til statsministeren, vil bli besvart av finansministeren.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg skal få stilla følgjande spørsmål til finansministeren:

«Ei avgift på valutatransaksjonar vil kunna medverka til meir stabile økonomiar i verda. Det vil mellom anna vera svært god bistandspolitikk å skapa finansielle strukturar som kan redusera faren for store valutasvingingar. Canada har teke til orde for utgreiing av ei slik avgift i forkant av det sosiale toppmøtet i Genève i juni.

Vil statsministeren ta eit norsk initiativ til støtte for ei valutatransaksjonsavgift?»

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: Canada har i forkant av det sosiale toppmøtet i Genève i juni i år foreslått at en skal studere konsekvensene av en avgift på va-

lutatransaksjoner, herunder mulige fordeler og ulemper ved en slik avgift.

Arbeidet med å etablere systemer for å forebygge internasjonale finanskriser er særdeles viktig. Dette gjelder i særlig grad for land som er under utvikling. En finans- og valutakrise vil kunne sette den økonomiske utviklingen i et land flere år tilbake i tid. Det erfarte bl.a. land i Latin-Amerika på 1980-tallet og i Asia på 1990-tallet.

Studier viser at det er usikkert hvorvidt valutamarke- dene vil bli mer stabile dersom det innføres en global valutaavgift. En slik avgift ville i tilfelle måtte bli innført i alle land av en viss betydning, også i land utenfor OECD. Verdien for aktører ved å omgå avgiften vil være betyde- lig, og det vil være sterke motiver for å flytte valutahan- delen til land som ikke omfattes av avgiften.

Erfaring viser at innføring av en global valutaavgift kan være vanskelig å få til. Dersom et forslag om å inn- føre en valutaavgift skal være realistisk, må også de tun- ge aktørene, som USA og EU, støtte forslaget. Jeg vil un- derstreke at Regjeringen ser det som uaktuelt for Norge å innføre en avgift på valutatransaksjoner på ensidig basis.

Det er flere spørsmål som må avklares før en avgift på valutatransaksjoner kan innføres. Jeg mener likevel at det bør gjennomføres en utredning av spørsmålet om en glo- bal skattlegging av valutatransaksjoner. Jeg er enig i at en avgift på internasjonale valutatransaksjoner bør utre- des nærmere. Riktig utformet kan en slik avgift bidra til å fremme stabilitet i valutamarkedene og samtidig være en viktig finansieringskilde for utviklingstiltak mv.

For at et slikt forslag skal kunne realiseres, er det imidlertid en forutsetning at ordningen har bred interna- sjonal støtte. Hvis ikke vil valutahandelen kun forflytte seg til skattefrie områder, med destabiliserende virknin- ger for kursstabilitet og rentenivå til følge – det vil si den stikk motsatte effekt av det vi ønsker å oppnå.

Canada fremla som nevnt et forslag om å studere mu- lighetene for innføring av en valutaavgift på et tidligere avholdt forberedelsesmøte foran femårsgjennomgangen av FNs sosiale toppmøte. Fra norsk side var vi rede til å støtte dette forslaget, som imidlertid ble avvist av tunge aktører som EU, USA og Japan.

Det vil etter min mening være konstruktivt å fokusere også på andre former for tiltak for å stabilisere valuta- markedene. Det er fra flere hold blitt tatt initiativ til å re- formere de internasjonale finansielle institusjonene og bedre finansmarkedenes virkemåte. Norge er selv langt framme når det gjelder gjennomføring av internasjonale standarder for tilsyn og regelverk i finanssektoren. Re- gjeringen legger også stor vekt på å arbeide aktivt i inter- nasjonale fora for felles tiltak som kan begrense og fore- bygge finansielle kriser internasjonalt.

Mange av de valutakriser som har oppstått bl.a. i land som er under utvikling, har imidlertid også hatt sammen- heng med at det har vært ført en økonomisk politikk som ikke har vært bærekraftig. Det vil i stor grad være opp til landene selv å føre en sunn økonomisk politikk som inn- gir tillit i finansmarkedene. Norge kan bidra med å gi råd om den økonomiske politikken gjennom vår deltaking i IMF og Verdensbanken.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg takkar for svaret.

Senterpartiet deler finansministerens positive holdning til forslaget frå Canada. Eg kjenner likevel ei uro i forhold til finansministerens omtale når det gjeld aktiv handling. Om eg forstår han rett, vil Noreg ikkje støtta Canada fordi EU, USA og Japan har avvist forslaget. Kva med ein strategi der ein spelar på Noregs renommé som fredsskapar og som initiativtakar for utjamning i FN, OECD, Verdsbanken og Pengefondet og gjev Canada si støtte for ei utgreiing av skatt på kapitalrørsler – eit forslag som klart er i tråd med temaa på Genève-møtet, sosial integrasjon, kamp mot fattigdom, og som òg klart vil vera i tråd med det engasjementet Noreg bør ha for utjamning?

Statsråd Karl Eirik Schjøtt-Pedersen: La meg først understreke at jeg sa at jeg er enig i at det bør gjennomføres en utredning av spørsmålet, og at man fra norsk side var rede til å støtte forslaget fra Canada, som altså ble avvist av tunge aktører som EU, USA og Japan. Da er det slik at selv om Norge har både et sterkt engasjement og en troverdighet i denne type spørsmål, er vi nok avhengig av at også de tunge aktørene stiller seg bak for at denne type ting skal kunne gjennomføres.

S p ø r s m å l 1 2

Fra representanten John I. Alvheim til finansministeren:

«I Verdens Gang 11. mai 2000 sier konstituert helse- direktør Petter Øgar at Sosial- og helsedepartementet bør fjerne muligheten i skatteloven § 77 til fradrag for store sykdomsutgifter. Dette fordi enkelte pasienter får utført operasjoner i utlandet som de er blitt nektet i Norge og trekker utgiftene fra på selvangivelsen. Disse pasientene burde fått sine utgifter til operasjoner i utlandet dekket 100 pst., som om operasjonene var foretatt i Norge.

Vil statsråden sørge for at slike utgifter fortsatt kan trekkes fra?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

S p ø r s m å l 1 3

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg skal få stille følgende spørsmål til vår ærede kommunal- og regionalminister:

«I enkelte kommuner risikerer personer som får avslag på byggesøknad, å måtte betale meget dyrt for et avslag. Avslag på en byggesøknad kan koste flere tusen kroner.

Mener statsråden at det er korrekt å måtte betale inntil det samme gebyret for et avslag som for en tillatelse, og vil statsråden foreta seg noe for å rydde opp i dette, slik at enkelte ikke skal kvie seg for å søke byggetillatelse av frykt for store kostnader ved eventuelt avslag?»

Statsråd Sylvia Brustad: Kommunen kan dekke sine utgifter til behandling av byggesaker gjennom gebyr, for-

utsatt at det er gitt en kommunal forskrift om dette. Forskriften skal ikke godkjennes av statlig myndighet. Dette følger av plan- og bygningsloven § 109. Gebyrene kan imidlertid ikke overstige det saksbehandlingskost kommunen, altså det vi kaller selvkost. Innenfor den rammen er det opp til kommunene om alle utgiftene skal dekkes av søkeren, eller om deler skal være gratis.

Behandlinga av en byggesøknad medfører naturligvis også utgifter i de tilfellene hvor kommunen kommer til at det tiltaket det er søkt om, ikke kan tillates. I mange tilfeller kan behandlinga av en søknad som avslås, være like arbeidskrevende som når det gis tillatelse. Også dette kan dekkes gjennom gebyr. Jeg kan forstå at en søker kan føle det som urimelig å betale gebyr når det ikke gis byggetillatelse. Det kan også tenkes, som representanten Andersen er inne på, at krav om gebyr i slike tilfeller skaper en motvilje mot å søke om byggetillatelse.

Kommunene er på den annen side avhengige av et økonomisk fundament for å ha god saksbehandling, og brukerbetaling kan være et viktig verktøy her. Videre synes jeg ikke det er helt urimelig at den som får tjenesten, betaler for den, selv om resultatet ikke blir akkurat som han eller hun ønsker. Søkeren har selv et ansvar for å undersøke om det det søkes om, ligger innenfor rammen av plan- og bygningsloven.

Kravet om at staten ved fylkesmannen skulle godkjenne kommunenes regulativer, ble fjernet av Stortinget i 1992. Bakgrunnen var at kommunene skulle stilles friere i sin interne styring. For statlige organer er det verken mulig eller ønskelig å overprøve kommunestyrets vedtak, så lenge gebyrregulativet ligger innenfor selvkost. Jeg ser derfor ingen grunn til å forandre dette systemet.

En annen ting er at Kommunal- og regionaldepartementet arbeider med forenklinger i plan- og bygningsloven som er viktige i seg selv. Mindre strenge krav i byggesaker vil også kunne medføre at saksbehandlinga i kommunene blir mindre arbeidskrevende og dermed også forhåpentligvis billigere for søkerne.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som jeg selvsagt ikke var helt fornøyd med.

Størrelsen på behandlingsgebyrene i byggesaker har jo eksplodert de to siste årene som en følge av den nye plan- og bygningsloven. Behandling av byggesøknad, som en byggherre tidligere har betalt noen hundrelapper for, koster nå kanskje nærmere 10 000 kr i enkelte kommuner, og det koster altså også nærmere 10 000 kr å få et avslag. Det er en hårreisende pris, selv for en innvilget søknad, og det blir fullstendig uakseptabelt å skulle betale det samme beløpet for et avslag, altså for en tjeneste som man egentlig ikke får. Det er jo slik at folk flest har en rettsoppfattelse som gjør at det skurrer sterkt i manges ører når kommunen kan kreve inn store beløp for et avslag på en byggesøknad som søkeren på forhånd kanskje hadde fått inntrykk av gjennom en forhåndskonferanse var en kurant og grei sak. Dette er en del av den offentlige grådighetskulturen som innbyggerne etter mitt skjønn må vernes mot. Statsråden burde etter mitt syn ha endret forskriftene eller gått ut med rundskriv for å signalisere

at dette kan vi ikke akseptere, disse store forskjellene må det gjøres noe med.

Statsråd Sylvia Brustad: Som jeg sa i mitt hovedsvar, forstår jeg, slik representanten Andersen påpeker, at hvis gebyrene blir for høye, kan det i enkelte tilfeller føre til at det blir en motvilje mot å søke. Det er selvfølgelig et problem. Men jeg er vel ikke helt enig i den innfallsvinkelen representanten her har, fordi dette handler egentlig om hvorvidt vi skal ha et lokalt selvstyre også på dette området, eller om vi ikke skal ha det. Og der er det slik at jeg mener at dette bør kommunene håndtere så lenge de holder seg innenfor de regler som er, at de ikke kan ta mer i gebyr enn det det koster å behandle saken – altså selvkost. Da mener jeg at hver kommune må behandle saken, og jeg synes ikke det er riktig at jeg som representant for Regjeringa skal gå inn og overstyre det.

Så er jeg oppmerksom på det punktet som representanten tar opp i forhold til plan- og bygningsloven, at det ofte tar litt lengre tid, og at det kan bli dyrere saksbehandling. Derfor jobber Kommunal- og regionaldepartementet med forenklinger av den, og da tror jeg det i seg selv kan være et viktig bidrag for å gjøre det billigere og bedre.

S p ø r s m å l 1 4

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg skal få stilla følgjande spørsmål til kommunal- og regionalministeren: «Planlegg Regjeringa tvangssamanslåing av kommunar?»

Statsråd Sylvia Brustad: Svaret er nei. Regjeringa planlegger ikke tvangssammenslåing av kommuner pr. i dag. Vi ønsker imidlertid å legge til rette for frivillige kommunesammenslåinger – og det har gått veldig sakte.

I forbindelse med handlinga av fjorårets kommuneøkonomiproposisjon bad et flertall av kommunalkomiteen i Stortinget, bestående av medlemmer fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, SV og også Senterpartiet, Regjeringa om å komme tilbake til Stortinget med et forslag som innebar at kommuner ikke skal få reduserte statlige overføringer som følge av at de slår seg sammen.

Dette har Regjeringa fulgt opp i forslaget til kommuneøkonomien for neste år, ved å foreslå at dersom to kommuner vil slå seg sammen, skal de ikke tape økonomisk på det.

Bakgrunnen for det forslaget er at etter dagens ordning får to kommuner som slår seg sammen, en gradvis reduksjon av basistilskuddet de første fem årene etter sammenslåinga. Jeg tror det har vært et problem i forhold til at en del kommuner ikke har slått seg sammen selv om de egentlig har ønsket det. Derfor foreslår vi nå, som representanten sikkert er kjent med, et eget inndelingstilskudd som skal vare i ti år. Jeg tror det nye inndelingstilskuddet vil bli godt mottatt blant kommunene, og jeg har tro på at dette kan stimulere til flere frivillige kommune-

sammenslåinger dersom en lokalt mener at det tjener innbyggerne.

Magnhild Meltveit Kleppa (Sp): Eg takkar for svaret.

Eg opplever at kommunalministeren taler med to tunger. Ho seier ho ikkje vil tvangssamanslå kommunar, ho seier jamvel i annan samanheng at ho vil styrkja lokaldemokratiet. Samtidig viser svært mykje av det ho føretar seg i handling, og det Regjeringa elles gjer, ei anna retning. Innretninga av overføringane til kommunane, kutt i distrikts- og regionalpolitiske tiltak i RNB, likeins tilskotskutt for SND, tilbodet som er lagt fram i landbruksoppgjæret, og kommunalministeren sitt sterke engasjement for store regionar i staden for dagens fylkeskommunar, gjev eitt signal: Folk skal bu i større einingar.

Mitt spørsmål er: Er det i høve til dei 210 kommunane som i dag har mindre enn 4 400 innbyggjarar, at kommunalministeren ikkje er nøgd med grensene, eller gjeld det òg dei andre og større kommunane?

Statsråd Sylvia Brustad: Uansett hvor mange ganger representanten Meltveit Kleppa eller for den saks skyld representanten Odd Roger Enoksen eller andre fra Senterpartiet påstår at Regjeringa legger opp til tvangssammenslåinger av kommuner, blir det ikke mer riktig av den grunn.

Når Regjeringa i kommuneøkonomiproposisjonen foreslår å endre tilskuddet slik at de kommuner som frivillig velger å slå seg sammen, ikke skal tape på det, så er det også noe Senterpartiet har bedt om gjennom innstillinga i kommunalkomiteen i fjor. Jeg mener dessuten en bør ta på alvor signaler fra kommuner som ønsker å slå seg sammen, men som ikke gjør det fordi de taper økonomisk på å gjøre det. Det har Regjeringa forsøkt å gjøre noe med gjennom det vi har lagt på bordet i kommuneøkonomiproposisjonen. Vi taler ikke med to tunger når vi sier at vi ikke har planlagt å tvangssammenslå kommuner.

Når det gjelder hele kommuneøkonomien, skal vi få rikelig anledning til å diskutere den videre også her i salen i løpet av noen uker. Men det er altså ikke slik at fordi Regjeringa legger opp til en omlegging av inntektssystemet, betyr det at vi legger opp til en tvangssammenslåing av kommuner. Det betyr at vi får en mer rettferdig fordeling i inntektssystemet, og det mener jeg er viktig.

Presidenten: Spørsmålene 15 og 16 er besvart tidligere.

Spørsmål 17 vil bli besvart senere i dagens møte.

Spørsmål 18 er besvart tidligere.

Vi går da tilbake til spørsmål 11.

S p ø r s m å l 1 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Steinar Bastesen til nærings- og handelsministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av nærings- og handelsministeren.

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«I nær framtid vil det for enkelte skipsfartøy innføres ferdsskrivere (VDR – Voyage Data Recorder). Det er ikke lagt begrensninger fra myndighetenes side på hvordan informasjon skal kunne hentes ut, og hvem som skal kunne ta ut informasjonen. Informasjonen på ferdsskrivere i fly kan kun hentes ut ved uhell/ulykker, mens det på skip kan hentes ut informasjon underveis.

Hva har statsråden tenkt å gjøre for å ivareta personvernet også på skip med ferdsskrivere?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Sjøfartsdirektoratet har i høringsbrev av 9. mars 2000 foreslått at hurtiggående fartøy sertifisert for mer enn 450 personer skal være utstyrt med ferdsskriver, såkalt seilingsdataregistrator – Voyage Data Recorder. Kravet er foreslått inntatt i forskrift av 5. januar 1998 nr. 6 om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip. Det er i høringsbrevet foreslått at seilingsdataregistratoren skal oppfylle kravene i FNs sjøfartsorganisasjon IMOs resolusjon A.861(20) om standarder for slike registratorer.

Formålet med å innføre et nytt krav til seilingsdataregistrator er kun å lette arbeidet med å klarlegge årsakene til ulykker til sjøs. Det er derfor Sjøfartsdirektoratets oppfatning at tilgangen til den informasjon som lagres i slike seilingsdataregistratorer, skal begrenses. Sjøfartsdirektoratet mener at informasjonen kun skal være tilgjengelig ved sjøfartsinspektørens etterforskningsarbeid samt ved en gransking av særskilt oppnevnt undersøkelseskomisjon.

For å sikre at informasjonen kun blir brukt i de nevnte tilfellene, må informasjonstilgangen begrenses rettslig. Sjøfartsdirektoratet vil derfor foreslå at informasjonstilgangen begrenses ved at det inntas en ny bestemmelse i forskriften av 5. januar 1998 nr. 6 om bygging, utrustning og drift av hurtiggående fartøy som anvendes som passasjerskip eller lasteskip. En slik bestemmelse skal regulere at informasjonen kun skal være tilgjengelig ved sjøfartsinspektørens etterforskningsarbeid samt ved gransking av særskilt oppnevnt undersøkelseskomisjon. Sjøfartsdirektoratet vil avklare personvernspørsmålet med Datatilsynet innen forskriftsendringen blir vedtatt.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for et veldig positivt svar.

Det er betryggende å få rede på her i Stortinget at det går an å reagere raskt når en sak blir tatt opp. Jeg håper bare at forskriftsendringene blir vedtatt før forskriften om å innføre «voyage recorder» kommer på plass, for det er av vital betydning at personvernet blir ivaretatt. Det skal ikke være mulig for hvem som helst å hente ut samtaler som foregår på skipsbrua – det kan være mye som diskuteres, fra bårstuprat til både skipper og rederi, og det må få være mellom de tre personene som er på vakt. Det er veldig viktig at dette blir fulgt opp, og at det blir vedtatt forskriftsendringer før pålegget om «voyage re-

recorder» kommer. Men dette går jeg ut fra at statsråden følger opp.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg er helt enig med representanten Bastesen i at alle har krav på et arbeidsmiljø uten overvåking, og at innspilling på slike «recorder» kun nyttes i de tilfeller jeg nevnte i mitt hovedsvar. Jeg mener at dette nå tilrettelegges på en forsvarlig måte, og at nevnte punkt i forskriften inntas når forskriften vedtas.

S p ø r s m å l 1 9

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille samferdselsministeren følgende spørsmål:

«I Hedmark og Akershus, hvor Kongsvingerbanen betyr mye for pendlerne, vil NSB legge ned ytterligere åtte holdeplasser. Disse er fordelt med tre i Hedmark og fem i Akershus.

Mener statsråden dette er forsvarlig når målet heller bør være å få så mange reisende som mulig til å benytte det kollektive tilbudet?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Det er et uttrykt mål for denne regjeringen å få flest mulig til å reise kollektivt. Problemstillingen som representanten Bredvold her reiser, er i så måte viktig og vil alltid inngå i de vurderinger som gjøres i arbeidet med å styrke togets konkurranseevne.

Togene som trafikkerer mellom Skøyen og Kongsvinger, har i dag 17 stopp mellom Lillestrøm og Kongsvinger, en strekning på 79 km. Dette gir 4,4 km i gjennomsnitt mellom hvert stopp. Bosettingen på strekningen er i stor grad konsentrert rundt åtte-ni av de 17 stasjonene. NSB vurderer derfor å ta ut de åtte minste holdeplassene, som samlet utgjør ca. 6 pst. av alle av- og påstigninger på hele strekningen. En eventuell nedlegging av de minste holdeplassene vil bidra til å redusere reisetiden med inntil åtte minutter mellom Kongsvinger og Oslo, og NSB regner med at både antall passasjerer og inntektsgrunnlaget på Kongsvingerbanen totalt sett vil øke dersom forslaget gjennomføres.

NSB vil arbeide videre med forslaget i tett dialog med berørte kommuner og fylker.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er positivt at NSB ser på bl.a. Kongsvingerbanen for å gjøre den så effektiv og lønnsom som mulig. Men jeg er i utgangspunktet ikke enig i å redusere antallet stoppesteder, og tror ikke det vil føre til økt behov for denne banen og økt lønnsomhet. Målet må heller være at så mange som mulig benytter det kollektive tilbudet, og da er det etter min mening feil vei å gå å stenge holdeplasser. Vi må heller se på service, pris, sikkerhet, punktlighet, parkering for pendlere i nærheten av stoppestedene m.m. Så spørsmålet for NSB må være: Hvordan gjør vi NSB bedre for de reisende vi allerede har, og ikke minst, hvordan får vi flere reisende? Så jeg mener at

Glåmdal Pendlerforenings uttalelser og råd bør veie veldig tungt for NSB, for tross alt er disse en viktig kunde-gruppe.

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Det ligger i sakens natur at alle, så vidt mulig, ønsker å ha togstopp nær sitt bosted eller arbeidssted, og samtidig er det slik at når man først har kommet på toget, ønsker man å komme hurtigst mulig fram. Da gjelder det her å finne den riktige balansen. Jeg er enig i at det her er mange virkemidler man må se nærmere på. Men det er også slik at man hele tiden må vurdere den optimale innretningen med hensyn til både hurtighet og stopp, og det har jeg tillit til at NSB foretar en grundig vurdering av før man treffer beslutninger. I så måte er selvsagt brukerne viktig – så også å høre brukerorganisasjonenes holdning.

S p ø r s m å l 2 0

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg vil få stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Det statlige NSB BA og NSB Gods har satsset stort i de siste årene på fornying og økt effektivitet. De fleste transportnæringer har statistikker på effektivitet målt opp mot sammenlignbare land.

Hvorledes er produksjonen pr. sysselsatt i mill. tonn/personkm i Norge sammenlignet med andre land, og da spesielt USA, Japan og Sverige?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Togkilometer pr. sysselsatt er et sammenlikningstall for jernbaneforetak en skulle tro det var lett å kalkulere. Som følge av at jernbaneselskapene i Europa, USA og Japan har ulik struktur har det vist seg vanskelig å få gjennomført denne typen statistiske sammenlikninger. Jernbaneforetak i USA og Japan er f.eks. integrerte, dvs. selskapene er eiere av egen infrastruktur. I Europa er det mer delte regimer, der land som Sverige og Norge har delt mellom operatør- og infrastrukturforvaltning, mens f.eks. Frankrike og Tyskland har integrerte selskaper.

En viktig grunn til at EU nå som et minimum legger opp til at det skal foretas et regnskapsmessig skille mellom infrastrukturforvaltningen og selve jernbanedriften, er bl.a. for å kunne måle effektivitet ved relevante sammenlikninger mellom forskjellige jernbaneselskaper. Departementet er ikke kjent med at det foreligger rapporter med internasjonale sammenlikninger hvor NSB inngår, som viser selskapets produktivitet.

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg takker for svaret fra samferdselsministeren.

Det var som jeg ante, det foreligger ikke noen målinger på effektivitet i Norge. Man nevner en hel rekke grunner for hvorfor dette ikke gjøres. – Jeg har mine egne tanker om hvorfor dette ikke er gjort.

Jeg deltok nylig i en debatt i Polyteknisk Forening. Der ble det lagt fram av en av de tilstedeværende en måling som var foretatt i en hel del land, og der Norge rangeres helt nede på det sørgelige stadiet som India er på.

Når man ser på disse søylene, er det et skrekkenes eksempel som her foreligger.

Men jeg er glad for – jeg skulle anta det lå noenlunde i svaret – at EU er i gang med å skulle gjøre noe. Vil statsråden forsøke å gjøre noe i Norge, slik at disse tallene kan bli sammenliknbare med tallene i andre land?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Som jeg sa i mitt hovedsvar: Den situasjonen vi er i, er ikke bare situasjonen for Norge. Derfor har jeg heller ikke noe grunnlag for å kommentere det tallmaterialet representanten viste til.

Jeg vil samtidig understreke at i denne sammenheng – så vel som i mange andre sammenhenger – er «benchmarking» viktig. Vi vil se hva vi kan gjøre på dette området.

Når det gjelder internasjonale sammenlikninger, vil det måtte bli en oppgave i første rekke for de internasjonale transportorganisasjonene som Norge deltar i.

S p ø r s m å l 2 1

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Eg ynskjer å stilla følgjande spørsmål til samferdselsministeren:

«Målsettinga for Gardermobanen var opprinneleg ein marknadsandel for tog på 53 pst. av flypassasjerane. I desse dagar handsamar Stortinget Regjeringa sitt framlegg om å ettergi gjeld til NSB Gardermobanen AS på 6-7 mrd. kroner. Samstundes vert det reklamert for billig parkering på Gardermoen. Prisane for parkering har gått vesentleg ned sidan opninga av flyplassen hausten 1998.

Kva vil statsråden gjera for å unngå at andelen som køyrer privatbil, aukar og andelen kollektivreisande vert redusert?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: I 1999 reiste om lag 58 pst. av flypassasjerene kollektivt med tog eller buss til Oslo Lufthavn Gardermoen, hvorav ca. 34 pst. tok flytoget. Dette er en kollektivandel som er blant de høyeste som er registrert på noen internasjonal flyplass.

I hovedplanen for Oslo Lufthavn ble det lagt opp til utbygging av i alt 12 000 parkeringsplasser. Av disse er 10 000 plasser blitt bygd, hvorav 7 500 for reisende og 2 500 for ansatte. Om lag 45 pst. av parkeringsplassene for de reisende er i parkeringshus. I tillegg finnes 5 000 private plasser utenfor selve flyplassområdet.

Prisen på parkering i parkeringshusene ble hevet fra 130 kr til 150 kr fra 1. januar 2000, noe som tilsvarer en prisøkning på om lag 15 pst.

For å tilpasse seg priskonkurransen fra de private parkeringsselskapene utenfor flyplassen har Oslo Lufthavn AS besluttet å redusere prisen for ukeparkering på markparkeringsplassene fra 230 kr til 190 kr fra 1. januar 2000. Dette tilsvarer en prisreduksjon på om lag 17 pst. I sommersesongen, fra 1. juni 2000, vil Oslo Lufthavn AS, Gardermoen gå tilbake til ordinære priser.

De foretatte prisjusteringer for markparkeringstilbudet på Gardermoen har vært av begrenset omfang. Det er liten grunn til å anta at dette på kort sikt vil ha noen av-

gjørende betydning for lønnsomheten ved flytoget. I et marked med konkurranse må det være rom for variasjoner i pris og tilbud. Høye kollektivandeler må først og fremst sikres gjennom fortsatt å gi et godt tilbud til konkurransedyktige priser for flertallet av de reisende.

Valgerd Svarstad Haugland (KrF): Eg vil takka statsråd for svaret. Eg er glad for å høyra at ein har tenkt å gå attende til dei gamle prisane om ei tid.

Men samtidig er det ei stor utfordring for statsråden å sjå på kva ein kan gjera for å koordinera tilboda til dei reisande på ein slik måte at ein utnyttar kollektivtransportmidla best mogleg. Det blir eit paradoks for oss når ein den eine dagen brukar 6,7 milliardar kr for å betala ned gjeld og den andre dagen – eller kanskje dagen før – har lagt til rette for at det same toget ikkje skal bli bruka i så stor grad fordi det blir utkonkurrert på pris i høve til bruk av privatbil. Det er ei problemstilling som eg vonar samferdselsministeren vil ta innover seg.

Eg vil spørja samferdselsministeren: Går det an å gå inn i ein dialog med OSL og eventuelt ha ein avtale med dei der ein kan sjå på m.a. bruken av parkeringshuset, og at ein òg ser til at det tilbodet som blir gitt ved parkeringshuset, og dei ynska ein har om at fleire skal bruka kollektivtransport, ikkje kolliderer, slik som prisreduksjonen har ført til den siste tida?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Jeg er selvsagt helt enig i at vi har lagt ned store ressurser i å bygge et godt kollektivtilbud til Gardermoen, og derfor må det utnyttes. Det er også riktig at vi har en høy kollektivandel ut fra andre begrunnelser, f.eks. miljømessige. Denne regjeringen vil derfor ha et klart langsiktig mål om å holde, og høyne, den kollektive reiseandelen til Gardermoen. Men i det langsiktige perspektiv tror jeg det er riktig å ha rom for variasjoner over kortere tidsperioder. Jeg tror det sunt for konkurransen, nettopp for å få et best mulig tilbud på kollektivsiden og også et brukbart tilbud for dem som velger bil, selv om kollektivtilbudet er godt.

S p ø r s m å l 2 2

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg vil få stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Problemstillingen omkring leger som bruker privat bil ved akutt utrykning ble for en tid tilbake igjen aktualisert ved at en kommunelege ble fratatt sitt sertifikat da han fulgte etter en ambulanse ved utrykning. På tidligere spørsmål om denne saken i ordinær spørretime 16. februar 2000 svarte tidligere samferdselsminister Dag Jostein Fjærvoll at det pågikk et arbeid i departementet for å avklare denne problemstillingen.

Kan statsråden bekrefte at et slikt arbeid pågår, og når kan en eventuell avklaring skje?»

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Når det gjelder den konkrete saken det her er henvist til, ber jeg om forståelse for at jeg ikke kan kommentere eventuelle avgjørelser

som er underlagt og fattet av andre myndigheter, som politiet og domstolene.

Jeg kan imidlertid bekrefte at det arbeides med å vurdere i hvilket omfang og på hvilke vilkår det kan tillates å gi leger i kommunal legevakt adgang til å utstyre sine private biler med blålys. Det vurderes videre hvilke krav til kompetanse som skal settes for fører av utrykningskjøretøy, og hvordan slik kompetanseoppbygging rent praktisk kan gjennomføres. Dette er noen av flere forhold knyttet til et foreliggende forslag til revidert forskrift om godkjenning og registrering av utrykningskjøretøy og en ny forskrift om kompetansebevis for utrykningsførere. Vegdirektoratet har hatt begge forskriftsforslagene på høring.

Det har i etterkant av høringsrunden vært nødvendig for Vegdirektoratet å se nærmere på hvilke økonomiske og administrative konsekvenser forslagene vil medføre, dette bl.a. fordi flere sentrale høringsinstanser har etterlyst en grundigere konsekvensanalyse enn den som ble presentert i høringsrunden. Vegdirektoratet er nå i ferd med å avslutte dette arbeidet, og saken vil trolig bli oversendt departementet innen utgangen av mai måned. Samferdselsdepartementet tar deretter sikte på en rask behandling av begge forskriftsforslagene.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg har full forståelse for at statsråden ikke kan gå inn på den spesielle saken. Det var heller ikke den problemstillingen jeg reiste, det gjaldt når man kunne forvente å få en avklaring i denne saken.

Asmund Kristoffersen sa bl.a. i den angjeldende spørretimen 16. februar:

«Jeg tror altså at en slik straffereaksjon som antydes her, som kanskje heller ikke er uvanlig i andre lignende saker, strider mot folks alminnelige rettsoppfatning.»

Det er akkurat det det gjelder. En lege vil jo i en sak som denne også ha plikt til å komme så raskt som mulig til en pasient for å kunne avverge at pasienten blir ytterligere skadelidende. Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden er: Hva slags type behandling vil det bli lagt opp til i denne saken? Vil den bli oversendt til Stortinget tidlig på høsten, slik at man får en rask avklaring?

Statsråd Terje Moe Gustavsen: Det er nettopp ut fra forståelse for de behov som foreligger, at dette arbeidet er igangsatt. Det er noe tidlig for meg nå å si noe om den videre behandling i og med at vi vil få innspill fra Vegdirektoratet mot slutten av mai, som jeg nevnte i mitt hovedsvar. Men det er iallfall slik at Regjeringen vil sørge for at dette arbeidet, uavhengig av på hvilken måte sluttvedtak skal treffes, kan skje så hurtig som mulig. Det føler jeg er i tråd med de intensjoner spørteren har, og som også har framkommet i høringsrunden.

S p ø r s m å l 2 3

Fra representanten Sigrun Eng til fiskeriministeren:

«Det er ei kjend sak at avbemannna fyr raskt forfell, men innanfor stramme budsjetttrammer meiner vel dei

fleste av oss at pengane likevel skal brukast på tryggingstiltak. Desse kystens perler er det ei veksande interesse for ifrå einskildpersonar, men fyra bør i størst mogleg grad sikrast for ålmenta. Då kan det ikkje vera marknadspris som ligg til grunn, slunkne kommunekasser vil ikkje gjera slike prioriteringar heller.

Kva kan og vil statsråden gjera for å sikre desse historiske kulturminna?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket.

S p ø r s m å l 24

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Steinar Bastesen til fiskeriministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av fiskeriministeren.

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til fiskeriministeren:

«Konflikten mellom havnemyndigheter og næringslivs- og boligutbyggere tilspisser seg rundt om i landet. For eksempel i Tromsø brygger det opp til rettssak om disponering av havna, og i Harstad er det planlagt et stort kjøpesenter i havneområdet til stor fortregning for brukerne av havna. Fiskeridepartementet gir årlig store summer i tilskudd til havneutbygginger beregnet på skipsfart.

Synes statsråden denne utviklingen er akseptabel, og hva vil han gjøre for fortsatt å ivareta havnebrukernes interesser?»

Statsråd Hanne Harlem: Representanten Bastesens spørsmål berører både trafikkhavner og fiskerihavner.

Når det gjelder fiskerihavner bygd med midler over Fiskeridepartementets budsjett, kreves det etter havne- og farvannsloven § 8 andre ledd tillatelse fra Kystdirektoratet for tiltak som berører disse anleggene. Kystdirektoratet skal gjennom sin behandling se til at statens formål med utbyggingen blir ivaretatt. Dersom det er sannsynlig at tiltaket vil kunne komme i strid med fiskeriinteressene i havnen, blir det normalt ikke gitt tillatelse.

Der det ytes tilskudd over Fiskeridepartementets budsjett til utbygging av fiskerihavner, søker man både gjennom tinglyste heftelser på de gjeldende eiendommer og gjennom aktiv bruk av den kommunale arealplanlegging å sikre formålet med tilskuddet.

Når det gjelder de offentlige trafikkhavnene, er de eid av kommunene. Utvikling og drift av trafikkhavner er derfor i utgangspunktet et kommunalt ansvar. En viktig forutsetning for at gods skal kunne bli håndtert på en tilfredsstillende måte er at trafikkhavnene får tilgang til store nok landarealer. Dette må først og fremst sikres gjennom de kommunale planprosessene med hjemmel i plan- og bygningsloven. Kystverket får som fagetat for havnespørsmål de kommunale planene til uttalelse og kan gi faglige merknader til planene. Kystdirektoratet kan som fagetat også nedlegge innsigelse dersom kommuneplanens arealdel er i strid med havne- og sjøtransporthensyn. Dette har vært gjort i enkelte saker, og man

har funnet fram til løsninger som også ivaretar hensynet til havnen og sjøtransporten.

Ved behandlingen av St.meld. nr. 46 for 1996-97, Havner og infrastruktur for sjøtransport, sluttet Stortinget seg til Regjeringens forslag om å utpeke nasjonale og regionale havner. Dette er havner som anses å ha nasjonal eller regional betydning som knutepunkter mellom land- og sjøverts transport. Tromsø er utpekt til nasjonal havn, og Harstad er utpekt til regional havn. Jeg anser det som spesielt viktig at de nasjonale og regionale havnene har gode rammevilkår, slik at transportbehovet for industri og næringsliv i hele landet blir dekket på tilfredsstillende måte. Når det gjelder arealsituasjonen i selve havnen, er det viktig med en god dialog mellom staten og kommunene. I tillegg til den kommunale planprosess med medvirkning fra Kystverket er det også opprettet en dialog gjennom bl.a. kontaktmøter mellom Fiskeridepartementet og representanter fra Norsk Havneforbund. Gjennom aktiv medvirkning i kommunale planprosesser og en god dialog har jeg tro på at man kan løse de problemer som måtte oppstå.

Der hvor kommunal planlegging likevel ikke fører til at de nasjonale havnene sikres tilstrekkelige arealer og en tilfredsstillende integrasjon i forhold til samferdselsnettet for øvrig, er det i stortingsmeldingen som jeg tidligere nevnte, varslet at Regjeringen vil kunne vurdere bruk av statlig planleggings- og reguleringsmyndighet knyttet til disse havnene. Dette omfatter også havnenes egne arealer.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for et fylldig svar.

Det er likevel et faktum, som jeg sier i mitt spørsmål, at mer og mer av havneområdene overtas av – jeg vil si det så sterkt – utenforliggende interesser. Det er nå en gang slik at et kjøpesenter eller et hvilket som helst annet næringsbygg kan man bygge hvor som helst, om så i skogen – men det er umulig, etter min oppfatning, å flytte en båt opp i skogen! Havnene som blir bygd med store, statlige tilskudd for å betjene båttrafikken, skal vel i anstendighetens navn ikke overtas av andre næringsinteresser! Det får så være at kommunale myndigheter har disposisjonsretten over trafikkhavnene, men i utvalgene sitter det ofte folk som ikke har det minste begrep om den maritime næringen. Det er da staten må bruke sin rett og gå inn og overstyrte.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg tror ikke det er noen stor uenighet mellom representanten Bastesen og verken fiskeriministeren eller meg selv om at det er viktig å ivareta havnenes interesser ved videre utbygging i havneområdene.

Det er jo selvfølgelig snakk om en konkret vurdering hver gang. Dette er en kommunal planprosess, men hvor havnemyndighetene har mulighet til innflytelse både gjennom å nedlegge innsigelse og for så vidt, i siste instans, gjennom bruk av statlig regulerings- og planmyndighet. Det vil altså være en konkret vurdering knyttet til utviklingen av den enkelte havn og knyttet til den kom-

munale plan som eventuelt skulle komme i så sterk strid med havneinteresser at det er nødvendig å gjøre noe med det.

S p ø r s m å l 2 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Bror Yngve Rahm til fiskeriministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av fiskeriministeren.

Bror Yngve Rahm (KrF): Jeg vil be justisministeren på vegne av fiskeriministeren besvare følgende spørsmål:

«Innseilingen til tungindustrien i Grenland har over lengre tid vært kritisert for manglende sikkerhet. Skips-trafikken er stor og foregår i et trangt område omgitt av bebyggelse og befolkningstetthet. Tatt i betraktning til dels farlig og eksplosiv last, er det av største viktighet at sikkerheten ivaretas på tilfredsstillende vis, ikke minst i forhold til radardekningen som både havnemyndighetene og losmyndighetene anser for mangelfull.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre sikkerheten ved innseilingen til Grenlandsleia?»

Statsråd Hanne Harlem: Innseilingen til Grenland havn overvåkes av trafikksentralen i Brevik. Trafikksentralen ble satt i drift i 1977, og radarsystemet ble satt i drift i 1986. Trafikksentralen er nå under oppgradering, med utskifting av radaren på Fugløya, som dekker innseilingen, og utskifting av utstyret inne på trafikksentralen. Det ligger ingen utvidelse av dekningsområdet for radarene i det arbeidet som nå gjøres.

Kystdirektoratet har vurdert spørsmålet om å utvide dekningsområdet for radarene. Direktoratet ser det slik at en utvidelse av dekningsområdet for radar antakelig ikke vil ha noen vesentlig effekt, i og med at farvannet er slik at skipstrafikken naturlig kan separeres i en stor del av leden.

I og med at driftskostnadene for trafikksentralen betales fullt ut gjennom gebyrer fra skipstrafikken i farvannet, vil etablering av full radardekning for trafikksentralen i Brevik også få direkte følger for skipsfartens kostnadsnivå.

Kystdirektoratet har anslått at etablering av full radardekning vil innebære en økning av de årlige drifts- og vedlikeholdskostnadene med 25 pst. Jeg mener man skal være forsiktig med å pålegge skipsfarten så vidt store kostnadsøkninger uten at den sikkerhetsmessige effekten er klart dokumentert.

Den risiko det er vanlig å akseptere ved utbygging av trafikksentraler i Norge, er den som Veritas beregnet for Grenlandsområdet. Denne beregningen er gjengitt i NOU 1991: 15. Etter det jeg har fått opplyst, har det ikke vært en utvikling i Grenlandsområdet i de senere år som tilsier at situasjonen er vesentlig endret.

Jeg vil også legge til at når man skal vurdere sikkerhetsnivået i farvannet, må man også se på de andre risikoreduserende tiltakene som er iverksatt i tillegg til trafikksentralen. Oppmerkingen i farvannet er oppgradert de senere år. Det er også strengere lospliktregler i Gren-

landsområdet enn andre steder i landet. Bruk av los har stor betydning for sikkerheten i farvannet, og losene har gjennom den erfaring som er høstet etter at regelverket ble iverksatt, fått bedre kompetanse.

Det er også gitt særskilte bestemmelser om bruk av taubåt for å eskortere fartøyer ved inn- og utseiling, og de taubåter som er tilgjengelige i dag, er spesielt bygd og egnet for eskorteoppdrag.

Bror Yngve Rahm (KrF): Jeg må innrømme at dette ikke var et tilfredsstillende svar.

Gjennom flere år og med skiftende regjeringer har dette vært et tema som dreier seg om sikkerhet, bl.a. for befolkningen i dette området. Det er snakk om transport av farlig gods, av eksplosiv last, som ved et uhell vil medføre en enorm katastrofe i området.

Tidligere fiskeriminister Peter Angelsen sa i fjor høst at han ville ta initiativ til en ny gjennomgang av sikkerheten i Grenlandsområdet, nettopp basert på at det har vært en utvikling både når det gjelder antall skip, og når det gjelder andre forhold som tilsier at dette er nødvendig.

Mitt spørsmål til statsråden må da bli: Vil den nye regjeringen ta et initiativ for at initiativet fra tidligere fiskeriminister Angelsen vil bli fulgt opp?

Statsråd Hanne Harlem: Slik jeg oppfatter situasjonen, har man foretatt en vurdering av sikkerheten i Grenlandsområdet, og man har ment at den er tilfredsstillende. Jeg skal likevel følge opp i forhold til fiskeriministeren det representanten tok opp avslutningsvis om den vurderingen som ble lovet av den tidligere fiskeriministeren i høst, for å kontrollere at den vurderingen er fulgt opp. Så får resultatet av vurderingen bringes tilbake til Stortinget ved en senere anledning.

S p ø r s m å l 2 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Ivar Østberg til fiskeriministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av fiskeriministeren.

Ivar Østberg (KrF): Jeg vil gjerne få tillate meg å stille følgende spørsmål til fiskeriministeren:

«Fiskerne og næringslivet i Kvæningen er helt avhengig av å få fullført sitt molobyggingsprosjekt snarest. Kravet er 50 år gammelt. Kystverket hadde anleggsaktivitet i Reinfjord i perioden 1985-1988. Befaringer skjedde i 1991 og 1997. Opprydding og sikringsarbeid startet i Reinfjorden høsten 1998. Molo i Reinfjord skrinlegges i 1999. Detaljplanlegging og regulering av området for molo i Badderen, kostnadsberegnet til 9 mill. kroner, er i gang. Kvæningen er lovet molo. Søknad er oversendt. Når kan arbeidet begynne?»

Statsråd Hanne Harlem: Kystverket har tidligere prøvd å bygge molo i Reinfjord i Kvæningen. I 1987-88 ble det brukt 16 mill. kr til grunnarbeider og andre forbedringer for å bygge molo, slik kommunen ønsket. Selve utfyllingen ble så påbegynt, men etter kort tid skjedde et

såkalt grunnbrudd. Kystverket innhentet en ny geoteknisk vurdering av området hvor moloen skulle ligge. Videre utfylling av området ble frarådet ettersom grunnforholdene ble vurdert som svært risikable. Kystverket besluttet da å avslutte moloarbeidene i Reinfjord.

I 1997 var det ny kontakt mellom Fiskeridepartementet og Kvænangen kommune, og nye undersøkelser ble satt i gang. Etter at undersøkelsene var gjennomført, foreslo Fiskeridepartementet at kommunen skulle vurderes å bygge en flytende bølgedemper, enten i Reinfjord eller i Badden. Det ville være kommunen som skulle stå som utbygger og eier av en slik flytende bølgedemper, men staten ved Fiskeridepartementet ville kunne gi inntil 75 pst. tilskudd. Kommunen valgte imidlertid å akseptere det tilbudet som ble gitt om fyllingsmolo fra entreprenørfirmaet Robertsen og Slotnes A/S, og arbeidene med fyllingsmolo i Reinfjord ble startet opp i 1999. Tidlig i mai 1999 raste så denne nye molokonstruksjonen ut, og Kvænangen kommune opplyste deretter at den har gått bort fra å bygge fyllingsmolo i Reinfjord.

Kvænangen kommune har et klart behov med hensyn til utbyggingen på fiskerihavnsektoren. Det er i inneværende år gitt tilsagn om tilskudd over statsbudsjettets kapittel 1064, post 60, til flyteanlegg for kystflåten på Spildra.

Kystdirektoratet har nå mottatt søknad om tilskudd til finansiering av kommunal infrastruktur til fiskeflåten i Badden. Med bakgrunn i behovene i Kvænangen kommune vil denne søknaden ha høy prioritet, men svar om tilskudd kan først gis når budsjettet for kommende år er behandlet i Stortinget.

Ivar Østberg (KrF): Som jeg sa i mitt spørsmål, har det med å få klargjort dette. Unge fiskere har investert i nytt materiell. Når det er uvær, og det er det ofte, er det viktig at de slipper å forhale båter fra den ene siden av fjorden til den andre.

Kystverkets 5. distrikt har sagt at den planen for plassering som foreligger nå, er fornuftig. Kystdirektoratet har tidligere, i 1997, gitt uttrykk for at det ikke er urimelig med ekstraordinære tiltak, og da nevnt nettopp molo i Badden. Både direktoratet og fiskeriministeren har påpekt at av de 20 mill. kr som ble satt av til Reinfjord, er det kun brukt 5 millioner – det er andre ting som er postert.

Mitt spørsmål blir: Ut fra den lange tiden det har tatt å fremskaffe en molo i Kvænangen, kan statsråden tenke seg at det blir brukt ekstraordinære midler nå?

Statsråd Hanne Harlem: Jeg har vel for så vidt allerede svart på det ved å si at søknaden fra Kvænangen kommune har høy prioritet, og at Fiskeridepartementet ser at Kvænangen kommune har behov for dette, men at svar om eventuelt tilskudd til finansiering av disse arbeidene ikke kan gis før neste års budsjett er behandlet.

S p ø r s m å l 2 7

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Harald T. Nesvik til fiskeriministeren, vil bli besvart av justisministeren på vegne av fiskeriministeren.

Harald T. Nesvik (Frp): Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren, og som justisministeren vil svare på:

«En rekke konsesjonsinnehavere for oppdrett av laks og ørret ønsker å kunne utvide sine konsesjoner, slik at en kan bli i bedre stand til å sikre gode rammebetingelser for sin næringsvirksomhet, samtidig som man ser stadig større etterspørsel etter laks og ørret.

Vil statsråden ta et initiativ til at det blir gitt tillatelse til utvidelse av allerede eksisterende anlegg for oppdrett av laks og ørret?»

Statsråd Hanne Harlem: Havbruksnæringen er en fremtidsrettet næring i vekst. Bare i fjor økte eksporten av laks og ørret med nesten 24 pst., noe som medførte at vi eksporterte for i overkant av 12 milliarder kr.

En av forutsetningene for at denne næringen skal kunne vokse videre er at vi sikrer adgang til markedene for den norske fisken. Som de fleste vet, har Norge inngått en avtale med EU når det gjelder markedsadgang for laks, den såkalte lakseavtalen. Avtalen setter et tak på hvor mye fisk vi kan selge til EU, vårt klart viktigste marked, samtidig som det er avtalt en minstepris pr. kg.

Lakseavtalen har vært med på å sikre en stabil situasjon i næringen i forhold til markedet, noe som må sies å være en av betingelsene for veksten vi har sett i næringen. Det er viktig at denne stabile situasjonen opprettholdes, og Fiskeridepartementet vil derfor legge til rette for en balansert vekst som kan videreutvikle havbruksnæringen ytterligere – også etter at lakseavtalen går ut i 2002.

Produksjonen i lakseoppdrett blir gjennom oppdrettsloven regulert på flere måter. Fiskeridepartementet har i de senere år fastsatt årlige førkvoter. Gjennom førkvotene, som er økt hvert år siden ordningen ble innført i 1996, og en restriktiv tildelingspraksis har fiskerimyndighetene bidratt til at veksten har skjedd i tråd med lakseavtalen og næringens evne til å utnytte alternative markeder.

Fiskeridepartementet har begynt å se på hvordan den videre veksten skal og kan tilrettelegges. Det vil i den forbindelse være et viktig spørsmål om det bør åpnes for nye konsesjoner i tillegg til å videreføre praksisen med produksjonsvekst – og etter hvert utvidet volum – til eksisterende konsesjonsinnehavere. Fiskeriministeren har imidlertid gjort det klart at vi må ha en klar hensikt dersom vi tildeler nye laksekonsesjoner, og at hovedhensikten i så fall vil være å legge til rette for å ta ut mest mulig av det potensialet som ligger i havbruksnæringen som helhet.

Fiskeridepartementet er godt i gang med å utrede hvordan den videre veksten i lakseoppdrett skal tas ut. Næringen vil bli invitert til samtaler og debatt om dette arbeidet for å sikre at resultatet blir best mulig.

Harald T. Nesvik (Frp): Statsråden snakket i sitt svar om lakseavtalen, og alt i statsrådens innlegg dreide seg om EU og om hvor mye fisk vi selger dit. Da ser man faktisk ikke det potensialet som norsk havbruksnæring har. Hvis man bl.a. tar utgangspunkt i det som har med ørret å gjøre, så selges den i all hovedsak til Japan. Salg

og oppdrett av ørret har ingenting med lakseavtalen med EU å gjøre. Det er et stort potensial i de markedene som ligger utenfor EU-området, som også kan fylles opp med norsk laks, hvis vi kan få lov å produsere mer.

Jeg må si det forbauser meg at dette er det eneste man griper fatt i. Man snakker om visjoner innenfor havbruksnæringen, og så ser man begrensningene og ikke mulighetene. Det er på tide at man også fra Regjeringens side begynner å se at det er markeder (presidenten klubber) utenfor EU. Jeg vil da raskt stille et spørsmål: Ser man ikke potensialet i bl.a. Japan når det gjelder ørret? Og da kan man nemlig utvide konsesjonene.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg sa i mitt svar at man har begynt å se på hvordan den videre veksten skal og kan tilrettelegges. Også Regjeringen og Fiskeridepartementet er opptatt av å legge til rette for videre vekst. Spørsmålet er hvordan man gjør det best, og hvordan man gjør det for at man skal ha balanse mellom vekst og avsetning. Og da er selvfølgelig det som representanten nevner, at det er mulighet for andre avsetningssteder enn EU, et moment i den vurderingen.

Men hvordan veksten best skal tas ut og tilrettelegges, er altså noe man arbeider med, ikke minst sammen med næringen, nettopp for å sikre at resultatet skal bli best mulig, slik at vi fortsatt sikrer en fremtidsrettet næring i Norge og ikke tar feil skritt nå.

Presidenten: Vi går så til spørsmål 38.

S p ø r s m å l 3 8

Jørn L. Stang (Frp): Jeg tillater meg å stille det eneste justispolitiske spørsmålet til justisministeren i dag:

«De sikkerhets- og miljømessige forhold ved politivakta i Moss er svært utilfredsstillende. Tillitsvalgte ved politistasjonen har gjennom en årrekke påpekt de dårlige forhold uten reaksjoner fra departementet.

Vil statsråden foreta seg noe slik at politivakta i Moss ikke står i fare for å kunne bli stengt, fordi sikkerheten minner mye om en politivakt i en liten, koselig by i Syd-Spania, ifølge hovedverneombudet for etaten?»

Statsråd Hanne Harlem: Jeg er kjent med at sikkerheten ved politivakten i Moss ikke er på samme nivå som i de politihus som bygges i dag. Justisdepartementet har imidlertid ikke funnet det økonomisk forsvarlig å starte en omfattende rehabilitering, da det foreligger planer om nye lokaler. Fremdriften har dessverre vist seg å være mer tidkrevende enn forutsatt.

For øyeblikket forhandler Statsbygg med Moss kommune om kjøp av en kommunal tomt i Moss sentrum. Tomten skal senere festes bort til en privat utleier etter konkurranse, for å få de mest kostnadseffektive lokalene. For øyeblikket avventer departementet at Statsbygg og Moss kommune skal komme til enighet om betingelsene for tomtekjøpet. Grunnen til at forhandlingene har trukket ut i tid, er uenighet om det økonomiske ansvar for

oppdyddingskostnader og forurensing i grunnen. Hvor raskt forhandlingene kan være avsluttet, ønsker jeg ikke å spekulere i, men vi har mottatt signaler som kan tyde på at saken forhåpentligvis kan avsluttes relativt raskt.

Vi vil vurdere en utbedring av politivakten dersom nybyggprosjektet utsettes vesentlig.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg takker for svaret fra statsråden.

Nå er forholdene ved politivakta i Moss ganske kjent. Det har, som også statsråden var inne på, i syv år pågått en debatt om et nytt justisbygg i Moss. Er det ikke da på tide at man gir klare signaler tilbake til politietaten i Moss om hva de har å forholde seg til? Ser ikke statsråden nødvendigheten av å få en rask avklaring her og få tidfestet det ganske snart, når man vet at det er en del forhold ved politivakta som rett og slett går på sikkerheten løs for den enkelte polititjenestemann?

Jeg håper at det ikke er slik, som den allmenne oppfatningen er, at alle planer om et nytt justisbygg treneres i påvente av fastsettelsen av grensene for de nye politidistriktene, og at det er det som er hovedårsaken til selve utsettelsen.

Statsråd Hanne Harlem: Det er vel egentlig ikke mangel på signaler som har vært problemet når det gjelder politivakten i Moss eller nytt justisbygg i Moss, det er det å få det gjennomført. Og det er en realitet at hvis man skal bygge et nytt justisbygg, så må man ha en tomt, og den forhandler altså Statsbygg og Moss kommune om.

Jeg kjenner ikke til at det skal foregå noen trening av dette fra Statsbyggs side som følge av mulige omlegginger i politidistriktene. Det er i hvert fall ikke fra Justisdepartementet gitt noen signaler om at denne saken på noen måte skal treneres – snarere tvert imot.

S p ø r s m å l 2 8

Kari Økland (KrF): Jeg vil gjerne stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«En tidligere personalsjef i Direktoratet for naturforvaltning hevder at Miljøverndepartementet sørget for at søkere som var positive til rovdyr ble foretrukket ved ansettelse i DN (Nationen 28. april 2000). Dette bekreftes av en tidligere direktør i DN gjennom 12 år: «Gang på gang ble vi overprøvd i ansettelsessaker av Miljøverndepartementet. Dette til tross for at vedtakene i vårt styre var enstemmige.» (Nationen 2. mai 2000).

Hvordan vurderer statsråden fremgangsmåten og realitetene ved disse ansettelsene?»

Statsråd Siri Bjerke: Det vises i spørsmålet til ansettelsessaker i Direktoratet for naturforvaltning der departementet skal ha overprøvd et enstemmig styre. Jeg forstår det derfor slik at dette må dreie seg om saker som ligger minst 15 år tilbake i tid, fordi det ikke har eksistert noe styre for direktoratet etter opprettelsen av Direktoratet for naturforvaltning i 1985. Før 1985 var Miljøvern-

(Statsråd Bjerke)

departementet tilsettingsorgan for lederstillinger, mens styret for Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk foretok tilsetting i øvrige stillinger.

Representanten Økland refererer til ansettelsessaker som ligger langt tilbake i tid. Jeg har ikke opplysninger som tilsier at søkeres holdninger til rovdyr har hatt betydning ved ansettelser i direktoratet i tilfeller der departementet har foretatt tilsetting.

Derimot har jeg informasjon om at det på enkelte punkter var ulike oppfatninger og vurderinger i direktorat og departement i forbindelse med prosessene for omstilling og modernisering i forvaltningen for 15-20 år siden. Dette kan ha ligget til grunn for et ulikt syn på enkelte ansettelsessaker. Fra departementets side ble det lagt vekt på bred kompetanse og forvaltningsinnsikt innen økologi og naturressursforvaltning i forhold til de oppgaver som direktoratet var tillagt.

Kari Økland (KrF): Jeg takker for svaret.

Jeg har forståelse for at dette er vanskelig siden det er en sak som ligger såpass langt tilbake i tid, men når jeg tok det opp, var det på grunn av det prinsipielle i saken. Jeg innser imidlertid at det er vanskelig å få en avklaring av dette.

Den tidligere personalsjefen reagerte også på at Miljøverndepartementet oppfordrer ansatte ved Direktoratet for naturforvaltning til å melde seg inn i Norges Naturvernforbund. Bør ikke embetsverket – og nå spør jeg generelt – være særdeles varsom med medlemskap i interesseorganisasjoner som er tilknyttet deres arbeidsområde, da dette kan svekke tilliten til embetsverket?

Statsråd Siri Bjerke: Når det gjelder spørsmålet om generelle regler for ansatte i departementer og direktorater og deres engasjement i samfunnslivet, gjelder de samme reglene for ansatte i miljøforvaltningen som for ansatte i all annen forvaltning, og det skulle ikke være nødvendig å gå ytterligere inn på det i denne sammenheng.

S p ø r s m å l 2 9

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I Regjeringens pressemelding om differensiert forvaltning av ulv blir det understreket at der det aksepteres etablering av familiegrupper av ulv, vil det bli iverksatt tiltak for å redusere og forebygge tap og konflikter.

Hva slags tiltak vil bli iverksatt for å hindre konflikter mellom ulv og gruppene friluftsbukere, jegere og husdyreiere?»

Statsråd Siri Bjerke: Forvaltningen av de store rovdyrene stiller store krav til myndighetene når det gjelder tiltak for å redusere tap og konflikter. Det gjelder særlig forholdet til bufe- og tamreinnæringen, til jakt- og utmarksinteresser og til frykt i befolkningen.

I forhold til husdyreiere er det aktuelt med ulike tiltak. Eksempelvis har flytting til alternativt beite og gjeting

vært en effektiv løsning i de sauetette områdene nord i Hedmark, mens inngjerding av enkeltbesetninger er et mer effektivt forebyggende tiltak i Østfold. Utformingen av de mest effektive tiltak rundt et nytt ulvrevir vil skje i nær kontakt med berørte parter lokalt. En evaluering av forebyggende tiltak er nylig oversendt Stortinget i forbindelse med revidert budsjett. Også erstatningsordningen ved tap av bufe bidrar sterkt til å redusere de økonomiske tapene for husdyreierne.

I forhold til jakt- og utmarksinteressene beskatter ulv eksempelvis ca. 3 pst. av det antall elg som årlig felles av jegere i Hedmark fylke. Problemstillingen er derfor i hovedsak den store belastningen på enkelte jaktrettslavere innenfor et ulvrevir. Det er tidligere i år startet drøftinger med bl.a. Norskog med sikte på å bidra til løsninger som alle kan leve med.

I forhold til friluftsbukere vil informasjon og veiledning være de viktigste virkemidlene for å forebygge konflikter.

De enkelte fylker skal i tiden framover arbeide med fylkesvise forvaltningsplaner for de store rovdyrene og utrede hva som er de mest effektive tiltakene for å redusere og forebygge tap og konflikter, både rettet mot bufe- og tamreinnæringen, mot jakt- og utmarksinteresser og for å motvirke frykt i befolkningen. Dette arbeidet forutsettes å skje i nært samarbeid med kommunene.

Grethe G. Fossum (A): Jeg takker for svaret, som jeg var ganske nysgjerrig på.

Nå når soneringsplanen er innført, er det faktisk slik at ulven har et visst område å gå i, og da er det viktig at de tiltakene som skal hindre frykt, som skal øke jaktlysten hos folk, og som skal gjelde for både husdyrholdere og for alle oss andre, også er på plass. Når jeg hører på miljøvernministerens svar, må jeg bare si at jeg er nysgjerrig på hva løsningene egentlig er, for det hun sier i svaret sitt, er at man skal samarbeide med Norskog for å finne bedre løsninger som alle kan leve med. Ja, da må jeg spørre: Hvilke løsninger er det? Og friluftsbukerne skal få informasjon og veiledning. Tror miljøvernministeren at det virker for redsel?

Selv om løsningene finnes i et samspill mellom kommunene og staten, er det staten som har hovedansvaret for å finne løsningene.

Statsråd Siri Bjerke: Vedtaket om soneavgrensning for ulv er ett av de aktive tiltakene som skal bidra til å løse de konfliktene som er mellom ulike interesser i forhold til rovdyrene, og spesielt i forhold til ulv.

Når det gjelder tiltakene i forhold til næringsinteressene, har vi kommet langt i retning av å prøve ut mange ulike tiltak, og det arbeidet vil fortsette. Når det gjelder jaktinteressene, er det et nyere problem, et problem som knytter seg til helt spesielle områder. Der har vi også startet opp et arbeid som jeg har store forventninger til, og jeg ser fram til å komme ut med mer konkrete forslag til hvordan vi kan løse noen av disse konfliktene som knytter seg til helt spesielle områder.

Når det gjelder frykt i befolkningen, tror jeg absolutt at informasjon og veiledning er blant de tiltak som kan

bidra til at vi klarer den utfordring det er å forvalte rovdyr i Norge.

S p ø r s m å l 39

Presidenten: Vi går nå over til spørsmål 39. Dette spørsmålet, fra representanten Lars Rise til barne- og familieministeren, vil bli besvart av justisministeren som rette vedkommende.

Lars Rise (KrF): Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Vi ser en urovekkende økning i kriminaliteten blant mindreårige, spesielt i Oslo og andre storbyer.

Vil statsråden ta initiativ til at vi får tvungen konfliktmekling for mindreårige, og vil hun gå inn for å øke grensene for foreldres erstatningsansvar?»

Statsråd Hanne Harlem: Det har fra tid til annen blitt fremsatt forslag om at megling skal gjøres obligatorisk – eller tvungen – for barn under 15 år som begår lovbrudd. Som et ledd i å nå fram til en mer endelig avklaring ble spørsmålet tatt opp i et høringsbrev høsten 1999 om endringer i konfliktrådsloven. Blant adressatene var alle politidistriktene, alle konfliktrådene og flere domstoler.

I høringsbrevet ble det pekt på at frivillighet så langt har vært et grunnleggende prinsipp ved all konfliktråds-megling. Ved å pålegge barn under 15 år å møte til megling i konfliktråd vil konfliktrådsordningen dreies i retning av å være en domstol. Det vil bl.a. oppstå spørsmål med hensyn til hvem som skal påse at barn møter til megling, hvem som skal påse at inngåtte avtaler overholdes, og hva som skal skje dersom man ikke kommer fram til avtale.

I høringsbrevet ble det også poengtert at dersom det innføres obligatorisk megling for lovovertredere under 15 år uavhengig av skadelidtes holdning, vil det bety en tvungen megling også for skadelidte. Konklusjonen i departementets høringsbrev da det ble sendt ut, var at obligatorisk megling for barn under 15 år ikke burde innføres.

Alle de høringsinstansene som har uttalt seg om spørsmålet, har sluttet seg til departementets standpunkt. Mange gav uttrykk for at det er svært viktig å opprettholde det grunnleggende prinsippet om at megling skal foregå på frivillig grunnlag. Det ble fra flere hold hevdet at det ville være galt å skille mellom over og under 15 år i forhold til frivillighet i meglingen. For øvrig ble det fra flere pekt på at et stort antall barn og unge faktisk samtykker i konfliktrådsbehandling.

Etter min mening vil argumentene mot obligatorisk megling for barn under 15 år også gjelde barn mellom 15 og 18 år – altså alle mindreårige. Hovedargumentet er at megling bør være frivillig uansett alder. Erfaring fra konfliktrådene viser at det å aktivt måtte si ja eller nei til megling har en positiv virkning i seg selv, ikke minst for unge mennesker. De fleste sier ja til megling, og for unge lovbytere er nettopp dette et viktig moment når det gjelder å ta ansvar for egne handlinger.

Med bakgrunn i de argumentene jeg nå har belyst, og som ikke minst er trukket fram i den nevnte høringen,

også av dem som har uttalt seg i høringsrunden, er jeg foreløpig tilbakeholden i forhold til å ta initiativ til å innføre obligatorisk eller tvungen megling for mindreårige. Men jeg tar sikte på å omtale spørsmålet i en odelstingsproposisjon om enkelte endringer i lov om konfliktråd.

Når det gjelder grensene for foreldres erstatningsansvar, vil jeg vise til Odelstingets behandling av dette spørsmålet for et år siden. Et forslag om å heve beløpsgrensen for foreldres objektive ansvar fra 5 000 kr til 20 000 kr ble fremsatt i Dokument nr. 8:18 for 1998-99. Justiskomiteen vurderte spørsmålet, og flertallet avviste forslaget om en økning av beløpsgrensen for foreldres objektive erstatningsansvar. Komiteens innstilling ble bifalt i Odelstingets votering.

Jeg tar derfor ikke sikte på å åpne denne debatten på nytt med det aller første.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Lars Rise (KrF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er positivt at de fleste høringsinstansene har gått grundig inn i dette. Jeg synes også det er positivt at statsråden viste en åpen holdning. Men det er viktig å peke på at det er geografiske forskjeller. I Oslo er problemene spesielt store. Det vokser nå opp generasjoner hvor store deler av kullene har begrensede forestillinger om forskjellen på rett og galt. Jeg tror at barn og unge trenger faste rammer når hjemmet svikter, eller når foreldrene står makteløse. Da må samfunnet gripe inn. Selv om det er få som sier nei til mekling, må også disse tas hensyn til, for man må være klar over at ett enkelt individ kan påføre samfunnet store økonomiske utlegg. Men det viktigste er jo de menneskelige lidelser.

Jeg vil be om at statsråden tar et initiativ for å sette denne saken på dagsordenen igjen.

Statsråd Hanne Harlem: Jeg er svært enig i alt representanten Rise sier. Hvis det er noe man kan bli engasjert i, er det det å møte/ivareta de ungdommer som begår straffbare handlinger, på en måte som gjør at man bidrar til å bevege dem i riktig retning. Representantens konkrete spørsmål om konfliktråd viser seg altså å ha en del sider som kanskje ikke gjør det til den rette løsningen, men at vi fortsatt må strebe etter løsninger som kan bidra til å dempe barne- og ungdomskriminaliteten, er jeg helt enig i.

For øvrig minner jeg om at Stortinget for øyeblikket har til behandling Handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet. Det ligger slik sett vel til rette for alle gode forslag og innspill også fra Stortingets side på dette tidspunkt når det gjelder arbeidet mot barne- og ungdomskriminalitet.

S p ø r s m å l 30

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«I 1999 fikk Tynset erstatning på 1,3 mill. kroner for rovdyrskader, og er en av de mest rovdyrutsatte kommu-

nene i Hedmark. Tynset har søkt om forebyggende rovdyrtiltak, men har fått avslag fordi det ikke finnes penger og fordi gjeting av sau ikke gir færre rovdyrskader.

Synes ikke statsråden det er like viktig å verne beitedyr mot rovdyr, uansett hvor beitedyrene oppholder seg, og er det en oppfatning at gjeting av beitedyr ikke hindrer rovdyrangrep?»

Statsråd Siri Bjerke: Det brukes betydelige beløp fra statens side for å forebygge rovviltskader. Likevel har det ikke vært mulig å prioritere alle søknader om støtte fordi søknadsbeløpene er større enn bevilgningen.

Med utgangspunkt i retningslinjer gitt av sentrale myndigheter har fylkesmannen i Hedmark i sin prioritering lagt vekt på å benytte forebyggende tiltak i områder med kroniske og store skader og innenfor kjerneområdene for bjørn og jerv. Søknader om tidlig sankning og gjering er prioritert, mens det i år ikke har vært mulig å prioritere tilsynsprosjekter med mindre tapsreduserende effekt.

De nordvestlige delene av fylket, bl.a. Tynset kommune, har viktige beiteområder for sau, og vi finner her de største tetthetene av sau på beite. Det gjennomsnittlige rovvilttap ligger i perioden 1995-99 for disse kommunene på om lag 1-4 pst. Til sammenligning har enkelte kommuner i kjerneområdet for bjørn i samme periode et gjennomsnittlig rovvilttap på om lag 13 pst. Disse siste kommunene er prioritert av fylkesmannen ved årets tildeling av midler til forebyggende tiltak mot rovviltskader.

Kommunene i den nordvestlige delen av fylket har imidlertid hatt et økende tap de senere årene, hovedsakelig grunnet jerv. Det er derfor ved tildeling av kvote for lisensjakt på jerv tatt hensyn til dette. Tilsvarende er det ved tildeling for kvotejakt på gaupe lagt vekt på å redusere det samlede skadepresset. Det har samtidig vært en lav terskel for igangsetting av skadefelling av rovvilt i disse områdene.

Grethe G. Fossum (A): La meg få lov å si at dette dreier seg om småsummer. Nabokommunene Alvdal og Stor-Elvdal har blitt lovet 20,5 mill. kr til rovdyrforebyggende tiltak, og som kjent kjenner faktisk ikke rovdyrene kommunegrensene, og holder seg ikke til grenser heller. Det som er interessant med det avslaget som Tynset kommune har fått, er argumentasjonen:

1. Det fins ikke penger.
2. Gjeting er ikke et godt nok rovdyrforebyggende tiltak.

Mitt første spørsmål til ministeren som jeg gjerne vil ha svar på, er: Kan gjeting ikke lenger brukes som rovdyrforebyggende tiltak? Og spørsmål nr. to er: Er ikke beitedyr i utkanten, eller andre steder enn i kjerneområder, noe verdt i forhold til de rovdyrforebyggende tiltakene vi skal ha?

Statsråd Siri Bjerke: Jeg legger vekt på to ting i svaret mitt. Det ene er prioritering av ressurser og at vi har flere søknader enn vi totalt har muligheter til å innfri, og det andre er effekten av de ulike tiltakene. I den sammen-

hengen er det vurdert slik at effekten av andre tiltak har større verdi sett opp mot den totale bevilgningen. Jeg avviser likevel ikke videre tiltak av den type som representanten Fossum tar opp, men hovedargumentet er knyttet til den totale prioriteringen innenfor den bevilgningen som er gitt i år.

Når det gjelder områdene, er det ikke slik at noen områder er ekskludert fra muligheten til å få støtte, men vi må også se støtte til ulike tiltak i sammenheng med andre tiltak, som jeg refererte til, bl.a. muligheter til skadefelling.

S p ø r s m å l 3 1

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg ønsker å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«For om lag tre uker siden fremkom det i media at Miljøverndepartementet ønsker å innføre en støydifferensiert avgift på bildekk. Støy fra bildekk skyldes ikke en enkelt faktor, men forårsakes av mange tekniske omstendigheter, som asfaltkvalitet, skjermens utforming, dekkmønster, temperatur osv.

Tror statsråden at man i realiteten får mindre trafikkstøy ved å innføre avgift på bildekk?»

Statsråd Siri Bjerke: Støy er et av de miljøproblemene som rammer flest mennesker i Norge. Om lag 1,5 millioner mennesker er utsatt for støy ved boligen sin, og av disse er over 500 000 utsatt for støy over 60 desibel. Det er viktig å få redusert støyen, slik at færre mennesker plages.

Hovedkilden til støyplagen er veitrafikk, særlig motorstøy og dekkstøy. Statens forurensningstilsyn har i en rapport vurdert mulige tiltak for å redusere støyen. Rapporten gir en oversikt over nasjonale støytiltak med anslag over effekter og kostnader. Overgang til mer støysvake dekk er etter SFTs vurdering et tiltak med betydelig støyreduserende effekt til lave kostnader. Informasjon, merkeordninger og en støydifferensiert avgift på bildekk blir i rapporten pekt på som mulige virkemidler for å få en overgang til mer støysvake dekk. Andre tiltak som vil redusere støyen fra veitrafikk, er bl.a. bruk av ny, støysvak asfalt, redusert motorstøy og redusert fart.

Jeg har ikke tatt stilling til de enkelte forslag i rapporten fra SFT. Den rapporten vil sammen med annet materiale ligge til grunn for det videre arbeidet med å redusere støyen i Norge.

For øvrig viser jeg til at Stortinget vil komme tilbake til spørsmål knyttet til støy i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 8 for 1999-2000, Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand, og St.meld. nr. 33, tilleggs melding til den nevnte stortingsmelding.

Øyvind Korsberg (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det stod for så vidt også i Aftenposten i dag, så jeg har jo fått det med meg to ganger. Jeg må ærlig talt si at jeg trodde det var en forsinket aprilspøk da jeg så dette oppslaget i media i slutten av april.

Det fins tydeligvis ingen grenser for arbeiderpartiregjerings kreativitet for å presse mer penger ut av norske bilister. Støyavgift på bildekk er et forslag som bare har én hensikt, nemlig å vri mer penger ut av norske bilister, tilføre mer penger til statskassen, samtidig som det er kamuflert som et miljøtiltak.

Ifølge de oppslag som var i media i denne saken, vurderer altså Miljøverndepartementet en rekke andre tiltak mot trafikkstøy. Norske bilister betaler jo i dag en mengde avgifter, og det siste forslaget om dekkstøy- og rush-tidsavgift får meg til å undres over hvilke andre avgifter norske bilister kan vente seg i framtiden. Jeg håper statsråden kan svare på det.

Statsråd Siri Bjerke: I motsetning til representanten Korsberg synes jeg det er svært vanskelig å utelukke et sett med virkemidler overfor et så stort samfunnsproblem som støy, spesielt med tanke på at vi vet at biltrafikken forårsaker støyproblemer i så stor grad. Derfor vil Regjeringen arbeide videre med tiltak mot støy i tråd med det Stortingets flertall mener. Og som sagt ser jeg fram til behandlingen av støyspørsmålet i Stortinget.

For øvrig vil jeg gjenta at det ikke foreligger noen planer om nye avgifter på dekk.

S p ø r s m å l 3 2

Thore Aksel Nistad (Frp): Jeg vil få lov til å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Hva er den nye regjeringens/statsrådets generelle syn og politikk vedrørende å legge stamvegtraseer gjennom bysentre, boligbebyggelse og skoleområder, med henblikk på de miljømessige konsekvenser dette har?»

Statsråd Siri Bjerke: Økende veitrafikk gjennom våre byer og tettsteder påfører miljøet og befolkningen store belastninger i form av støy og luftforurensninger. Å redusere disse ulempene er en stor miljøpolitisk utfordring og en viktig oppgave for statlige og lokale myndigheter.

Planlegging av stamvegtraseer i byområder skjer som for veiplanlegging generelt etter plan- og bygningslovens bestemmelser.

Utviklingen av stamveinettet må tilpasses trafikkgrunnlaget. I byer og tettsteder må veiutbygging ses i sammenheng med forbedring av kollektivtilbudet og trafikkregulerende tiltak. For bl.a. å unngå miljø- og trafiksikkerhetskonflikter kan det stilles lavere krav til hastighet, veibredde osv. på enkelte av veistrekningene enn det som ellers er vanlig på stamveinettet. Det vil likevel være behov for å bygge avlastningsveier for å lede gjennomgangstrafikken utenom sentrum og sentrale boligområder, også for å bedre trafikkavvikling og fremkommelighet.

Det er derfor ikke mulig å gi entydig svar på hvilke løsninger som bør velges for stamveier gjennom byområdene, men det forutsettes at vedtatte miljøkrav følges opp uansett løsning.

Regjeringen vil for øvrig arbeide aktivt for å redusere miljøproblemene fra veitrafikken i byene. Aktuelle tiltak er veiprisning, reduksjon av utslipp fra bilparken, mindre bruk av piggdekk, forbedret kollektivtransport, utbygging av veinettet, tilrettelegging for sykkel og å få ned transportomfanget gjennom en mer samordnet areal- og transportplanlegging.

Thore Aksel Nistad (Frp): Dette synes jeg var et lite konstruktivt svar. Det går altså an å legge en vei gjennom tettbebyggelse og gjennom bysoner. Og i stedet for å bygge en omkjøringsvei, vil man ha lavere hastighet, smalere veibredde, ifølge noen vedtatte miljøkrav, og så kan man kjøre veien inn.

Har ikke statsråden sett det nye som er kommet fra Statens vegvesen om at bygging av omkjøringveier som leder trafikken utenom tettsteder, reduserer trafikkulykker med nesten 20 pst.? Dette viser en undersøkelse som er gjennomført av Statens vegvesen. Undersøkelsen omfatter 20 omkjøringsveier i 13 fylker. Omkjøringsveiene er bygd ut i løpet av de siste ti årene. Dette er de faktiske forhold – man legger veien totalt utenom sentra, så sparer man ulykker, og man sparer miljøet for belastninger. Det skulle ligge til rette for at man kan gjøre dette overalt. Vil ikke statsråden ta hensyn til at det ikke bare er miljøbegrensninger, men at det også er trafiksikkerhetsmessige *gevinster* ved dette?

Statsråd Siri Bjerke: Statsråden er absolutt kjent med informasjonen fra Statens vegvesen. Ofte vil det, som jeg sa i mitt svar, være naturlig å legge disse veiene utenfor tettbebyggelse. Uansett er det viktig at miljøbestemmelser følges. Trafiksikkerhet er selvfølgelig også et svært viktig perspektiv i så måte.

S p ø r s m å l 3 3

Kari Økland (KrF): Jeg vil gjerne stille nok et spørsmål til miljøvernministeren:

«I 1987 utarbeidet Direktoratet for naturforvaltning Arbeidsrapport fra Rovviltprosjektet nr. 30 om ulvers næringsøk og mennesket. Ifølge Nationen 2. mai 2000 ble denne rapporten trukket tilbake etter pålegg fra Miljøverndepartementet og hele opplaget destruert.

Hva var bakgrunnen for departementets reaksjon?»

Statsråd Siri Bjerke: I 1987 ble det publisert en rapport med tittelen «Ulvers næringsøk og mennesket» som del av en rapportserie fra det såkalte Rovviltprosjektet i Direktoratet for naturforvaltning. Hovedinnholdet i rapporten var en oversettelse av deler av en bok om ulv, skrevet av Michail Pavlov og utgitt i Moskva i 1982. Pavlov skrev om ulvers angrep på mennesker i Kirov-området i Russland, hovedsakelig på 1940-tallet.

Direktoratet stanset den videre distribusjonen av rapporten den 4. august 1987 etter beskjed fra departementet, og resten av rapportopplaget ble kassert. Departementet mente den gang at referatet fra Pavlovs bok ikke burde ha vært publisert som en arbeidsrapport fra Rov-

viltprosjektet i Direktoratet for naturforvaltning. Blant annet påpekte departementet at Rovviltprosjektet opphørte i 1985. Departementet mente også at rapportens innhold ikke var relevant for norsk rovviltforvaltning.

Jeg mener det var en uheldig fremgangsmåte den gang å kassere det resterende opplaget av rapporten som var utgitt. I stedet burde rapporten ha blitt supplert med et forklarende tilleggsnotat. Jeg vil ellers understreke at åpenhet omkring forskning og formidling av forskningsresultater i dag anses som et av de viktigste tiltak for å unngå konflikter omkring det faglige grunnlaget for rovdyrforvaltningen.

Kari Økland (KrF): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at hun tar avstand fra denne framgangsmåten – for det å fjerne og destruere informasjon som kan være av interesse, er vel neppe et demokrati verdig.

Jeg har forstått det slik at det stort sett er samme ulvestamme eller rase som befinner seg i Russland og Norge, og at det man har av erfaring og kunnskap om ulv f.eks i Sverige eller Norge, er som dråper i havet sammenliknet med det en har på russisk side. Derfor stusser jeg litt over det statsråden sier, at det ikke er relevant for oss det som var i denne rapporten. Er ikke erfaringene fra vårt naboland Russland av særlig interesse for oss?

Statsråd Siri Bjerke: Jeg har ingen grunn til å dra i tvil departementets vurdering av at rapporten ikke var relevant for norsk rovviltforvaltning. Likevel skulle rapporten ha vært publisert på en eller annen måte. Dette dreide seg om en bok om ulv, skrevet av Michail Pavlov, utgitt i Moskva i 1982, og det dreide seg om ulvers angrep på mennesker på 1940-tallet. Som sagt, departementets faglige vurdering er det ingen grunn til å dra i tvil, men det er publiseringen og måten dette ble håndtert på, som kan kritiseres.

S p ø r s m å l 3 4

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten John Dale til miljøvernministeren, vil bli teke opp av representanten Ola D. Gløtvold.

Ola D. Gløtvold (Sp): Grunnlaget for dette spørsmålet har endret seg noe i løpet av gårsdagen, men jeg velger likevel å stille det ut fra mer prinsipielle sider. Det innleverte spørsmålet har følgende ordlyd:

«Det er gjeve skadefellingsløyve for den radiomerka ulven Fenre. Fungerande naturforvaltar hjå fylkesmannen i Vest-Agder har i pressa opplyst at gjeldande reglar hindrar bruk av radiopeiling under jakta på ulven. Denne tilstanden vert oppfatta som svært urimeleg av folk flest.

Kva er grunngevinga for dei reglane det her vert vist til?»

Statsråd Siri Bjerke: Radiomerking benyttes i dag som et verktøy innen forskning for å skaffe oss kunnskap om ulven i Skandinavia. Radiomerking er ikke primært ment å være et hjelpemiddel i forvaltningen av de enkelte

individene. Gjeldende regelverk hindrer likevel ikke bruk av peileutstyr ved felling av radiomerkede rovdyr som gjør skade på bufe eller tamrein.

Prinsipielt har Direktoratet for naturforvaltning gått inn for at radiosendere ikke bør brukes for å felle ulv på ordinær skadefellingstillatelse etter viltloven § 12. Bakgrunnen er at slik bruk av peileutstyr vil gi økt press for felling av ulver som er radiomerket, i forhold til de som ikke er merket, noe direktoratet betrakter som utilsiktet og uheldig.

Jeg gjør likevel oppmerksom på at det i dette tilfellet ble gitt tillatelse til å bruke peileutstyr i forbindelse med fellingstillatelsen på den radiomerkede ulven på Sørlandet. Ulven ble for øvrig felt i går. Departementet vil drøfte disse spørsmålene nærmere med Direktoratet for naturforvaltning.

Ola D. Gløtvold (Sp): Jeg er glad for den beslutningen som ble tatt i denne saken, og vil berømme miljøvernministeren for at det nå går an å få litt mer fleksibilitet her, at peileutstyr kan brukes ved slik avlivning. Fellingstillatelser i forbindelse med uttak av skadegjørende rovdyr skal vel ikke være kun et signal om at det skal jaktes på dette rovdiret ut fra en holdning om en aktivitet lik «the noble art of hunting», men det skal være en fellingstillatelse som skal gi tillatelse til uttak av en skadegjører, og skal gjøres, som i dette tilfellet, på mest mulig effektiv måte.

Når det gjelder å bruke radiomerkede dyr, eller argumentasjonen om at disse da lettere kan bli felt, vet vi at det motsatte også er tilfellet, at radiomerkede dyr har et ekstra vern nettopp fordi de er radiomerket. Men å bruke de tiltak som er mulig, må også være den mest humane måten i forhold til søk og avlivning av et slikt skadedyr. Og som miljøvernministeren sa i en tidligere sak i dag, det å bruke disse ressursene i forbindelse med avlivning må også være det mest effektive.

Statsråd Siri Bjerke: Jeg synes også dette var en riktig avgjørelse. Når det foreligger vedtak om skadefelling, er det viktig å få effektivt vedtaket snarest mulig. Jeg vil likevel peke på at flere forutsetninger er nødvendig for å få det til, bl.a. at vi har gode jegere, noe som også viste seg å være tilfellet i den aktuelle saken.

Presidenten: Då går vi tilbake til spørsmål 17.

S p ø r s m å l 1 7

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Ola T. Lånke til kulturministeren, vil bli svara på av kyrkje-, utdanings- og forskingsministeren.

Ola T. Lånke (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren.

«Det har vært reist sterk tvil om hvorvidt innkjøpsordningen for skjønnlitteratur fungerer godt nok for å sikre høy kvalitet og et litterært mangfold. Særlig har ordningen med «nulling» av forhåndsinnkjøpte bøker bidratt til

å sette de små forlagene i en vanskelig situasjon. Disse utgir bøker med verdifullt særpreg, og tør ofte ikke satse av frykt for å brette nakken økonomisk.

Hva vil statsråden gjøre for å bedre forholdene, særlig for de mindre forlagene?»

Statsråd Trond Giske: Innkjøpsordningen for ny norsk skjønnlitteratur for voksne ble opprettet av Stortinget i 1965. Ordningen forvaltes av Norsk kulturråd i samarbeid med Den norske Forleggerforening, Norsk Forleggersamband og Den norske Forfatterforening. Både denne ordningen og den tilsvarende for barne- og ungdomslitteratur er nedfelt i avtaler. Innkjøpsordningen kan også benyttes av ikke-organiserte forlag, dvs. forlag som ikke er medlemmer i organisasjonene som står som avtaleparter. Det er ikke gjort skille mellom små og store forlag.

Derimot er det et skille mellom medlems- og ikke-medlemsforlag når det gjelder tidspunktet for levering og oppgjør for bøkene. Medlemsforlag er med på den automatiske innkjøpsordningen og får sine bøker betalt innen 30 dager etter levering og før kvalitetsvurderingen har skjedd. Den automatiske innkjøpsordningen sikrer bl.a. at bøkene når bibliotekene mens de fremdeles er aktuelle.

Selve saksgangen for bøkene, gjennom vurderingsutvalg, råd og eventuelt ankenemnd, er sammen med avslagsbegrunnelsene gjennomgått av Sivilombudsmannen i 1995 og av ham vurdert som tilfredsstillende i henhold til forvaltningsloven. Dersom en bok etter en kvalitetsvurdering anses for ikke å fylle de stille krav, dvs. at den blir «nullt», må forlagene betale tilbake innkjøpssummen for boken. Uorganiserte forlag derimot får sine bøker – ikke manus – forhåndsvurdert før de eventuelt skal levere dem fra seg i henholdsvis 1 000 eksemplarer av voksenbøker eller 1 550 eksemplarer av barnebøker. Grunnen til denne forskjellsbehandlingen er at Kulturrådet ikke har ønsket å stille disse forlagene, som ofte er små, i en vanskelig gjeldssituasjon. Også små organiserte forlag kan benytte seg av denne muligheten.

Ulike forlag opplever fordeler og ulemper ved å være medlemmer eller ikke. Avtalene åpner derfor for at forlag som ønsker å bytte kategori i forbindelse med levering og betaling, kan søke om dette. Denne muligheten benyttes til enhver tid av flere forlag, og slike søknader er aldri blitt avslått. De små forlagene har dermed i dag en mulighet til å unngå å havne i den situasjonen som representanten Lånke beskriver. De kan godt være medlem av en av forleggerforeningene og likevel ikke delta i den automatiske innkjøpsordningen.

Ola T. Lånke (KrF): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg hadde nær sagt: Var det så vel at det fungerte slik som statsråden her skisserer! Men realitetene viser seg dessverre å være litt annerledes. Vi har eksempler på at små forlag har måttet slutte å utgi skjønnlitteratur nettopp fordi de har opplevd dette som en for stor økonomisk risiko. Og forlag som har søkt, har ikke fått svar på søknaden. Tatt i betraktning at disse små forlagene representerer et verdifullt mangfold, synes jeg det vil være en stor

kulturpolitisk utfordring å sørge for at disse forlagene også får lov til å utgi denne litteraturen. Det er skapt mye uro rundt det, og det er ikke blitt uro uten grunn.

Mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden er da: Vil statsråden anbefale for Regjeringen at det foretas en gjennomgang av denne innkjøpsordningen for å få slutt på denne uholdbare praksisen?

Statsråd Trond Giske: Som jeg sa i mitt første svar til representanten Lånke, er det ikke lenger tilbake enn til 1995 at det var en full gjennomgang av saksgangen for bøker, gjennom vurderingsutvalg, råd og eventuelt ankenemnd av Sivilombudsmannen. Jeg redegjorde også i mitt svar for hvordan de små forlagene har en annen type ordning enn de store for nettopp å sikre mot det representanten Lånke er bekymret for.

Jeg antar at både kulturministeren og Regjeringen vil følge denne utviklingen. Hvis det viser seg at ordningen har mangler og det stiller forlagene i den situasjonen som representanten Lånke er bekymret for, vil det selvsagt bli løpende vurdert.

S p ø r s m å l 4 0

Inge Lønning (H): Jeg har følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Ifølge dekanus ved Det medisinske fakultet ved Universitetet i Oslo (Aftenposten 26. april 2000) er situasjonen for medisinsk forskning prekær. En rekke fagområder er i realiteten under nedbygging på grunn av budsjettproblemer. Denne situasjonen får alvorlige følger både for kvaliteten på undervisningen og i norsk medisin generelt.

Hva vil statsråden gjøre for å avhjelpe denne situasjonen?»

Statsråd Trond Giske: Det er et overordnet mål for universitets- og høyskolepolitikken at kvaliteten på undervisning, forskning og formidling av forskningsresultater skal være på et høyt internasjonalt nivå. Norske medisinske miljø skal kunne følge med i og selv bidra til kunnskapsutviklingen som foregår internasjonalt. Det er derfor viktig at vi utdanner gode leger og et tilstrekkelig antall forskere innenfor medisin.

Medisinsk fakultet ved Universitetet i Oslo kan vise til gode resultater innenfor flere sentrale områder som bidrar til å realisere disse målene. Blant annet har jeg lagt merke til følgende:

- Det uteksamineres flere doktorgradskandidater enn noen gang tidligere.
- Det er et økt antall studenter på medisinerutdanningen.
- Fakultetet har innført gjennomgripende problembasert læring i medisinstudiet.

Jeg er kjent med og opptatt av den bekymring og de utfordringer det gis uttrykk for i kronikken som representanten Lønning refererer til i sitt spørsmål. Når det gjelder ressursituasjonen ved Det medisinske fakultet, må jeg likevel understreke at universitetene er rammebudsjetterte. Det vil si at styret har stor frihet til å disponere

midlene i institusjonenes grunnbudsjetter internt. I forhold til den totale ressursituasjonen har gjennomsnittsbetragninger pr. student vært tilnærmet stabil, målt i faste priser, gjennom 1990-tallet. Med den sterke veksten i studenttallet gjennom perioden er derfor universitetene tilført betydelige budsjettmidler, derigjennom også midler til forskning.

Størrelsen på bevilgningen til området medisin og helse under Norges forskningsråd har økt noe de siste årene, fra 163 mill. kr i 1997 til 198 mill. kr i 2000. Dette tilsvarer en økning fra 6,0 til 6,6 pst. av totalbudsjettet for Norges forskningsråd. I 2000 vil ytterligere 16,5 mill. kr av fondsavkastningen på 90 mill. kr fra Fondet for forskning og nyskaping bli brukt til medisinsk forskning, dvs. 18 pst. av avkastningen. I tillegg vil ca. 3,5 mill. kr av fondsavkastningen brukes til vitenskapelig utstyr innenfor medisin. I forbindelse med Regjeringens forslag til revidert nasjonalbudsjett er det foreslått å styrke fondskapitalen med 1 milliard kr.

I forskningsmeldingen er medisinsk og helsefaglig forskning en av fire tematiske prioriteringer. Stortingets behandling av forskningsmeldingen viser at det nå er generell politisk enighet om at medisinsk og helsefaglig forskning skal prioriteres.

I forhold til de varslede satsinger i forskningsmeldingen har Universitetet i Oslo gitt uttrykk for at medisin og helse er det tematiske satsingsområdet som kan bety mest for universitetet. Universitetet i Oslo har videre arbeidet aktivt med å utvide engasjementet i flere og mer ressurskrevende innsatsområder knyttet til medisin og helse, innenfor EUs femte rammeprogram for forskning.

Når det gjelder spørsmål om finansiering av undervisning og forskning, viser jeg til at Stortinget har gitt sin tilslutning til et forslag om å innføre en ny finansieringsmodell for universiteter og høyskoler, jf. den siste forskningsmeldingen. Departementet arbeider nå, i samarbeid med representanter fra universitets- og høyskolesektoren, med å utvikle en modell der forskningsressursene synliggjøres i større grad enn i dag, og jeg vil komme tilbake til dette i forslaget til statsbudsjett for 2001.

Inge Lønning (H): Jeg takker statsråden for svaret, men det begrenset seg jo stort sett til å henvise til vedtak som allerede er truffet, og som i liten grad, i hvert fall på kort sikt, vil bidra til å avbøte den situasjonen som dekanus ved Det medisinske fakultet i Oslo beskriver. Problemet er at så lenge Forskningsrådet ikke fullfinansierer forskningsprosjekter, så er det, som det påvises i kronikken, slik at det å ta imot forskningsprosjekter fra NFR faktisk belaster fakultetets fra før av betrente budsjett ytterligere. Ett vesentlig bidrag ville være hvis statsråden så grunn til å ta ut det konkrete forslaget i Mjøs-utvalgets innstilling som foreslår en fullfinansiering fra Forskningsrådets side. Det ville være et konkret bidrag.

Mitt spørsmål er om statsråden er innstilt på å vurdere et slikt konkret bidrag.

Statsråd Trond Giske: La meg først si at jeg deler representanten Lønnings bekymring for den medisinske

forskningen. At det også er et rekrutteringsproblem, har nok en viss sammenheng med den lønnsutviklingen man har hatt ved å drive med kurativ virksomhet.

Vi skal følge opp forskningsmeldingens budskap om å gjennomgå forskningsbevilgningene. Det er også helt naturlig å se det i sammenheng med Mjøs-utvalgets innstilling, og jeg ser slett ikke bort fra at vi kan komme til å ta ut deler av Mjøs-utvalgets innstilling for å få en raskere behandling av det i Stortinget. Hvilke deler og på hvilken måte må jeg komme tilbake til.

La meg også si at dette har en sammenheng med hele universitetssektorens økonomi, og jeg er glad for at Arbeiderpartiet i det forliket vi fikk til med sentrum før jul, fikk lagt inn 100 mill. kr da, nå 90 mill. kr ekstra, til universitetssektoren, hvorav en del av pengene skal gå til rekrutteringsstillinger for vitenskapelig ansatte og dermed også bidra til forskningen.

S p ø r s m å l 4 1

Inge Lønning (H): Jeg har følgende spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Norske utenlandsstudenter fikk høsten 1997 en spesiell kompensasjon for store tap på grunn av store svingninger i valutakursene. Nå er mange studenter igjen i en prekær situasjon på grunn av den sterke verdistigningen på dollar og pund, med henholdsvis 12 og 10 pst. i forhold til kursen ved utbetalingstidspunktet. Dette gir de berørte studenter tap på mellom 10 000 og 20 000 kroner.

Hva vil statsråden gjøre for å gi studentene kompensasjon for disse tapene?»

Statsråd Trond Giske: I tråd med departementets forslag i St.meld. nr. 19 for 1996-97 om utdanning i utlandet er det tatt i bruk en blokkmodell for fastsetting av kostnadssatser for studier i utlandet. Dette innebærer at hvert land er plassert innenfor et spenn, en blokk.

Hvert år vurderes om kostnadssatsen for utenlandsstudentene skal justeres på grunn av valutasingninger. Der som valutasingninger fører til at et land går over fra en blokk til en annen innenfor blokksystemet for beregning av støttebeløp, foretas en justering av satsen. Det skjer i høstsemesteret og får virkning for vårsemesteret. Det er bare bostøtten som er gjenstand for justering. Reisetøtte, gebyrstipend og tilleggsstipend justeres ikke. Det særegne som skjedde i 1997, var at Stortinget bestemte at også gebyrstipendet skulle justeres opp til maksimalsats, og at det skulle foretas justering både for høst- og vårsemesteret.

Ved vurderingen av valutajustering for vårsemesteret 2000 ble det tatt utgangspunkt i gjennomsnittlig valutakurs for oktober 1999. Det var kun kostnader for Japan som ble justert for vårsemesteret. Pund og dollar var på det tidspunktet ikke endret så mye at det utløste justering. De store valutasingningene har skjedd først og fremst etter nyttår og særlig nå i slutten av april/begynnelsen av mai. På det tidspunkt da størstedelen av studentene i Storbritannia og USA fikk støtten for inneværende studieår utbetalt, nemlig i august 1999 når det gjaldt støtten for

høsten, og i månedsskiftet desember-januar for våren, hadde kursen på pund og dollar ikke endret seg så mye fra fastsettningstidspunktet av satsen i april. De studentene som straks vekslet om i utenlandsk valuta, vil heller ikke ha så stort problem med den senere valutasingningen.

Fra studieåret 2000-2001 vil valutajustering bli foretatt to ganger i studieåret. Men også da vil det være studentenes ansvar raskt å sørge for å veksle støtten fra Lånecassen inn i nasjonal valuta så snart støtten fra Lånecassen er utbetalt. Det er ikke aktuelt å foreta seg noe umiddelbart på grunn av den oppgangen vi ser for pund og dollar nå i vår. Det vil bli fanget opp i justeringene neste studieår.

Inge Lønning (H): Jeg takker statsråden for redegjørelsen. Derimot ser jeg ingen grunn til å takke for svaret på det konkrete spørsmål om hva statsråden vil gjøre for å avhjelpe denne situasjonen, for det svaret var dessverre ingenting.

Når man går inn og ser på kursutviklingen for pund og dollar, viser det seg at allerede i januar i inneværende år hadde det vært en endring på mellom 5 pst. og 8 pst. Det skulle allerede, i henhold til gjeldende regelverk, ha utløst reaksjoner. Det som imidlertid er det vesentlige, er at Stortinget uttrykkelig forutsatte høsten 1997, da man gikk inn, at dette skulle være siste gang det var behov for å foreta slike justeringer for å hindre at norske studenter havner i en umulig økonomisk situasjon, med det resultat at det bare er de som har velhavende foreldre, som makter å gjennomføre studieprogresjonen. Stortingets forutsetning har vært at dette ikke skal skje én gang til. Og nå har byråkratiet ikke klart å få ferdig den nye modellen, så jeg gjentar spørsmålet: Ser ikke statsråden grunn til å hjelpe studentene ut av denne knipen?

Statsråd Trond Giske: I mitt første svar redegjorde jeg for at vi fra høsten 2000 vil innføre en ordning hvor vi får valutajusteringer to ganger i året, nettopp for å sørge for at vi får de valutajusteringene som trengs for at studentene ikke skal bli tapere. Men hvis studentene selv velger å beholde det de har fått utbetalt i norske kroner, og veksler om på et senere tidspunkt, er det studentene selv som tar ansvaret for det. ANSA-president Hege Yli Melhus setter i et intervju med Nettavisen torsdag den 4. mai fingeren på akkurat det problemet, og sier:

«Hvis man ikke overfører pengene til nasjonal valuta når man flytter, sitter man som valutaspekulant for egen risiko».

De endringene som foregår etter at beløpet blir utbetalt og fram til man selv velger å veksle om, kan ikke de-

partementet ta ansvar for. Men selvsagt vil departementet følge utviklingen i valutakursene nøye. Dersom det er slik at enkelte flytter opp en blokk, skal en da justere på de tidspunkt jeg har redegjort for.

Presidenten: Dermed er sak nr. 1 på dagens kart ferdigbehandla.

S a k n r . 2

Referat

1. (243) Tilleggsmelding til St.meld. nr. 8 (1999-2000). Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand (St.meld. nr. 33 (1999-2000))
Samr.: Blir send energi- og miljøkomiteen.
2. (244) Samanslåing av vaksenopplæringsinstitusjonane Norsk fjernundervisning, Norsk vaksenpedagogisk forskingsinstitutt og Statens ressurs- og vaksenopplæringscenter (St.prp. nr. 63 (1999-2000))
Samr.: Blir send kyrkje-, utdannings- og forskingskomiteen.
3. (245) Kommuneøkonomien 2001m.v. (St.prp. nr. 62 (1999-2000))
Samr.: Blir send kommunalkomiteen.
4. (246) Riksrevisjonens undersøkelse vedrørende måloppnåelse i politi- og lensmannsetaten (Dokument nr. 3:10 (1999-2000))
5. (247) Riksrevisjonens undersøkelse av måloppnåelse og prosjektstyring i prosjektet EDB lokal forvaltning i Hæren og Heimevernet (Dokument nr. 3:11 (1999-2000))
Samr.: Nr. 4 og 5 blir sende kontroll- og konstitusjonskomiteen.
6. (248) Reindriftsavtalen 2000-2001, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 2000 (St.prp. nr. 65 (1999-2000))
Samr.: Blir send næringskomiteen.
7. (249) Avviklingen av sammenslåingen av Telenor AS og Telia AB (St.prp. nr. 59 (1999-2000))
8. (250) Delvis bompengefinansiering av forsert kollektivutbygging i Oslo og Akershus (Oslopakke 2) (St.prp. nr. 64 (1999-2000))
9. (251) Telenor (St.prp. nr. 66 (1999-2000))
Samr.: Nr. 7, 8 og 9 blir sende samferdselskomiteen.
10. (252) Handlingsplanen for eldreomsorgen etter 2 år (St.meld. nr. 34 (1999-2000))
Samr.: Blir send sosialkomiteen.

Møtet slutt kl. 14.45.